KENTSEL KAMUSAL MEKAN KULLANIMINDA CİNSİYET-GÜVENLİK ETKİLEŞİMİ: KADIN İÇİN MEKANIN GÜVENLİĞİNİN ANKARA ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

Nilgün İNCEİŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN 2006
ANKARA

Nilgün İNCEİŞ tarafından hazırlanan KENTSEL KAMUSAL MEKAN KULLANIMINDA CİNSİYET-GÜVENLİK ETKİLEŞİMİ: KADIN İÇİN MEKANIN GÜVENLİĞİNİN ANKARA ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yard. Doç. Dr. Kübra Cihangir Çamur
Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Birgül AYMAN GÜLER

Üye : Yard. Doç. Dr. Kübra CİHANGİR ÇAMUR

Üye : Yard. Doç. Dr. Nuray BAYRAKTAR

Tarih : 21/06/2006

Bu tez, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Nilgün İNCEİŞ

KENTSEL KAMUSAL MEKAN KULLANIMINDA CİNSİYET-GÜVENLİK ETKİLEŞİMİ: KADIN İÇİN MEKANIN GÜVENLİĞİNİN ANKARA ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Nilgün İNCEİŞ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Haziran 2006

ÖZET

Dünya nüfusunun yaklaşık olarak yarısı kentlerde yaşamaktadır. Türkiye'de toplam nüfusun %64,9'u kentsel alanlarda yaşamakta olup bu nüfusun %49'u kadınlardan oluşmaktadır. İnsanların kentsel kamusal alanlardaki yaşama biçimleri sosyo-kültürel yapı, yaş ve cinsiyet faktörlerine göre farklılık göstermektedir. Bu faktörler kentlerde hangi mekanların güvenli bir şekilde kullanılabileceğini belirlemekte ve şekillendirmektedir. Bu tez çalışması kentli kadınlar için kamusal mekanların güvenliğini Ankara metropoliten alan örneğinde incelemektedir. Çalışma, toplumsal bakış açısıyla kadınların kentsel kamusal mekanları güvenle kullanabilme biçimlerinin erkeklerden farklı olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Ayrıca, bu çalışma kentsel kamusal alanlarının kullanımının mevcut erkek egemen mekan organizasyonunu yansıttığını, kadınlar için yeterince güvenli olmadığını öngörmektedir. Kadınların büyük bölümü çalışma hayatlarında özel mekanlara sıkışmakta ve yalnız başlarına kamusal mekanları kullanma ve zaman geçirme için fırsatları olmamaktadır. Güvenlik sorununu analiz etmek amacıyla kullanılan araç, kadınlar tarafından kentsel kamusal mekanlarda güvenli bir biçimde gerçekleştirebilen ve gerçekleştirilemeyen aktiviteleri analiz etmek üzere oluşturulan alan

çalışmasıdır. Tüm dünya ülkelerinde, özellikle kentsel kamusal alanlarda cinsiyet duyarlı güvenli yaşam çevresinin ve olanaklarının sağlanması, fiziki planlama açısından çözümü zor bir sorun/görev alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Tezin sonuçları kentsel kamusal mekanların kadınların gereksinimleri ve talepleri doğrultusunda yeniden organize edilmesi gerektiğini göstermektedir. Mekanların cinsiyet farklılığı olmaksızın eşit kullanımını desteklemek yönünde kent yönetimleri ve kent plancıların, bugünkünden farklı, cinsiyet duyarlı yaklaşımlara yönelik kararlılık içinde olması gerekmektedir.

Bilim Kodu : 801.1.077
Anahtar Kelimeler : Toplumsal Cinsiyet, Kadın, Kentsel Güvenlik, Kadın ve Mekan Etkileşimi, Kentsel Kamusal Mekan
Sayfa Adedi : 123
Tez Yöneticisi : Yard. Doç. Dr. Kübra CİHANGİR ÇAMUR

SAFE URBAN PUBLIC SPACE AND GENDER ISSUE: ASSESSMENT OF SAFE PUBLIC SPACE FOR WOMEN IN CASE OF ANKARA CITY
(M.Sc. Thesis)

Nilgün İNCEİŞ

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
June 2006

ABSTRACT

Nearly half of the world's population lives in urban areas. In Turkey 64,9% of the total population live in urban areas and 49 % of it is female. People's everyday lives in urban public areas differ according to social background, age and mostly to sex. These factors determine and shape which spaces in the city that can be used safely. This thesis deals with the safe use of public space in everyday life of women in the case of capital city Ankara. The study uses a public life perspective and tries to show how female use of urban space differentiates from males'. Also it is proposed in this study that urban space use patterns reflect the existing male dominant space organization which is not safe to an important extent for female. The most women are squeezed in private space to perform their productive and re productive activities and have no opportunity to access and spend time in public spaces alone. A tool to analyze the safety issue is a questionnaire that is constructed to analyze which activities could and couldn't be carried out in urban public space by women. The results of the thesis show that urban public space, where access to it is seen as empowerment for women, need to be reorganized depending upon the needs and feelings of the women. Providing a safe living environment, especially in urban public spaces, is a hard and difficult job all over the world. In order to support

an equitable use of space without sexual difference a new decision should be made about new physical planning approaches and urban structures.

Science Code : **801.1.077**
Key Words : **Gender, Woman, Urban Safety, Woman and Space Interaction, Urban Public Space**
Page Number : **123**
Adviser : **Assistant Professor Kübra CİHANGİR ÇAMUR**

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, tezimin oluşumunda ve tamamlanmasında büyük katkısı bulunan hocam Yard. Doç. Dr. Kübra Cihangir Çamur'a, yine kıymetli tecrübelerinden faydalandığım hocalarım Prof. Dr. Birgül Ayman Güler ve Yard. Doç. Dr. Nuray Bayraktar'a en derin teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan çok değerli annem Aydan İnceiş ve babam Mehmet İnceiş'e ve değerli arkadaşlarım Esra İnce ve Gözde Yenilmez'e teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak, nişanlım Fatih Gümüş'e bana karşı duyduğu sarsılmaz inancından ve bana en çekilmez olduğum anlarda tahammül etmesinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT vi

TEŞEKKÜR viii

İÇİNDEKİLER ix

ÇİZELGELERİN LİSTESİ xi

ŞEKİLLERİN LİSTESİ xv

RESİMLERİN LİSTESİ xvi

SİMGELER VE KISALTMALAR xvii

1. GİRİŞ 1

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE 6

3. KENTSEL KAMUSAL MEKAN KULLANIMINDA CİNSİYET VE GÜVENLİK ETKİLEŞİMİ 12

3.1. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kentsel Yaşam İlişkisinin Gelişimi 12

3.1.1. Hukuksal boyutta kadının değişen rolü 14

3.1.2. İstihdama katılım açısından kadının değişen rolü 19

3.2. Toplumsal Cinsiyet Etkeninin Kent Kullanıcıları Açısından İrdelenmesi 27

3.3. Kamusal Mekan ve Özel Mekanın Toplumsal Cinsiyet Açısından İrdelenmesi 29

3.4. Kentli Kadının Mekansal Gereksinimleri 31

3.4.1. Kentli kadınlar arasında mekansal ayrımlaşma 34

3.4.2. Kadınların karşılaştığı kentsel mekansal sorunlar 36

Sayfa

4. ANKARA ÖRNEĞİNDE KADININ KENTSEL MEKANDA YERİ VE GÜVENLİĞİ 42

4.1. Temel Demografik Değişkenler 44

4.2. Kentsel Yaşama Katılım 50

4.3. Kadınların Kentsel Güven ve Güvensizlik Hissettiği Mekanların Ankara Kentinde Dağılımı 73

4.3.1. Güvenliği ve güvensizliği tanımlı kentsel mekanlar 73

4.3.2. Güvenli ve güvensiz kentsel mekanlar 78

4.3.3. Kentsel mekanda güven ve güvensizlik duyulmasının nedenleri 82

4.3.4. Çevre kalitesi ve kentsel güvenlik ilişkisi 91

4.4. Kent İçi Hareketlilik 93

4.4.1. Kadınların kent içi ulaşım araçları ve yaya ulaşımı 94

4.4.2. Merkezi aktivite alanları 96

4.5. Kadınların Kentsel Mekana İlişkin Sorunları ve Mekansal Talepleri 98

4.6. Alan Araştırmasının Bulguları 99

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER ..... .103

KAYNAKLAR ..... .110

EKLER ..... .115
EK-1 Anket formu örneği ..... .116
EK-2 Görüşme formu örneği ..... .119

ÖZGEÇMİŞ ..... .123

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 3.1. Türkiye'de 1960-1996 dönemi kadın nüfusun sayısal görünümü 19

Çizelge 3.2. Türkiye'de 1980-2000 yılları arası işgücü durumuna göre nüfus 21

Çizelge 3.3. 1970-2000 yılları arasında toplam çalışan nüfus içinde kadınların iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı 22

Çizelge 3.4. Türkiye'de 1970-2005 yılları arasında işteki duruma göre çalışan nüfus oranı 24

Çizelge 3.5. Türkiye'de 2002-2005 yılları arasında kadın nüfusun işsizlik ve iş gücüne katılma oranları 25

Çizelge 4.1. Örneklemin ilçelere ve mahallelere dağılımı 45

Çizelge 4.2. Yaş grupları dağılımı 45

Çizelge 4.3. Kadınların ş gücüne katılımı 46

Çizelge 4.4. Eğitim durumu 46

Çizelge 4.5. Görüşmeye katılan kadınların toplamda eğitim durumları dağılımı 47

Çizelge 4.6. İş gücüne katılım oranlarının dağılımı 47

Çizelge 4.7. Özel taşıt sahipliliği dağılımı 48

Çizelge 4.8. Görüşmeye katılan kadınların sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik göstergeleri 48

Çizelge 4.9. Görüşmeye katılan üniversite mezunu ve çalışan kadınların özel taşıt sahipliliği dağılımı 49

Çizelge 4.10. Evden çıkma sıklığının iş durumuna göre dağılımı 51

Çizelge 4.11. Evden çıkma sıklığının ilçelere göre dağılımı 52

Çizelge 4.12. Çalışan kadınların evden çıkma sıklığının ilçelere göre dağılımı 52

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 4.13. Ev kadınlarının evden çıkış sıklığının ilçelere göre dağılımı 53

Çizelge 4.14. Evden çıkış sıklığının medeni duruma göre dağılımı..... 54

Çizelge 4.15. Dışarı çıkış saatlerinin ilçelere göre dağılımı..... 55

Çizelge 4.16. Altındağ ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı 56

Çizelge 4.17. Çankaya ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı 57

Çizelge 4.18. Etimesgut ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı 58

Çizelge 4.19. Keçiören ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı 59

Çizelge 4.20. Mamak ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı 60

Çizelge 4.21. Yenimahalle ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı 61

Çizelge 4.22. Çalışan kadınların dışarı çıkış saatlerinin ilçelere göre dağılımı 62

Çizelge 4.23. Ev kadınlarının dışarı çıkış saatlerinin ilçelere göre dağılımı 63

Çizelge 4.24. Eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin ilçelere göre dağılımı 64

Çizelge 4.25. Altındağ ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı 65

Çizelge 4.26. Çankaya ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı 66

Çizelge 4.27. Etimesgut ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı 67

Çizelge 4.28. Keçiören ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı 68

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 4.29. Mamak ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı 69

Çizelge 4.30. Yenimahalle ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı 70

Çizelge 4.31. Çalışan kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin ilçelere göre dağılımı 71

Çizelge 4.32. Ev kadınlarının eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin ilçelere göre dağılımı 72

Çizelge 4.33. Kadınların kentte kullanmaktan çekindiği alanların dağılımı-1 74

Çizelge 4.34. Kadınların kentte kullanmaktan çekindiği alanların dağılımı-2 75

Çizelge 4.35. Kadınların kentte güvenli hissettikleri alanların dağılımı-1 76

Çizelge 4.36. Kadınların kentte güvenle kullandığı alanların dağılımı-2 77

Çizelge 4.37. Güvensizlik hissettiren kentsel mekanların ilçelere göre genel dağılımı 79

Çizelge 4.38. Güven hissettiren kentsel mekanların ilçelere göre genel dağılımı 81

Çizelge 4.39. Tanımlı mekanlarda güvensizliğin nedenleri 82

Çizelge 4.40. Kadınların Ulus'u güvensiz bulma nedenleri 83

Çizelge 4.41. Kadınların Kızılay'ı güvensiz bulma nedenleri 84

Çizelge 4.42. Kadınların Sıhhiye'yi güvensiz bulma nedenleri 85

Çizelge 4.43. Kadınların Siteler'i güvensiz bulma nedenleri 86

Çizelge 4.44. Kadınların Çinçin Bağları'nı güvensiz bulma nedenleri 86

Çizelge 4.45. Mekanın güvenli bulunmasının nedenleri 87

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 4.46. Kadınların Kızılay'ı güvenli bulma nedenleri 88

Çizelge 4.47. Kadınların Çankaya'yı güvenli bulma nedenleri 89

Çizelge 4.48. Kadınların Bahçelievler'i güvenli bulma nedenleri 89

Çizelge 4.49. Kadınların Tunalı Hilmi Caddesi'ni güvenli bulma nedenleri 90

Çizelge 4.50. Kadınların Ulus'u güvenli bulma nedenleri 90

Çizelge 4.51. Kadınlar için çevre kalitesini belirleyen etmenler. 92

Çizelge 4.52. Kadınların iş yerine ulaşımda kullandıkları araçlar 94

Çizelge 4.53. Kent içi yaya ulaşımının güvenli olmasını sağlayan etmenler. 95

Çizelge 4.54. Ankaray ve Metro duraklarının güvenirliği 96

Çizelge 4.55. Merkezi aktivitealanları 97

Çizelge 4.56. Kentte güvenli hissetmeye yönelik öneriler 98

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 3.1. Türkiye'de 1960-2003 yılları arasında kadın nüfusun okuryazarlık oranının gelişimi 19

Şekil 3.2. Türkiye'de 1980-2000 yılları arasında işgücüne katılan kadın nüfusun yıllara göre gelişimi 22

Şekil 3.3. Türkiye'de 1970-2000 yılları arasında işgücüne katılan toplam nüfus için kadın nüfusun yıllara göre gelişimi 23

Şekil 3.4. Şubat 2006 dönemine ait kurumsal olmayan sivil nüfus ve işgücünün yaş piramidi 26

Şekil 4.1. Görüşmeye katılan kadınların evden çıkma sıklığının dağılımı 50

Şekil 4.2. Görüşmeye katılan kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı 54

Şekil 4.3. Görüşmeye katılan kadınların eve dönüş saatlerini belirleyen etmenlerin dağılımı 64

Şekil 4.4. Görüşmeye katılan kadınların kentte kullanmaktan çekindikleri tanımlı dağılımı 74

Şekil 4.5. Görüşmeye katılan kadınların güvenle kullandıkları tanımlı alanların dağılımı 76

Şekil 4.6. Görüşmeye katılan kadınların güvensizlik hissettikleri alanların genel dağılımı 78

Şekil 4.7. Görüşmeye katılan kadınların güvensizlik hissettikleri alanların genel dağılımı 80

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim **Sayfa**

Resim 2.1. Özel – yarı özel – kamusal mekan ayrımı 9

Resim 3.1. Bethnall'da konut-yerleşim sistemleri..... 30

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
OECD	İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

1. GİRİŞ

Kapitalist sistemin 1970'li yıllarda girdiği yapısal krize çözüm olarak gündeme gelen neo-liberal politikalar, tüm dünyada yoksulluğu, işsizliği ve gelir dağılımındaki adaletsizliği derinleştiren, ücretleri gerileten, örgütlülüğü zayıflatan sonuçları beraberinde getirmiştir. Bu politikalarla sosyal güvenlik, sağlık, eğitim, çocuk ve yaşlıların bakımı gibi sosyal hizmetlere ayrılan bütçe daralmış, sosyal devletin yükümlülükleri arasında yer alan hasta, yaşlı, çocuk bakımı gibi hizmetler, kadın emeğine yüklenmiştir.

Artan yoksullaşma ile birlikte cinsler arası eşitsizlik ve ayrımcılık artmış, kadınların ve erkeklerin değişen statü ve rolleri toplumsal cinsiyet tanımında da değişmelere yol açmıştır[1]. Gelir dağılımındaki eşitsizliğin büyümesiyle kentsel alanlarda güvensizliği arttıran olaylarda çoğalma olmuştur. "Güvenli kent" olgusunu olumsuz yönde etkileyen bu değişim karşısında kentli için "güvenli mekan" önemli bir sorun olarak ortaya çıkamaya başlamıştır.

Neo-liberal politikalarla yerel yönetimler kamu yararı için kullanılan bütçelerini daraltmıştır. Yerel yönetimlerin benimsediği, kentte yaşayan bireylerin tümümün kamusal beklenti ve gereksinimlerine yanıt veremeyen kamusal politikalar sonucu kentlerde kutuplaşma artmıştır. Bunun sonucu olarak, kentsel kamusal mekanı rahat kullanabilen kadınların kullandıkları merkezi aktivite alanlarının belli noktalarda odaklanması, hiper ve mega alışveriş merkezlerini tercih eder hale gelmesiyle düşük ve orta gelir grubuna dahil kadınların kullandıkları kent merkezleri daha da güvensiz, mekanlar haline getirmiştir.

---

[1] 20. yüzyılda gelişmesini tamamlamış ülkeler için kırsal toplumların kentsel toplumlara dönüş süreci içine girilmiştir. Nüfusun hızla artması sonucu tarım alanları parçalanmış ve insanlar ekonomik geçimlerini farklı şekillerde sağlamayı amaçlayarak kentlere göçmeye başlamıştır. Kent, insanların kadınıyla, erkeğiyle birlikte üretecekleri bir yaşanılması gereken alan haline gelmiş [Onat, 1996;161] ve kentte ekonomik yapı ile ilişkili farklılaşma oluşmuş; bu doğrultuda mekanlar da farklılaşmıştır.

Ortak tanımlama altında "kentli" olarak nitelendirilen kadınlar ve erkekler aynı mekanları paylaşmakla birlikte farklı algı ve beklentilere sahiptirler. Cinsiyet farkının neden olduğu doğal etmenlerin yanında, toplumsal ve mekansal içerik kadının kentsel mekanda "yer alış biçimini", "mekan algısını" ve "mekanda güvenli/güvensiz duruşunun" temel belirleyicileridir.

Kadınlar, kentin sunduğu toplumsal ve ekonomik fırsatlardan yararlanma konusunda oldukça kısıtlı özgürlüğe sahiptir. Bu kısıtlılık Batıda 1970'lerden günümüze üzerinde çalışılan bir sorun alanı olarak ele alınmıştır.

Türkiye'de akademik alanda ve uluslararası düzeyde, kadınların kent yaşamına katılımı konusunda çalışmalar olmasına karşın, uluslararası düzlemde bu konuya verilen önemin 1980'lerden sonra belirginleştiği görülmektedir[2].

1980'li yıllardan itibaren, özellikle 1990'lı ve 2000'li yıllarda, toplumsal cinsiyet, kadınların kente katılımı, kent mekanının fiziksel ve toplumsal açıdan cinsiyetler arasında adil dağılımı konularında yapılan araştırmalar artış göstermiştir[3].

Bu tez çalışmasında,

i. Kentleşme sürecinin gelişimi ve değişimiyle kadının kentsel kamusal mekan içindeki yeri nasıl değişmiştir?
ii. Kent kadınların kendilerini yeterince ve eşit düzeyde ifade edebileceği şekilde nasıl düzenlenebilir ve geliştirilebilir?

[2] Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) 1985, Kahire'de yapılan Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kalkınma Konferansı 1994, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu 1995, Habitat II İstanbul Bildirgesi ve Küresel Eylem Planı 1996, New York'ta yapılan "Kadın 2000: 21. Yüzyıl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış" konulu Birleşmiş Milletler Genel Kurul Özel Oturumu 2000, konuya verilen özeni göstermektedir.

[3] Alkan, 2003; Bora,1998; Çitçi, 1998; İlkkarcan, 1998; Kayasü, 1997; Kırkpınar, 1998; Kuban, 1996; Onat, 1996; Sekin, 1998 bu çalışmalardan bazılarıdır.

iii. Kadınların kamusal mekanı kullanımını sağlamak için kentte ne tür düzenlemeler yapılmalıdır?
iv. Güvenli kentsel mekanın özellikleri, planlama ilkeleri ne olmalıdır?

sorularına yanıt aranmış ve aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

i. Kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri içinde özel alana yönlendirilmesi kentsel kamusal alanda da sürdürülmekte ve yeniden üretilmektedir. Bu olumsuz yeniden üretimin nedenlerinden birisi, kentsel planlamanın güvenli mekan üretemeyen içeriği ve pratiğidir.
ii. Farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip kadın kullanıcıların, kentsel mekan talebine yanıt veren planlama ve tasarım anlayışına gereksinim vardır.
iii. Kadınlar kentsel kamusal mekana yönelik taleplerini karşılayabilmek için güvenlik kaygısına yol açmayan mekansal düzenlemelere ihtiyaç duyarlar.
iv. Kentteki kullanıcılar arasında farklı bir grubu oluşturan kadınlar, kendi içinde de gruplara ayrılır ve bu grupların kamusal ortak yaşama ilişkin talepleri farklıdır.

Yukarıdaki hipotezler üzerinden geliştirilen bu çalışmada, kadınların sosyo-ekonomik ve mekansal boyutta kentle ilişkilerinin ayırt edici özellikler taşıması nedeniyle kadınların kentte yaşadıkları mekansal ve sosyal bütünleşme sorunları ve beklentilerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışma için yazın, sayısal veri ve görsel döküman araştırması yapılmış, uluslararası ve ulusal düzeyde yapılan çalışmalar incelenmiş, “Kentsel kamusal mekan kullanımında cinsiyet-güvenlik etkileşimi” incelenmeye ve çözümlenmeye değer bir konu olarak benimsenmiş, “kadın için güvenli kentsel mekanın” Ankara kentinde incelenmesi öngörülmüştür.

Çalışmanın kavramsal kurgusu toplumsal cinsiyet ve kentsel yaşam ilişkisi, ekonomik ve sosyal değişimin sonucunda ortaya çıkan güncel tartışmalar ve toplumsal cinsiyet tartışmalarından oluşmaktadır. İkinci bölümde, toplumsal cinsiyet ve kentsel planlamada cinsiyetler arası eşitsizliğin planlamadaki yerini ortaya koymak amacıyla literatür araştırması yapılmış, konuyla ilgili akademik çalışmalar derlemiştir.

Üçüncü bölümde toplumsal cinsiyet kavramının içeriği, Türkiye'de toplumsal cinsiyet ve kentsel yaşam ilişkisi kurularak kentsel yaşam/mekan odaklı bir çalışmada toplumsal cinsiyet kavramının neden önemli olduğu tartışılmaktadır. Kentsel mekanda toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki eşitsizlik kamusal mekan ve özel mekan bölünmesi bağlamında ele alınmıştır. Ardından, kadınların kentteki konumu ve bu konumla bağlantılı olarak ortaya çıkan kadın kullanıcıların kentte karşılaştıkları sorunlar tartışılmıştır.

Dördüncü Bölüm, Ankara'da kentli kadınlarla gerçekleştirilen, kadının güvenliğini sorgulayan alan araştırmasının veri ve bulgularının çözümlenmesine ayrılmıştır. Bu çerçevede gelir getirici etkinlikle ilişkili olarak kentsel mekan kullanımı, kent içi hareketlilik biçimleri, kentte güvenlik sorunları, güvenli ve güvensiz mekanlar, çevre kalitesinin kentsel kamusal mekanda güvenlikle ilişkisi ortaya konulmuştur.

Bu tezin alan çalışmasını oluşturan Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan alanda ilk aşamada pilot çalışması, ikinci aşamada derinlemesine görüşme çalışması yapılmıştır. Kentsel alanda yaşayan kadınlar, gecekondu ve kentin imarlı alanlarında yaşayan kadınlar olarak iki farklı grubu oluşturmaktadır. Gecekondu alanlarında yaşayan kadınlar ile kentsel alanda yaşayan kadınların kente ilişkin mekansal beklenti ve gereksinimleri birbirlerinden farklıdır. Kentsel alanda yaşayan ve iki ayrı grubu oluşturan bu kadınlar arasındaki sosyo-ekonomik ve kültürel mekansal ayrımlaşma nedeniyle mekansal sorun ve talepleri de farklılık göstermektedir. Birinci grup kadınların kente ilişkin sorunları temel olarak ekonomik

nedenlerden kaynaklanırken ikinci grup kadınların sorunları cinsiyet temellidir. Bu nedenle çalışmada kentsel yaşama katılım temel ölçüt olarak ele alındığından görüşmeciler imarlı alanlarda yaşayan, kentli kadınlardan seçilmiştir.

İlk aşamada 50 kadınla 11 Aralık - 26 Aralık 2004 tarihleri arasında gerçekleştirilen anket çalışması ikinci aşamanın temelini oluşturmuştur. İkinci aşamada ise ilk aşamadaki anket sonuçları temel alınarak ikinci bir görüşme formu hazırlanmış ve bu form yardımıyla 2 Kasım–12 Aralık 2005 tarihleri arasında 200 kadınla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Değerlendirme 200 görüşme üzerinden yapılmıştır.

Sonuç bölümünde, yapılan alan araşmasının çözümlenmesine koşut olarak kadın cinsiyetinin taleplerine duyarlı mekansal planlama ve politika yaklaşımının önünde duran engeller ve bu yaklaşımın yaşama geçmesi sonucu ortaya çıkacak olası açılım alanları saptanmaya çalışılmış, hipotezlerin geçerliliği sınanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kentsel yaşam, toplumsal cinsiyet ilişkileri ortaya konmaya çalışılmış ve konuyla ilgili akademik çalışmalar üzerinde durulmuştur. Çalışmanın temelini oluşturan kentsel güvenlik sorununa geçilmeden önce toplumsal cinsiyet kavramsal olarak açıklanmaya çalışılacaktır.

Cinsiyet (sex) terimi, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü ifade etmektedir ve biyolojik bir olguya karşılık gelmektedir. Toplumsal cinsiyet ise kadın ya da erkek olmaya içinde yaşanılan toplumun yüklediği beklenti ve anlamları ifade etmektedir [Dökmen, 2004].

Yani toplumsal cinsiyetin ilgi alanı yalnızca kadınlar değildir ancak yapılan çalışmanın yoğunlaştığı grubun kadınlardan oluştuğunu söylemek yerinde olacaktır.

UNHCR[4]'ye (2004) göre toplumsal cinsiyet şu şekilde tanımlanmıştır:

"Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek arasında sosyal veya kültürel olarak yapılandırılmış, tanımlanmış olan ve cinsiyetlerden birine yüklenen kimliklere, statülere, rol ve sorumluluklara dayanan ilişkiyi tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeklerin her türlü bağlamdaki rollerini, sorumluluklarını, sınırlamalarını, fırsatlarını ve ihtiyaçlarını analiz etmeye yarayan sosyo-ekonomik bir değişkendir, sabit ya da doğuştan değildir, ancak zamanla sosyal ve kültürel olarak yapılanarak bir anlam kazanır".

Toplumsal cinsiyet rolleri ve çevre bir arada ve karşılıklı etkileşerek değişirler. Bu anlamda mekanı inceleyen bilim dalları ile toplumsal cinsiyeti inceleyen bilim dallarının kesişmesi bir rastlantı değildir. Dahası sosyal ve ekonomik yeniden yapılanma süreçlerinde toplumsal cinsiyeti temel alan analizler mekanı inceleyen analizlerin merkezindeki yerlerini almışlardır. Bu gelişme, kentsel araştırma ve politikaların içeriğini değiştirmiştir [Kayasü, 1998].

[4] "Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği"

Toplumsal cinsiyet ve eşitlik, çeşitli toplumlar tarafından uzun zamandır ilkesel olarak tanınmış, kentsel mekanla toplumsallaşma kavramları birbiriyle ilişkilendirilmiştir. Toplumu oluşturan kadınlar ve erkeklerin günlük hayattaki farklı beklentilerine karşılık vermek ve kentsel mekanının organizasyonunu bu beklentilere göre düzenlemek ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Mekanın sözlük anlamı, uzayın sınırlandırılmış parçasıdır. Genel anlamıyla mekan, insanın eylemlerini yerine getirdiği, onu saran, ait olma duygusu yaratan, yatay ve düşey elemanlarla sınırlanmış, üç boyutlu düzenlemedir [Başal, 2000]. Mekan insan ihtiyaç ve eylemlerine göre hazırlanmıştır.

Asiliskender'e (2002) göre mekan, şu şekilde tarif edilmiştir:

"Mekan, içinde yaşayanları dışındakilerden ayıran, fiziksel somutun içine kodlanmış bir boşluktur. Fiziksel özellikleri ile oluşan iç-dış ayrımı, kimlik kavramının ana fikrini oluşturmaktadır. Bu yaklaşımla, kimlik düşüncesinin özü mekansaldır. Mekanlar, belleğin içinde saklanan bilgiye göre şekillenen nesnelerdir. Duvarları ardında sadece yaşamak için oluşturulmuş bir boşluktan öte, geleneklerin, alışkanlıkların kısaca toplum bilgisi ve deneyimi sıkıştırılan yaşam boşluklarıdır".

Kentsel sistemde mekan, yapıların oluşturduğu, kentlilerin algıladığı, tüm kentsel olayların ilişkilendiği bir bütündür.

İnsan, kentsel mekandan, hem fiziksel ihtiyaçlarını, hem de sosyal ve psikolojik ihtiyaçları karşılama işlevlerini üstlenmesini beklemektedir. Zaten kentsel mekan da insanın; iletişim, ulaşım, bilgi ve mal alışverişi, ortak paylaşım, tanıdıklarla karşılaşma, kendini bir 'yer' e ait hissetme, yeni kişilerle tanışma, rahatlama, kendini 'bulma' ve kendini 'unutma' gibi bir çok değişik ve bazıları birbiriyle çelişen ihtiyacına cevap veren bir alandır [Kahraman, 1998].

Kentsel mekan, açık mekan ve kapalı mekan olarak tanımlanabilir. Açık mekanlar, kent içindeki parklar, açık otopark alanları, peyzaj yolları gibi

kullanım alanlarıyla örneklendirilebilir. Kapalı mekanlar ise inşa edilmiş alanları kapsayan bir kavramdır. Kentsel dış mekanlar, düzenlenmiş yaya yolları, alışveriş alanları, geçiş alanları ve bölgeleri kapsamaktadır. Düzenlenmiş yaya alanları, dinlenme, eğlence, spor alanlarını ve parkları; alışveriş alanları, çarşı, alışveriş sokağı, pazar alanı ve büyük alışveriş merkezlerini; geçiş alanları, sokaklar, yollar, ulaşım alanları kaldırımları; bölgeler ise, meydanlar, kentteki açık prestij alanlarını kapsamaktadır.

Kentsel mekan, mekanın kimler tarafından kullanıldığına ve kimlere hitap ettiğine göre kamusal mekan ve özel mekan olarak iki sınıfta incelenebilir. Özel mekan, bireyin kendi ihtiyaç ve gereksinimlerine göre oluşturulmuştur. Özel mekanlarda ana imge, evdir. Ev bir nevi, insanın öz varlığının topografyası, insanın ruhunun çözümleme aracı olarak ele alınabilir [Bachelard, 1996].

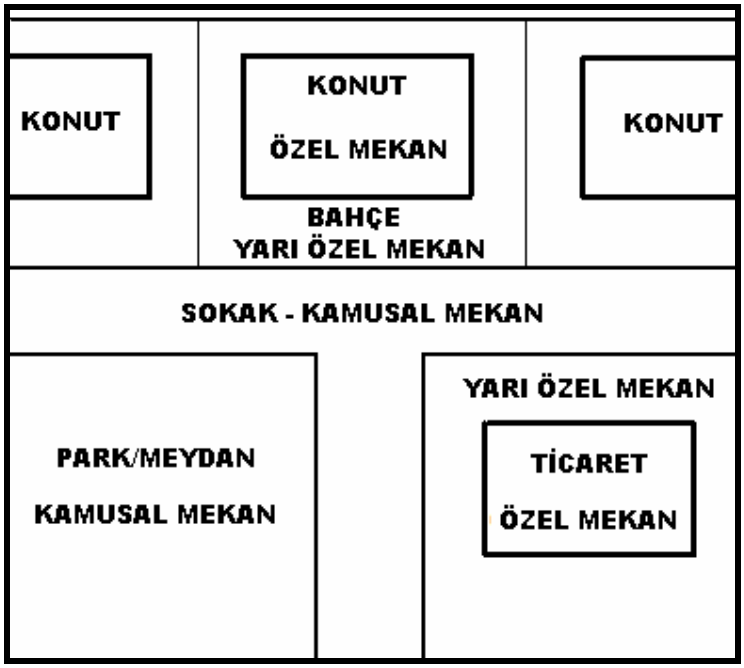
Hem toplu üretim yapılan mekanlar, hem de kişisel üretim yapılan mekanlar açısından özel mekan sınıflaması yapılacak olursa, çalışma ve barınma kişinin özel mekan ihtiyacına yöneliktir ve bireyin çalıştığı mekanlar da özel mekan sınıflaması içine alınabilir [Asiliskender, 2002].

Kamusal mekan ise, özel yaşamın aksine toplu yaşamın tüm etkinliklerinin süregeldiği, her yaş, cins ve meslek grubunun yararlanmasına açık, kent içinde yer alan mekan olarak tanımlanabilir [Kahraman, 1998]. Kamusal mekanlar sokaklardan meydanlara, parklara ve bunları çevreleyen binalara kadar uzanır ve kentlerin en önemli parçalarını oluşturur.

Kamusal mekanlar, mülkiyetin ortak olduğu, ortak kullanım için ayrılmış mekanlardır. Kamusal mekanlar yaş, cinsiyet, etnik, fiziksel özür veya diğer özelliklerin hiçbirine bağlı kalmadan kullanılabilir mekanlardır. kamusal mekan yer aldığı toplumun yapısı v gelişiminden etkilenir ve süreç içinde değişime uğrar.

Bunun bir örneği olarak, alışveriş mekanlarının uğradığı değişimle ortaya çıkan büyük alışveriş merkezleri, havaalanları, eğlence alanları gibi mülkiyeti özel olup kamunun kullanımına hizmet veren mekanların ortaya çıkmasıyla birlikte kamusal ve özel mekan anlayışı karmaşıklaşmıştır [Erdönmez, 2005].

Özel mekanları kamusal mekanlardan ayıran en önemli özellik kişisel mülkiyet alanlarının tersine kamusal alan kullanımının herkese açık olmasıdır. Toplumsal ihtiyaçların karşılanabilmesi için ortaklaşa kullanılan alanlar kamusal mekanlar, bireylerin özel ihtiyaçları için kullanılan ve mülkiyeti yasal olarak tanımlı kişiye/kurum/kuruluşa ait alanlar özel mekanlar olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda, kamusal mekanlar insanların özel alanları olarak kabul edilen özel mülkiyetin dışında kalan, hareket serbestisine sahip ortak kullanımıma konu olan mekanlardır.

Resim 2.1. Özel – yarı özel – kamusal mekan ayrımı

Tez çalışmasında, özel mülkiyetteki parselle kamusal erişilebilirliğe sahip (yani sokakla başlayan) tüm ortak kullanımına açık alanlar kentsel kamusal mekan olarak kabul edilmiştir. (Bkz. Resim 2.1).

Kentsel ve kamusal mekanın iki temel elemanı; sokak ve meydandır [Gür, 1999]. Sokaklar, kentsel dokunun bir parçasıdır, kentsel çevreyi yönlendirir ve biçimlendirir, kullanıcılara şehir yaşamı için çok önemli olan hareket özgürlüğünü sağlar.

Sokaklar, heterojen bir yapı gösteren kentlerde insanların birbirleriyle temasını sağlayan, özel ile kamusalın iç içe geçtiği ya da özel alandan kamusal alana ilk geçiş olarak insanlara zengin deneyimler sunan kamusal mekanlardır. Kentsel mekan analizlerinin başlangıç noktası olarak da sokaklar, en alt mekansal birim şeklinde ele alınmaktadır [Özcan ve arkadaşları, 2003].

Mekansal etkilerinin ve sosyal olayları içinde barındırmasının yanı sıra sokaklar, ayrıca ulaşım akslarıdırlar. Bir noktadan diğerine ulaşmak için genellikle sokaklar kullanılmaktadır. Yürümek insan için en bağımsız, iradesine bağlı, serbestçe kendisini yönlendirebileceği bir hareket biçimidir. Toplumsal bir çevre olarak sokak, aile ve devletin gösterdiği toplumsal cinsiyet ilişkileri yapılarının aynısını gösterir [Connell, 1998].

Meydanlar ise toplumsal olaylar için bir araya gelmeyi sağlayan fiziksel odak noktalarıdır. Meydanlar, genellikle sert zeminli ve arabaların dışlandığı halka açık mekanlar olarak tanımlanabilir. En çok kullanım amaçları gezinmek, oturmak, yemek yemek ve izlemektir [Marcus ve Francis 1998].

Meydanlar, toplumsal ve sosyal yönden çok önemli fonksiyonları yerine getirmiş ve dönemin önemli olaylarına sahne olarak “kent merkezleri olmuşlardır. Sahip olduğu fonksiyonlara göre, kente kimlik kazandıran mekanlardır.

Kent içinde toplanma mekanı olarak meydanlar; toplumsal yaşamı sürdürebilmede gerekli olan toplanma ihtiyacından doğmuştur. Bu yüzden meydanlar kentsel yaşamda önemli bir yere sahiptir [Aşıkoğlu, 2006].

Kentsel ortak mekanlar, kentlerin sosyo-ekonomik durumuyla ilgili ip uçları vermekle kalmayıp, yerel kültürü yansıtmaktadır [Oktay, 1999]. Toplumsal hizmete ve kullanıma açık olarak tasarlanmış mekanlarda başarıya ulaşmak için:

- Kolay erişilebilir ve görülebilir olması,
- Estetik çekiciliğe sahip olması,
- Bakımının kolay ve ekonomik sağlanması,
- Güvenli olması

önemlidir [Francis, Marcus, 1990].

Farklı gelir, eğitim ve kültür düzeylerine sahip bireylerin ortak yaşam alanı olan kentsel kamusal mekanların tüm ihtiyaç ve ilişkiler ağını gerçekleştirmeye yönelik güvenliğinin sağlanması gerekmektedir.

3. KENTSEL KAMUSAL MEKAN KULLANIMINDA CİNSİYET VE GÜVENLİK ETKİLEŞİMİ

Türkiye'de hızlı ve çarpık kentleşme sonucu kentsel kamusal mekan kullanımında cinsiyetler arası eşitsizliğin derinleştiği görülmektedir. Örneğin yetersiz sokak ve cadde aydınlatmaları kadınların kentsel yaşama katılımlarını kısıtlamak için yapılan bir düzenleme olmamakla birlikte cinsiyete duyarsız planlama ve tasarım süreci kadınların kentsel yaşama katılımını güvenlik sorununa dayalı olarak geriletmektedir.

Türkiye'de toplumsal cinsiyet ve kentsel yaşam ilişkisinin gelişiminin hukuksal boyutta ve istihdama katılım açısından ortaya konulacağı bu bölümde kentli kadınlar arasındaki mekansal ayrımlaşma ve farklılaşan gereksinimlerinin ortaya çıkardığı sorunlar tartışılmaktadır.

3.1. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kentsel Yaşam İlişkisinin Gelişimi

Yapılan araştırma ve istatistiki verilerde, son yıllarda Türkiye'de kadının toplumsal konumu ve statüsü açısından bir çok kayda değer gelişme gözlenmektedir[5].

Kapitalizm sonrası, tüccarların kadınlara parça başı iş vermesi üzerine kadınların iş yaşamı kendi konutlarında başlamıştır. İlk fabrikaların kurulması ikinci sınıf işçi olarak kadınların iş yaşamına ve kamusal hayata katılımına yeni bir yön vermiştir. Kadınlar kitleler halinde dokuma, tütün, kimya, elektronik gibi iş alanlarında ve daha sonra mağaza, banka ve ofislerde çalışmaya başlamışlardır [Onat, 1996].

---

[5] DİE., "Çalışma İstatistikleri 1995", Ankara, DİE Yayınları, 1996, DİE, Çalışma İstatistikleri 1996, Ankara, DİE Yayınları, 1997, DİE., "Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları", DİE Matbaası, Ekim, 1996, DİE., "İstatistik Göstergeler (Statistical Indicators) 1923-1995", DİE Matbaası, Ankara,1996, DİE, "İstatistiklerle Kadın 1927-1992", DİE Yayınları, Ankara,1995, OECD, "İnsani Gelişme Raporu, Türkiye Göstergeleri", 2003, incelenen araştırmalardan bazılarıdır.

Sanayileşme ve gelişen teknolojiyle altyapısı tamamlanan, gelir düzeyi yükselen ülkelerde, kadınların eğitim seviyesinin de yükselmesiyle birlikte kadınların ülke ekonomisine ve işgücüne katılım olanağı ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelerle, bahsedilen kadının işgücüne katılımdaki tarım, sanayi ve hizmetlerdeki istihdam oranları değişmeye başlamıştır. Kentleşme süreciyle birlikte, tarım sektöründeki kadınların oranı azalırken, sanayi ve hizmetler sektöründe dolayısıyla kentsel alanda çalışan kadınların oranı artmıştır. Türkiye'de de bu tarihsel gelişimi esaslı olarak görmek mümkündür.

Kadının toplumsal yaşamdaki yeri dünyadaki gelişmelere paralel olarak ülkemizde, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar aşamalar geçirmiştir. Türkiye'de son yüzelli yıldır yaşanan toplumsal değişmenin yanı sıra, kazanılan haklar, değişen sosyal statü ve kimlik bakımından Cumhuriyet dönemi diğer dönemlere göre oldukça farklıdır. Bu farklılık Cumhuriyetin taşıdığı anlam, uyguladığı felsefeden kaynaklanmaktadır [Kırkpınar, 1998]. Cumhuriyet'le birlikte kadınlar, eğitim hakkı, seçme ve seçilme hakkı, yasal statü eşitliği, kılık kıyafette özgürlük tanınması gibi birçok haklar elde etmişlerdir.

Türk toplumunda kadınlar ve erkekler, toplumsal değişme süreci içerisinde, yeni statüler kazanmış ve toplumsal kimliklerinde değişmeler olmuştur. Cumhuriyetin kurulmasından itibaren, hızlı kentleşme, sanayileşme sürecinde kadının elde ettiği sosyal statü ve kazanımlarla toplumda yaşayan bireylerin sahip olduğu roller de değişmiştir.

Yaşanan süreçte ortaya çıkan toplumsal değişme gelişme kadının toplum içindeki rolünün değişmesine katkıda bulunmuştur. Ancak asıl gelişme kadının ekonomik faaliyetlere katılımıyla gerçekleşmiştir [Mcdovvel, 1989]. Devlet İstatistik Enstitüsünün Hane Halkı İşgücü Anketi 2000 yılı verilerine göre ülkemizde kadınlar %39,6 iş gücüne katılım oranını üstlenmesiyle kentsel alandaki üretimde önemli pay sahibi olmuştur. Ancak ekonomik

alandaki bu gelişme kadının kentsel yaşama katılımında yaşadığı sorunları çözmekte yeterli olamamıştır.

Türkiye'deki kadın istihdamı üç grupta incelenebilir. Birinci ve istihdamın en yüksek olduğu grup, kırsal kesimde tarım sektöründe çalışan kadınlardır. İkinci grup, kentsel alanda eğitim seviyesi ve sosyo-kültürel seviyesi düşük, az ücretle çalışan kadınlar ve son olarak üçüncü grup, yine kentlerde eğitim seviyesi orta veya yüksek, meslek sahibi kadınlardan oluşmaktadır.

Kadınlar, son yıllarda gerçekleştirilen gelişmelerle birlikte, daha sağlıklı ve uzun yaşam, daha iyi okullar, ekonomik aktivitelere daha fazla katılım ve daha önceden elde edilmiş bir hak olarak oy vermek gibi birçok dikkate değer haklar elde etmişlerdir. Tüm bunlara rağmen, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de cehalet, sağlıksız yaşam koşulları, yoksulluk açısından tüm gruplar içinde ön planda olmaya devam etmektedirler [UNCHR, 2001].

Yirminci yüzyılda kadınların eğitim düzeylerinin yükselmesiyle birlikte kadının statüsünde de değişmeler olmasına karşın, Türkiye'de istihdamdaki cinsiyet eşitsizliğinin nedenlerinden biri de, tüm dünyada olduğu gibi, cinsiyete dayalı iş bölümünün beraberinde getirdiği engellerden kaynaklanmaktadır [İlkkaracan, 1998]. Çalışmanın aşağıdaki bölümünde bu sorunların ne olduğunu açıklamaya yönelik bir araştırma yapılmıştır.

3.1.1. Hukuksal boyutta kadının değişen rolü

Tanzimat'la birlikte eğitim hakkına sahip olan kadınlar, eş seçiminde, boşanmada söz sahibi olma gibi bir takım taleplerde bulunmaya başlamışlardır. İnsanın en doğal hakkı olan bu talepler bile o dönemin insanını dehşete düşürmüştür. Cumhuriyet'in benimsediği "Hukuk Devrimi" ile kadınların yasal statüsü geliştirilmiş, kadının toplumsal statüsünü de yükseltmiştir. Ancak o yıllarından günümüze kadar uygulamada kadının toplumsal ve hukuki statüsünde istenilen boyuta ulaşılamamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nde kadınların yasal statülerinin erkeklerle eşitlendiği 1934 yılından yakın zamana kadar, yasal eşitliğin gerçek insan ilişkilerine, toplumsal eşitliğe ve kadının toplum içindeki rolüne ne boyutta yansıdığı üzerinde çok fazla durulmamıştır. Cumhuriyet'in "kadın devrimi" olarak nitelenen yasal değişikliklerinin belli başlıları, 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 1925 yılında çıkarılan Kıyafet Kanunu, 1926'da kabul edilen Medeni Kanun'dur [Tekeli,1983].

Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla eğitimde kadın erkek eşitliği sağlanmıştır. Medeni Kanun'un çıkarılmasıyla da batılı toplumlarda kadının statüsünü belirleyen hukuki esaslar kabul edilmiştir, böylece Türk kadının gelişmesinde engel teşkil eden kurallar yasal çerçevede ortadan kaldırılmıştır. Kıyafet Kanunu kadının örtünme zorunluluğunu ortadan kaldırmıştır. Kadının yasal statüsünü çok ileri düzeye getiren bu kanunlar, uygulamada ne yazık ki kadın ve erkeği tam anlamıyla eşit düzeye getirememişlerdir.

Kadınların yasal statülerinin eşitlenmesindeki bir aşama da siyasi hakların kazanılmasıdır. 1930 yılında Belediye Meclisi, 1934 yılında Millet Meclisi seçimlerinde kadınlara seçme ve seçilme haklarının tanınmasıyla kadını yasalar önünde kısıtlı tutan anlayış ortadan kalkmıştır [Tekeli, 1983].

Kadınların çalışma hayatının düzenlenmesinde ve sosyal statülerinin kazanılmasında ise en önemli etken 1936 yılında çıkarılan İş Kanunu'dur. O tarihe kadar kadınların çalışma hayatını düzenleyen bir kanun bulunmaması karşın, sanayileşme süreci geliştikçe kadın istihdamı da artmıştır.

Aradan geçen yetmiş beş yılın ardından erkeklerin evlilik kurumu içindeki üstünlüklerine son veren 4721 sayılı Yeni Medeni Kanun Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 22 Kasım 2001'de Resmi Gazete'de yayımlanarak kabul edilmiş ve yıllardan beri süregelen 1926 tarihli 743 sayılı Medeni Kanunu'nu değiştirme çabaları nihayet sonuç vermiştir.

Yeni Medeni Kanun aile ve kadının aile içindeki rolü konusunda yeni bir yaklaşım benimsemiştir. O döneme ait İsviçre Medeni Kanunu'na dayanılarak hazırlanan 1926 tarihli yasanın kadının aile içindeki hak ve görevlerini kocasına göre tanımlayan ve kadını aile içinde yasal olarak tabi konumda tutan anlayış değiştirilerek, Yeni Medeni Kanun'da aile kadınla erkek arasında eşitlik temeline dayalı bir ortaklık olarak tanımlanmıştır.

Aile içinde eşler arasında eşitlik Anayasa'nın 41. maddesine eklenen "Aile eşler arasında eşitliğe dayanır" cümlesiyle anayasal güvence altına alınmıştır. Bu anlayış kanunun diline de yansımış, "karı" ve "koca" kavramları yerini "eşler" kavramına bırakmıştır. Yasanın dili, önemli ölçüde sadeleştirilerek herkesin anlayabileceği hale getirilmiştir.

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Medeni Kanun ile reislik tanımı tarihe karışmış, eşlerin evlilik birliğini beraberce yönetecekleri hükmü getirilmiş, evlilik birliğini temsil yetkisi eşlerin her ikisine birlikte verilmiştir[6]. Oturulacak evin seçiminde, evlilik birliğinin yönetiminde eşler eşit söz sahibi olmuştur. Ayrıca yeni medeni kanunla kadınların çalışmak için eşlerinden izin alma zorunlulukları tarihe karışmış, eşlerden birinin meslek ve iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda olmadığı hükmü getirilmiştir[7]. Meslek seçimi yaparken ailenin huzurunun gözetilmesi esas alınmıştır.

Mal rejimleri dört başlık altında toplanmıştır;

- Edinilmiş mallara katılma (yasal rejim), evlilikte edinilmiş mallardan eşit söz sahibi olma esasına dayanmaktadır.
- Mal ayrılığı (bugünkü ve eski yasal rejim), eşlerden herbirinin, yasal sınırlar içerisinde kendi mal varlığı üzerinde yönetim yararlanma ve tasarruf haklarını koruması esasına dayanmaktadır.

[6] "Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve mal varlıkları ile katılırlar" (4721 sayılı Yeni Medeni Kanun md. 186).
[7] "Eşlerden herbiri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir" (4721 sayılı Yeni Medeni Kanun md. 192).

- Paylaşmalı mal ayrılığı, mal ayrılığından faklı olarak, eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen malların, eşlerin paylı mülkiyetinde sayılması esasına dayanmaktadır.
- Mal ortaklığı, eşlerin ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olması esasına dayanmaktadır.

Taraflar evlenirken veya evlendikten sonra bu dört rejimden birini seçme özgürlüğüne sahip olmuştur. 1 Ocak 2002 tarihinden sonra gerçekleştirilen evliliklerde eğer herhangi bir seçim yapılmamışsa yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma rejimini seçmiş sayılacakları belirtilmiştir.

Kadının yerleşim yeri, kocanın yerleşim yeri olmaktan çıkarılmıştır. Velayette uyuşmazlık olduğunda kocanın oyunun üstünlüğüne ilişkin hüküm kaldırılmıştır. Evin seçiminde "kocanın tercihi yerine kadın ve erkek eşit karar verir" ilkesi getirilmiş, eşler ikamet edilen konut üzerinde eşit söz sahibi olmuşlardır[8].

Yeni Medeni Kanun yetmişbeş yıllık hukuk geleneğini büyük ölçüde değiştirmiş olmasına karşın, kadın erkek eşitliğini ne kadar sağladığını tartışmak gerekmektedir. Örneğin evli kadın hala kocasının soyadını taşımaktadır. Edinilmiş mallara katılma rejimi 1 Ocak 2002 tarihinden önce gerçekleştirilmiş evliliklere uygulanmamış, bu rejime katılım eşlerin isteklerine bırakılmıştır.

Meslek ya da iş seçiminde eşlerin birbirlerinden izin alma zorunluluğu ortadan kaldırılmasına karşın meslek ve iş seçimi yaparken ailenin huzuru esas alınmıştır. Erkeğin mesleğini icra etmesi ailenin huzurunu bozmayacağına göre, ataerkil tolum yapısında yine kadınlar bu konuda ezilen taraf olmaya devam edeceklerdir. Sonuç olarak olumlu yönlerine rağmen

[8] "Eşlerden biri diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz" (4721 sayılı Yeni Medeni Kanun md. 194).

Yeni Medeni Kanun'un kadın erkek eşitliğini sağlama açısından yetersiz kaldığı görülmektedir.

Aile yaşamında çocuk bakımı, yaşlı ve hasta bakımı gibi yükümlülükleri sadece kadınların sorumluluğunda gören anlayış yerine, bu sorumlulukların anne, baba, devlet veya işveren arasında paylaşılması yaklaşımı benimsemek amacıyla kadınların çalışma yaşamına katılımı konusunda Türkiye'de hukuksal boyutta düzenlemeler yapılmakta ve projeler üretilmektedir.

Bu çalışmaları kısaca özetlemek gerekirse, ilk olarak Yeni İş Kanunu, 10 Haziran 2003 tarih ve 25134 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yeni İş Kanunu'nda aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılamayacağı hükmedilmiş, kadınların çalışma yaşamına girmesi, hem de girdikten sonra işte devamları konusunda yasalarda cinsiyete dayalı ayrımcılığın ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

İkinci olarak, 2004 yılında Anayasanın 10. ve 90. maddelerinde yapılan değişikliklerle kadınla erkeğin her alanda eşit haklara, eşit imkanlara kavuşması ve CEDAW[9] Sözleşmesi de dahil olmak üzere temel hak ve özgürlükleri hedef alan uluslararası belgelerin kanunların üzerine çıkarılması hükme bağlanmıştır.

Monk'un [1992] da ifade ettiği gibi, kadının işgücüne katılımı kent mekanındaki farklılaşmalar açısından da önemlidir. Kadınların işgücüne etkin katılımı, kentsel alan kullanımının etkinliğiyle ilgili yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır. Kadının kentsel kamusal mekandaki güvenliğinin sağlanamaması bu sorunların başında gelmektedir.

[9] "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi"

3.1.2. İstihdama katılım açısından kadının değişen rolü

Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de kadınların temel rolünü, anne, eş ve ev kadını olarak çizen ideoloji, kadının işgücüne katılımının sınırlarını da belirlemiştir.

Kadınlar, eğitim, sağlık ve istihdam olanaklarından yararlanma konusunda hemen hemen tüm dünyada ikinci planda kalmışlardır. Çocukların bakım, ailenin düzenin sağlanması konusunda ücretsiz işçi olarak çalışan kadınların, ülke gelişmesi ve ekonomisine katılımlarının erkeklerden daha düşük oranda gerçekleştiği bilinmektedir [Alptekin, 2004].

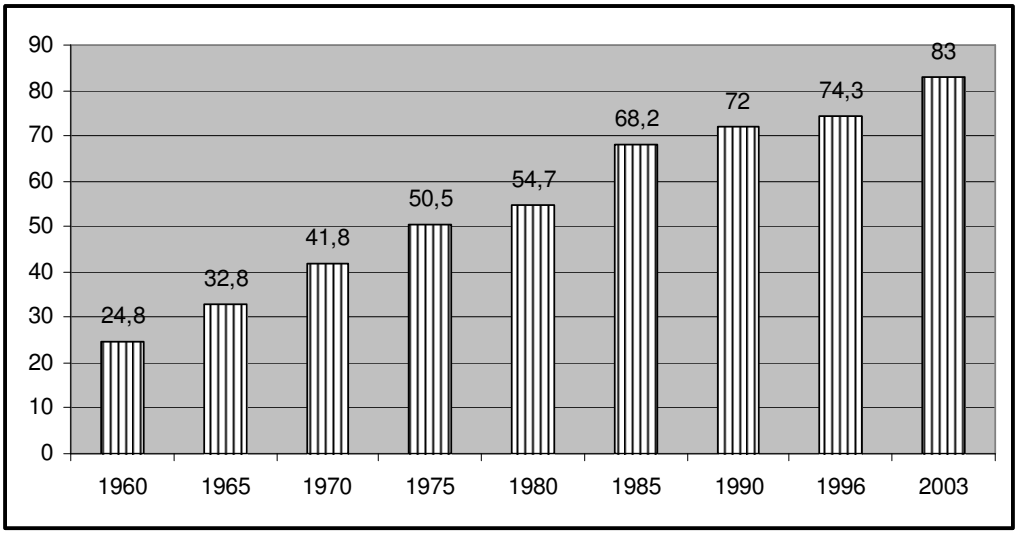
Çizelge 3.1'de 1960–2000 aralığında kadın nüfusun demografik özelliklerinden, toplam nüfus içinde kadın nüfus oranı, kent-kır oranı, okuryazarlık oranı gösterilmiştir.

Çizelge 3.1. Türkiye'de 1960–2000 dönemi kadın nüfusun demografik yapısı [DİE[10], 2003].

Yıllar	*Toplam nüfus*	*Kadın nüfus*	*Kadın nüfus oranı (%)*	*Yerleşim durumu*		*Okuryazar oranı (%)*
				Kent (%)	*Köy (%)*	
1960	27 754 820	13 590 932	14 163 888	30,1	69,9	24.8
1965	31 391 421	15 394 457	15 996 964	32,6	67,4	32.8
1970	35 605 176	17 598 190	18 006 986	36,2	63,8	41.8
1975	40 347 719	19 602 989	20 744 730	40,1	59,9	50.5
1980	44 736 957	22 041 595	22 695 362	42,5	57,5	54.7
1985	50 664 458	24 992 483	25 671 975	51,4	48,6	68.2
1990	56 473 035	27 865 988	28 607 047	57,7	42,3	72.0
2000	67 803 927	33 457 192	34 346 735	64,5	35,5	81

Çizelge 3.1'den de izleneceği gibi toplam nüfus ortalamasının yarısını oluşturan kadının nüfusunun 1960–2000 döneminde kırdan kente hızlı göç sürecinin içinde olduğu görülmektedir. 1960 yılında %24.8 olan okuryazarlık oranı, 2003 yılında %82'ye ulaşmıştır (Bkz. Şekil 3.1).

[10] "Devlet İstatistik Enstitüsü"

Şekil 3.1. Türkiye'de 1960–2003 yılları arasında kadın nüfusun okuryazarlık oranının gelişimi (%) [DİE, 1996, OECD, 2003]

Kadınların eğitim düzeylerinde ve istihdama katılımlarındaki artışa rağmen, görevleri değişmemiştir ve çoğunluğu ev ve ailelerine bakmakla yükümlüdür. Kadınlar istihdama katılmak için kent içinde, ev, iş ve kentsel aktiviteler arasında uzun mesafeleri aşmak zorundadırlar. Bu durum kadınların özerkliklerine ve kentle bütünleşme aktivitelerine mani olmaktadır. Geleneksel cinsiyet rolleri doğrultusunda oluşan kent kurgusu, mevcut cinsiyetler arası statü farklılaşmasının gerektirdiği mekansal beklentileri karşılayamamakta ve kadının mekansal ihtiyaçlarını desteklememektedir.

Türkiye'de kadının iş gücüne katılım oranı 2000 yılı itibariyle % 39,6'dır. Devlet İstatistik Enstitüsünün Hane Halkı İşgücü Anketi verilerine göre 1980 yılında bu oran kadınlar için % 45,8'dir. Erkeklerin iş gücüne katılım oranları aynı yıllar itibariyle 1980 yılında % 79,8 iken, 2000 yılında %70,6'ya düşmüştür. Türkiye'de kadınların işgücüne katılımının düşmesine yol açan ekonomik yapıdaki olumsuz değişmeler, küreselleşme sürecinde uygulanan özelleştirmeler, işsizlik oranlarını hem erkek hem de kadın için yükselten küreselleşme sürecinin özelleştirme yaptırımları ve kırdan kente göçü hızlandıran tarımsal alanda yapılan reformlardır (Bkz. Çizelge 3.2).

Güler (2005) şöyle demektedir:

"Son yirmi yılın liberal özgürleşme sürecinin, az gelişmiş ülkeler için yoksullaşma ve sömürgeleşmeden ibaret olduğu pratikte ortaya çıkmış durumdadır".

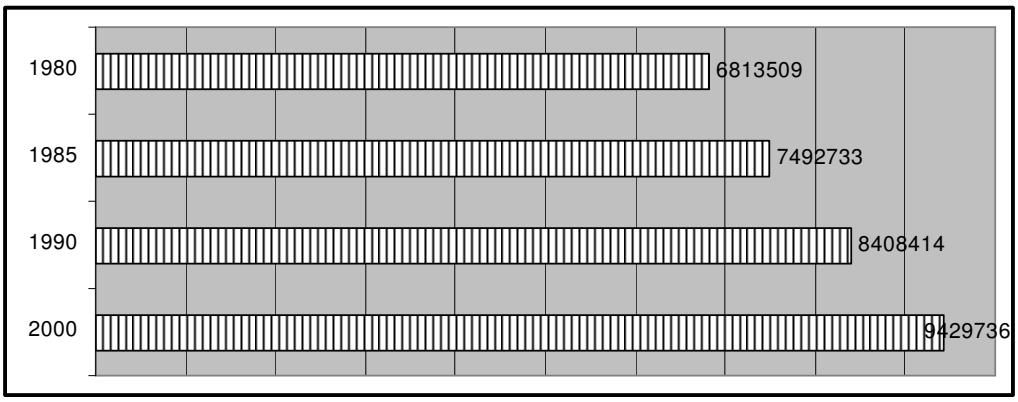
Çizelge 3.2. Türkiye'de 1980–2000 yılları arası işgücü durumuna göre nüfus [TÜİK[11], 2003][12].

Sayım yılı	Toplam nüfus	İşgücü	İstihdam	İşgücüne katılma oranı (%)	İşsiz nüfus	İşsizlik oranı (%)	İşgücüne dahil olmayan nüfus	Bilinmeyen
Toplam								
1980	44 736 957	19 212 193	18 522 322	62,9	689 871	3,6	11 194 199	133 229
1985	50 664 458	21 579 996	20 556 786	61,1	1 023 210	4,7	13 670 254	89 049
1990	56 473 035	24 726 601	23 381 893	60,6	1 344 708	5,4	16 030 516	26 314
2000	67 803 927	28 544 359	25 997 141	55,2	2 547 218	8,9	23 173 230	6 605
Kadın								
1980	22 041 595	6 927 936	6 813 509	45,8	114 427	1,7	8 169 368	40 497
1985	24 992 483	7 647 265	7 492 733	43,6	154 532	2,0	9 849 302	39 137
1990	27 865 988	8 653 041	8 408 414	42,8	244 627	2,8	11 570 818	10 847
2000	33 457 192	10 164 540	9 429 736	39,6	734 804	7,2	15 516 101	2 581
Erkek								
1980	22 695 362	12 284 257	11 708 813	79,8	575 444	4,7	3 024 831	92 732
1985	25 671 975	13 932 731	13 064 053	78,3	868 678	6,2	3 820 952	49 912
1990	28 607 047	16 073 560	14 973 479	78,2	1 100 081	6,8	4 459 698	15 467
2000	34 346 735	18 379 819	16 567 405	70,6	1 812 414	9,9	7 657 129	4 024

Köyde ücretsiz işçi olarak çalışan kadının, kente göç süreci içinde işgücü piyasasının dışında kalmasının temel nedeni, kendini ev hanımı olarak nitelendirmesinden kaynaklanmaktadır [İlkkarcan, 1998, DİE, 1995]. 2003 yılı

[11] "Türkiye İstatistik Kurumu"
[12] DİE, TÜİK Hane halkı iş gücü araştırması sonuçlarından derlenerek oluşturulmuştur.

itibariyle Türkiye'de çalışabilir (15 yaş üstü) kadın nüfusunun % 50.3 ü ekonomik faaliyette bulunmaktadır [OECD, 2003].

Şekil 3.2. Türkiye'de 1980–2000 yılları arasında işgücüne katılan kadın nüfusun yıllara göre gelişimi (%) [DİE, 2003]

Göçle birlikte kadınlar, ücretsiz aile işçisi olmaktan çıkmış ve kentte aile içine hapsedilmiştir. İş gücüne katılım oranı, 1990 yılında kentte % 17, kırda % 51 iken, 2000 yılında kentte % 15,7, kırda % 34,9'a düşmüştür.

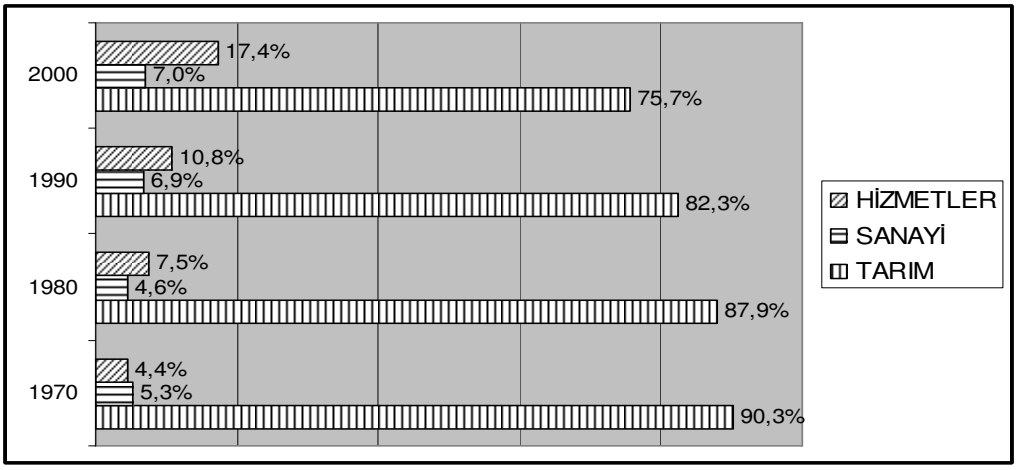
Çizelge 3.3. 1970–2000 yılları arasında toplam çalışan nüfus içinde kadınların iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı (%) [TÜİK, 2006][13].

	1970		1975		1980		1985		1990		2000	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Sektörler	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tarım	90,3	55,6	89,3	56,4	87,9	44,5	86,7	43,4	82,3	38,0	75,7	32,9
Sanayi	5,3	17,0	4,3	16,8	4,6	22,4	4,6	21,2	6,9	24,2	7,0	24,3
Hizmetler	4,4	27,4	6,4	26,8	7,5	33,0	8,7	35,3	10,8	37,7	17,4	42,8
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Çizelge 3.3 incelendiğinde, 1990 ve 2000 yılları arasında, tarım sektöründeki kadın işgücünün azalma eğiliminde, sanayi ve hizmetler sektöründeki kadın

[13] DİE, TÜİK Hane halkı iş gücü araştırması sonuçlarından derlenerek oluşturulmuştur.

işgünün ise artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Son yıllardaki sanayi ve hizmetler sektöründe çalışan kadın nüfusunun artışına rağmen, sanayide çalışan toplam nüfusun yalnızca % 14'ünü ve hizmet sektöründe çalışan toplam nüfusun % 18,8'ini kadınlar oluşturmaktadır. Hizmet sektörü kentlerde kadınların çalıştığı en yoğun sektördür.

Şekil 3.3. Türkiye'de 1970–2000 yılları arasında işgücüne katılan toplam nüfus için kadın nüfusun yıllara göre gelişimi (%)[TÜİK, 2006][14]

İktisadi faaliyet kollarına göre dağılım incelendiğinde, kadınların geleneksel iş bölümüne uygun olarak ağırlıklı olarak tarım ve hizmetler sektöründe yer aldığı görülmektedir (Bkz. Şekil 3.3). Kadınların yoğun olarak çalıştığı alanların başında % 75,7'lik oranıyla tarım sektörü gelmektedir. Dikkati çeken ayrı bir husus erkeklerin bu sektördeki oranının gittikçe gerilemesidir. Tarım sektöründe erkek nüfusunda yaşanan bu düşüş, erkeklerin bu sektörü kadınlara terk ettiklerini göstermektedir (Bkz. Çizelge 3.3).

[14] DİE, TÜİK Hane halkı iş gücü araştırması sonuçlarından derlenerek oluşturulmuştur.

Çizelge 3.4. Türkiye'de 1970–2005 yılları arasında işteki duruma göre çalışan nüfus oranı (%) [DİE, 2003, Aydın, 2006][15].

Sayım yılı	Toplam	Ücretli	Yevmiyeli	İşveren	Kendi hesabına çalışan	Ücretsiz aile işçisi
Kadın						
1970	100,0	10,2	-	0,2	6,6	82,9
1975	100,0	14,1	-	0,1	4,7	81,0
1980	100,0	13,9	-	0,1	4,7	81,3
1985	100,0	14,3	-	0,1	4,7	80,9
1990	100,0	17,7	-	0,2	7,3	74,8
2000	100,0	24,3	-	0,9	6,0	68,8
2005	100,0	39,8	6,4	1,0	13,1	39,6
Erkek						
Sayım yılı	Toplam	Ücretli	Yevmiyeli	İşveren	Kendi hesabına çalışan	Ücretsiz aile işçisi
1970	100,0	38,4	-	1,0	39,2	21,3
1975	100,0	40,4	-	1,2	34,7	23,7
1980	100,0	44,7	-	1,5	33,9	19,9
1985	100,0	45,2	-	1,4	33,0	20,4
1990	100,0	50,1	-	2,0	30,7	17,3
2000	100,0	54,5	-	3,6	28,2	13,8
2005	100,0	48,2	7,6	5,2	24,1	13,8
100 erkeğe düşen kadın sayısı						
Sayım yılı	Toplam	Ücretli	Yevmiyeli	İşveren	Kendi hesabına çalışan	Ücretsiz aile işçisi
1970	62	17	-	13	11	24,3
1975	55	19	-	6	8	19,0
1980	58	18	-	4	8	23,8
1985	57	18	-	6	8	22,7
1990	56	20	-	7	13	24,3
2000	57	25	-	14	12	28,4

Çalışan nüfusun cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, işgücü piyasasındaki erkeklerin lehine durum daha iyi anlaşılmaktadır. Bu çizelgede dikkat çeken birinci nokta işveren ve kendi hesabına çalışan kadınların azlığı, ikinci nokta ise ücretsiz aile işçisi kadınların çokluğudur (Bkz. Çizelge 3.4).

2000 yılı verilerine göre, Türkiye'deki tüm çalışan kadınlar içinde ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların oranı % 68,8'dir. Bunu % 24,3 ile ücretli ve yevmiyeli çalışan kadın oranı izlemektedir (Bkz. Çizelge 3.4).

[15] 1970–2000 yılları arasında yevmiyeli çalışan kadın ve erkek nüfus ve 100 erkeğe düşen kadın sayısı oranlarına ulaşılamadığından çizelgeleme yapılırken "-" simgesi kullanılmıştır.

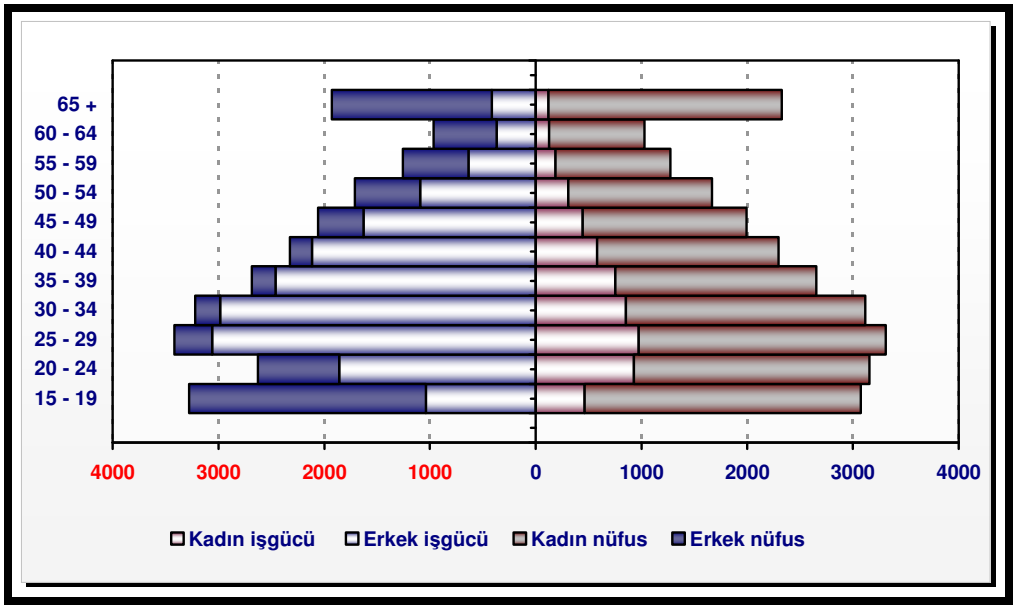
1970 yılında %82,9 olan oran 2005 yılına doğru gelindiğinde %39,6'ya düşmüştür. Kendi hesabına çalışan kadınların oranı ise %6,6'dan 2005 yılında %13,1'e yükselmiştir (Bkz. Çizelge 3.4).

Çizelge 3.5. Türkiye'de 2002–2005 yılları arasında kadın nüfusun işsizlik ve iş gücüne katılma oranları [Sönmez, 2006].

Yıllar	15+ yaş kadın nüfus	Kadın işgücü	İşgücüne katılma oranı (%)	Kadın istihdamı	İşsiz kadın	İşsizlik oranı (%)
2002	23 395 000	6 297 000	26,9	5 672 000	625 000	9,9
2005	25 732 000	6 361 000	24,7	5 654 000	707 000	11,1
Artış	2 337 000	64 000	-	-18 000	82 000	-
Değişim %	10,0%	1,0%	-	-0,3%	13%	-
Kent						
2002	14 723 000	2 749 000	18,7	2 232 000	517 000	18,8
2005	15 898 000	3 151 000	19,8	2 599 000	553 000	17,5
Artış	1 175 000	402 000	-	367 000	36 000	-
Değişim %	8,0%	34,0%	-	16,4%	6,9%	-

Devlet İstatistik Enstitüsünün verilerine göre, kadınların işsizlik oranları erkeklere oranla daha fazladır. Bu oran 2005 yılında kadınlarda % 11,1, kentlerde % 17,5'dir. Toplam nüfusa oranla kentsel alanda çalışan nüfusun işsizlik oranlarının daha yüksek olmasının temel nedeni yine kadınların ücretsiz aile işçisi olarak çalışmasıdır. Bununla birlikte kadınların kentsel alanda iş gücüne katılım oranlarında da 2002–2005 yılları arasında artış gözlenmektedir.

Kadınların faaliyet oranları yaş gruplarına göre erkeklerle karşılaştırmalı olarak incelendiğinde ise, erkeklerin işgücüne katılım oranının en yüksek olduğu yaş grubunun 30–34 yaşlarda % 92,6 iken, kadınların işgücüne katılımının en yüksek olduğu yaş grubunun %29,5 oranla 20–24 ile 25–29 yaşları arasında olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 3.4) [TÜİK, 2006].

Şekil 3.4. Şubat 2006 dönemine ait kurumsal olmayan sivil nüfus ve işgücünün yaş piramidi [TÜİK, 2006]

Devlet İstatistik Enstitüsünün 2000 yılı verilerine göre, evli kadınların iş gücüne katılım oranları Türkiye genelinde %27,2, kırsal alanda %48 ve kentsel alanda %13'dür. Kırsal alanda evli kadınların daha yüksek oranla işgücüne katılması yine aile içi tarım işçisi olmasıyla açıklanabilir. Evli kadınların iş gücüne katılım oranı %30 iken, boşanmış kadınların iş gücüne katılım oranı %46'dır.

Kadının çalışma yaşamı içindeki yerine bakıldığında ise, profesyonel ve teknik çalışanlarda kadın oranının %31, mecliste kadınların temsil oranının % 4,36 üst düzey yöneticiler, hukuk ve yönetimde kadın oranın % 8 olduğu görülmektedir [Alptekin, 2004]. Eğitim, sağlık gibi hizmet birimlerinde ya da tarım gibi üretim alanlarında kadın çalışan sayısı fazla olmasına rağmen karar mekanizmalarında kadın çalışanların sayısı hala yok denecek kadar azdır.

Sonuç olarak kadınlar, gelişen teknoloji ve değişen toplumsal süreç içinde, ücretsiz aile işçisi olmaktan kurtulmuş, kendi ayakları üzerinde durabilme ve ekonomik özgürlüğünü kazanma sürecine girmişlerdir. Gelinen noktada, kadın

istihdamının desteklenmesinde kentsel yaşama katılma olanaklarının artırabilmesi önem kazanmaktadır. güvenli kentsel mekan geleneksel toplumsal cinsiyet rolü içinde sıkışıp kalan kadını özgürleştirici etkisiyle, özellikle üzerinde durulması gereken bir görev alanı olarak plancıların ve yerel yönetimlerin karşısına çıkmaktadır.

3.2. Toplumsal Cinsiyet Etkeninin Kent Kullanıcıları Açısından İrdelenmesi

Kadınlar, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri içinde, özel alanda sınırlandırılarak ev işleri çocuk bakımı gibi görevler üstlenmiş, erkekler ise kamusal mekana yoğunlaşmış ve bu şekilde kadının kamusal mekana katılımının aleyhinde hiyerarşik bir yapı oluşturulmuştur. Tüm toplumsal ve ekonomik gelişmelere rağmen kadına yüklenen bu sosyal statü biçim değiştirerek varlığını korumakta ve kadın ve erkeğin toplumdaki rolleri, görevleri toplumsal cinsiyetle şekillenerek, erkekler kamusal mekana, kadınlar özel mekana yönlendirilmektedir.

Dökmen (2004) şöyle demektedir:

"Tipik bir kadın ya da tipik bir erkek deyince akla ne gelmektedir? Muhtemelen kadınların daha duygulu, daha duyarlı oldukları, çocukları sevdikleri ve çocuk bakımından anladıkları, yemek yapmayı bildikleri, fedakar oldukları gibi, erkeklerin de bağımsız, soğukkanlı, cesur, kuvvetli oldukları ev dışında çalıştıkları gibi düşünülecektir".

Geleneksel toplumsal cinsiyet normlarının beraberinde getirdiği cinsiyetler arası statü ve görev dağılımına göre kadınlar, özel mekana aittir, evde çocuklarına bakarlar, yemek pişirirler, evin ihtiyaçlarını alırlar, erkekler ise kamusal mekana aittir, çalışırlar evlerini geçindirirler. Kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri içinde özel alana yönlendirilmesi, toplumsal, ekonomik ve mekansal anlamda, kamusal alanda kadınların payına düşenin son derece kısıtlı olmasının temel sebebi ve belirleyicisidir.

Geleneksel toplumsal cinsiyet normlarının kadına yönelik belirlediği roller doğrultusunda gelişen kentler, çoğunlukla erkek kullanıcıların beklenti ve gereksinimlerine göre şekillenmiş, kadınlar bu mekansal kurguda ikinci planda kalmışlardır. Günümüzde kadınların toplumsal, ekonomik ve mekansal alanda kentsel yaşama katılımının artmasıyla birlikte, mekanın ve planlamanın içeriğinin kadınların beklentilerine yönelik geliştirilmesi gereksinimi ortaya çıkmıştır.

Kadınlar, kentsel mekanları erkeklerden oldukça faklı algılamakta ve kentsel mekana ilişkin beklentileri bu farklılığa göre biçimlenmektedir. Ortak yaşam çevresinin sunduğu ekonomik, toplumsal ve mekansal olanaklardan yararlanma fırsatları, beklenti ve gereksinimleri farklıdır. Bu nedenle kentsel mekana ilişkin politikalar, kadınlar ve erkekleri farklı biçimde etkiler ve yönlendirir [Alkan, 2004].

Eke (2001) şöyle demektedir:

"Planlama disiplinin temel ilkelerinden biri olan "toplum yararı" pek de "kadın yararı" olarak işletilmemektedir. Toplumda kadın ve erkeğin bazen benzer, bazen farklı gündelik yaşamları ve bazen kesişen, bazen çelişen görevleri vardır. Her ne kadar bu görevlerin sınırı, toplumun kültür, organizasyon veya kurumsallaşma aşaması veya ailenin sosyal sınıf ve gelir düzeyine göre değişebilmekteyse de kadın ve erkeğin toplumdaki görev, beklenti ve gereksinimleri farklıdır".

Kentler, sosyal hayatın gereksindiği kuralları içermektedir. Özellikle kentleşme, yerinden yönetim ve küreselleşme bağlamında, kadınlar ve erkekler kentlerin organizasyonunu ve kentsel servislerini sağlama bakımından, git gide önemli birer parçası haline gelmişlerdir. Fakat kadınların kentsel yaşam algıları erkeklerden daha farklıdır. Çünkü yerleşik normlar ve gelenekler, kadınlar ve erkeklere farklı kurallar ve sorumluluklar yüklemiştir. Kentler aslında, kentte beraberce yaşayan kadın ve erkeklerin komşuluk ilişkilerinin oluşmasında ve gelişmesinde en uygun alanlardır. Bu nedenle,

kentin altyapısı ve aktiviteleri kadın ve erkeklerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir [Michaud,2004].

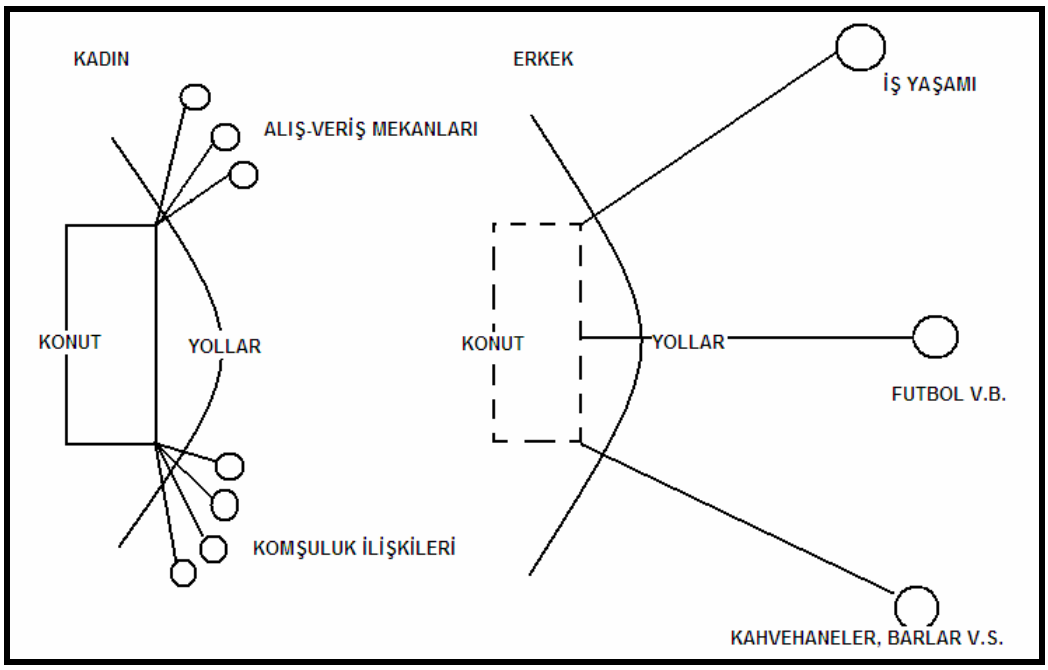
Komşuluğun yanı sıra çeşitli kentsel işlevler, kent kültürünün yansıması, yaşam tarzı ve ilişkiler kısaca beraber yaşamanın getirdiği işlevler kent planlaması, tasarım ve mimarlığa yansımaktadır. Kentler sosyo-kültürel ve toplumsal cinsiyet normlarında derin dönüşümlerin gerçekleştiği alanı temsil etmektedir. Bu nedenle kentler, süreç içindeki genel toplumsal cinsiyet açısından gelişmeyi ve cinsiyetler arasında daha fazla siyasal-toplumsal ve ekonomik eşitliği mekanda da ifade edecek şekilde planlanmalıdır.

3.3. Kamusal Mekan-Özel Mekanın Toplumsal Cinsiyet Açısından İrdelenmesi

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kentsel mekanda yansımalarını ve mekansal planlamanın geleneksel toplumsal cinsiyet rolleriyle arasındaki bağlantıyı ortaya koymak açısından kamusal mekan ve özel mekan kavramları önemli yer tutmaktadır.

Kamusal mekan, bireyin mutluluk arayışının, sürekli olarak kamu yararı için geliştirilen kurallarla dengelendiği bir forum görevi üstlenir ve insanların bir güç oluşturmak ya da güçlerini göstermek için bir araya geldikleri toplumsal hareketin kaynağıdır [Kahraman, 1998].

Marcus [1992], kadınlar ve erkekler farklı mekanları kullanırken, hem kadınların hem de erkeklerin kendi kamusal ve özel mekan ayrımlarının var olduğunu ifade etmektedir.

Resim 3.1. Bethnall'da konut-yerleşim sistemleri [Rapport, 1997]

Kamusal mekanlar yani sokaklar, kahvehaneler, parklar vs. erkek kullanıcılar tarafından sıklıkla günün her saati kullanılırken, kadınlar yalnızca alışveriş mekanları gibi kamusal mekanların belli bir kısmını kullanabilmektedirler (Bkz. Resim 3.1).

Kadınların istihdama ve iş hayatına katılımlarıyla birlikte, kendi aralarında oluşturdukları kamusallık normları değişmeye başlamıştır. Önceleri yakın komşuluk ilişkileri içinde, sokak aralarında sosyal hayatlarını geçiren kadınlar, iş yaşamına katılım süreçleri sonunda zorunlu olarak kamusal yaşama katılmak durumunda kalmışlardır. Evle çocuk yuvaları ve alışveriş mekanları arasındaki ulaşım kolaylığı, iş yerinin yakın olması kadınlar için önemli hale gelmiştir.

En azından bu aktivitelerini güvenle gerçekleştirebilmeleri için, kamusal mekanlarda kadınlar, mekansal, sosyal ve psikolojik birçok engelle karşılaşmaktadır. Çocuk bakımı, ev işleriyle birlikte iş hayatını da üstlenen

kadınların kentsel kamusal mekanlarda erişebilirlik konusunda birçok problemle karşılaşması doğaldır. Sabah iş için evden çıkan kadın çocuğunu öncelikle çocuk yuvasına bırakmak, akşam eve dönerken çocuğunu almak, alışveriş yapmak zorundadır.

Kadınların ve erkeklerin farklı kamusal alanlara sahip olduğu düşüncesinin kabulüyle ortaya çıkacak ilk sorun, kadınlar ve erkeklerin kamusallıklarının eşdeğerde olup olmadığıdır. Kadınların çıkarları, ailelerinin çıkarlarıyla birebir eşdeğerde olduğu için, farklı ailelerin kadınlarıyla bir dayanışma içine girebilseler bile, çıkarlar arasında ortaya çıkabilecek bir çatışma bu dayanışmayı ortadan kaldırabilmektedir. Bu nedenle, ortak bir kamusal alanın yaratılması ve kadınların o alanda temsil edilmeleri son derece önemlidir [Bora, 1997].

Kamu politikalarının oluşumunda toplumsal cinsiyet etkenin öncelikle ele alınması ve demokratik kararların, kadın erkek ayrımcılığının yerini alması henüz fazla ilerleme sağlanabilmiş bir alan değildir. Kamu politikaları oluşturulurken, kadın ve erkek mekanları arasındaki büyük fark göz önüne alınması gereken zorunlu konulardır. Yirminci yüzyıl, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından büyük ilerlemelerin kaydedildiği bir dönem olarak kabul edilse bile henüz bu gelişmeler yeterli düzeyde değildir.

3.4. Kentli Kadının Mekansal Gereksinimleri

Kadınların erkeklerden farklı gereksinmeleri vardır ve bu nedenle kenti algılayış biçimleri erkeklerden oldukça farklıdır. Alışveriş işlerinin büyük çoğunluğunu kadınlar yapar, çocukların sorumluluğunu kadınlar üstlenir, çocukları okula götürme, evin ihtiyaçlarını karşılama, hatta faturaları yatırma gibi günlük hayatı ve kent ile ilişkileri oldukça ilgilendiren bu işlevler kadına aittir. Tüm bunlara karşın, kadınların gelir düzeyi erkeklerden oldukça düşüktür. Özel araba sahipliliği erkeklerden daha düşük oranda iken, toplu taşım araçlarını kullanma oranları erkeklerden daha yüksektir. Bu nedenle

kadınlar kentle, erkeklerden daha fazla ilişki içindedir. Çünkü herhangi bir aktivitesini gerçekleştirirken erişilebirliğini ya toplu taşım araçları ile ya da yaya olarak sağlamak zorundadırlar [Nişancıoğlu, 1996].

Kadınların çoğunluğu ev ve ailelerine bakmakla yükümlüdür. Hem istihdama katılıp hem de ev ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak durumunda olan kadınlar, kendilerine yüklenen görevleri gerçekleştirmek amacı ile kentin en önemli kullanıcıları haline gelmiş olmalarına rağmen kadınların erişilebilirliklerini güvenli ve kolay sağlayabilmeleri için kentte hala gerekli düzenlemelere gereksinim vardır. Kadınların günümüz toplumunda daha fazla ücretli yaşama katıldıkları görülmektedir. Kadınların çalışma yaşamına katılımı, daha fazla ekonomik bağımsızlık anlamına gelirken, çoğu zaman evde ve işinde iki farklı iktidar odağı ile karşılaşması anlamına da gelmektedir.

Koray (1998) şöyle demektedir:

> "Ataerkil toplumun geleneksel değerleri modern toplumda da büyük ölçüde varlığını koruduğundan, kadın için iyi eş, iyi anne olmak önem taşımakta ve böylece kadın için çifte sömürü ve "çifte egemenlik" koşulları yaratılmaktadır. Kısaca kadın üzerinde baba ve koca iktidarının yanı sıra, ataerkil toplum değerleri de bir egemenlik ve baskı aracı olmaktadır".

Kadınlar arasında faaliyet oranı incelendiğinde, 25 ve 30 yaşları arasında en yüksek noktasına çıktığı ve daha sonra hızla düştüğü görülmektedir (Bkz. Şekil 3.4). Kadınların faaliyet oranlarındaki yaş ile bağlantılı değişen bu büyük farklılaşma, kadınların çocuk sayısındaki ve çocukların yaşlarındaki artıştan kaynaklandığı düşünülmekte, anneliğin kadınların kariyer gelişimi ve ekonomik yaşama katılım konusunda olumsuz etkisi olduğu görülmektedir. Küçük çocukların yetiştirilmesi, bakımı ayrıca yetersiz sayıdaki çocuk bakım alanları, kreşler kadınların kariyerine ara vermelerinin nedenleri arasında sayılabilir. Kariyerine ara veren kadınların sonradan istihdam piyasasına dönüşü ise çok zor olmaktadır [Tasar, 2006].

Bazı kuramsal yaklaşımlara göre, kadının kullandığı mekanı sınırlı kılan temel belirleyicinin biyolojik, yani türünün devamını sağlayıcı özelliğe sahip olmasıdır. Bebeğini hem kendi bedeninde taşımasının, bakımından ve beslenmesinden sorumlu olmasının kadının kent mekanına katılımını sınırlamakta olduğu düşünülmektedir [Atauz, 2004].

Kadınların meslek hayatı ve aile hayatı arasında oluşturulması gereken uzlaştırma politikası artık bir ihtiyaç olarak kabul edilmektedir. Kreşler, çocuk bakım hizmetleri gibi çocuk bakımına yardım etmeye yönelik oluşturulacak hizmetler kadınların iş ve kent yaşamına uyumunu sağlamak açısından oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Yerel hizmetlerin toplumsal cinsiyet etkeni göz önüne alınarak iyileştirilmesi, ulaşım ve toplu taşım sistemlerinin yeniden uyarlanması, kadınların ev içi sorumlulukları hafifletilerek çalışma saatleri açısından daha fazla esneklik tanınması, kadınların kentsel yaşama ekonomik ve sosyal açıdan daha fazla katılımlarını sağlayacaktır [Tasar, 2006].

Kadınların kent mekanını daha rahat kullanabilmeleri konusunda, güvenlik ve erişebilirlik etkenleri önem kazanmaktadır. Kadınların gece ve gündüz kullanımına uygun aydınlatılmış mekanlar, yaya ulaşımına uygun, yaya öncelikli tasarlanmış ulaşım mekanları, yayalaştırılmış alanlar, yaya geçitleri, ışıklandırma gibi mekansal gereksinimleri vardır. Kadınların günlük aktivitelerini hızlı ve güvenli bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak sağlayan kamusal mekanlar, alışveriş mekanları, parklar, toplu taşım güzergahları, yaya mekanları gibi aktivite alanlarının yanında, kendilerini güvende hissedebilmeleri için çevre kalitesi yüksek, aydınlatılmış, bakımlı mekanlar, kullanım açısından kadınlara büyük kolaylık sağlayacaktır.

3.4.1. Kentli kadınlar arasında mekansal ayrımlaşma

Kentlerdeki çarpık ve bozuk gelişmeye karşın her gün binlerce insan kentlere göç etmektedir. Kentlerde farklı bir grubu oluşturan kadınlar, yaşanan göç sonucu kendi içlerinde de farklı gruplara ayrılmışlardır.

Kümbetoğlu (1996) şöyle demektedir:

"Kentin, genel olarak göçenlerin mekansal, ekonomik ve sosyal hareketliliğine olanak veren yapısı ile göçenlere yeni fırsatlar sunuşu kadınlar için erkek göçenlere göre daha farklı boyutlardadır. Gecekondu bölgelerinde kadınların ekonomik faaliyetlerine, kent ekonomisine katılımlarına bakıldığında, bu üç alandaki hareketliliğin son derece kısıtlı olduğu görülmektedir".

Gecekonduda yaşayan kadınlar kent nüfusunun önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Öte yandan gecekondu alanlarında artık yalnızca göçle kentlere gelen kadınların yanında düşük gelir grubuna sahip ailelere mensup kadınlar da oturmaktadır. Ancak bu alanlar kentle bütünleşme ve kentleşme açısından oldukça geri kalmışlardır. Kendilerine has konut tipleri, sosyo-kültürel yaşamlarıyla kent yaşamından oldukça uzak kalmışlardır.

Ayrıca, kentteki çevrelerinin çoğunlukla kırsal kökenli kişilerden oluşması ve zamanlarının büyük çoğunluğunu komşuluk ilişkileri içinde bu kişilerle geçirmeleri kendilerini kentin ve kentsel mekanın bir parçası olarak görme fikrinden uzaklaştırmaktadır [Erman, 1998].

Bayraktar'a göre kentlerde iki farklı grubu oluşturan kadınların kentlerle kurdukları ilişkiler ve yaşadıkları sorunların kaynakları ikamet edilen alana ve ekonomik gelişmişliğe göre farklılık göstermektedir. Bayraktar (2005) bu farklılığı şu şekilde açıklamıştır:

"Her iki kadın grubu açısından kentle kurulan ilişki yeni sorun alanlarını tanımlamaktadır. Kentte var olan ikili yapı içinde kadının konumuna

bakıldığında; zaman zaman "kadın" üst başlığı altında ifade edilecek genellemeleri, çoğunlukla ise ait olunan yere ve sınıfa ait özelleşmiş durumları kapsadığı görülür. Birinci grup kadın (kentli kadınlar) açısından sorunlar doğrudan kadının cinsiyeti ile ilişkilidir. İkinci grup kadın (gecekondu alanlarında yaşayan kadınlar) açısından ise sorunlar doğrudan ekonomik koşullardan kaynaklanır".

Kentlerde yaşayan kentli kadınla, göçle kentlere yerleşmiş kırsal kesime dahil kadınlar karşılaştırıldığı zaman aralarında, ekonomik, eğitim ve kültürel yapının yanı sıra kenti kullanılanım açısından da büyük farklılıklar olduğu görülmektedir [Sekin, 1998].

Bu nedenle kentlerde, göç eden kesime dahil olan kadınlarla kentte yaşayan; kentli, kenti kullanan kadınlar iki faklı grubu oluşturmaktadır. Birinci grup, kentin imarsız alanlarında yaşayan, sosyo-kültürel yapısı, eğitim ve gelir düzeyi düşük, kente ve kentte gerçekleştirilen aktivitelere yeterince katılamamış, kent ekonomisine katılımları oldukça sınırlı, dışarıya kapalı yaşamını evi sokağı ve mahallesi içinde geçiren kadınlardır. İkinci grup ise, kentin imarlı bölgelerinde, sosyo-kültürel seviyesi ve eğitim durumu yüksek, kent ekonomisine katılmış, kente dahil olmuş kadınlardır [Kümbetoğlu, 1996, Onat, 1996]

Farklı iki grubu oluşturan, kırsal kesimden göç eden ve kentli kadınlar, her ne kadar kentsel yaşamda aynı sorunlarla karşılaşsalar da mekansal beklentileri birbirlerinden oldukça farklıdır.

Çalışma yaşamları incelendiğinde, gecekonduda yaşayan kadınların ekonomik yaşama katılımı çok düşük oranlarda iken, kentleşmiş kadınların daha çok niteliksiz ama sosyal güvenceli işlerde çalıştıkları görülmüştür. Aile içi karar verme mekanizmalarında ise kentli kadın gecekonduda yaşayan kadınlara oranla daha etkin bir yere sahiptir [Onat, 1996].

Gecekonduda yaşayan kadınların, genel anlamda tüm yaşamsal alanı konutları, konutlarının bulunduğu sokak ve mahalleleridir. Konut dışı alanları kullanım amaçları farklıdır. Gelir getirebilecek ufak tefek faaliyetlerin, sohbetlerin ya da temizliklerin yapıldığı bu alanlarda yaşamlarını sürdürürler ve kente katılımları oldukça azdır [Kümbetoğlu, 1996]. Kırsal kesime dahil bu kadınların, kent ortamıyla bütünleşmesi oldukça zordur. Sorunlarının çözümlerini erkekten bekleyen, kendilerine güvenleri gelişmemiş, sosyal aktivite mekanı olarak sadece mahalle ve yakın çevresini kullanan bu kadınlar, kente adapte olamamışlar ve zaten kenti kullanamamaktadırlar [Sekin, 1998, Alptekin, 2004].

Kenti kullanan, kentle bütünleşmiş ve kentin imarlı bölgelerinde yaşayan kadınlar ise kent oldukça farklı algılamaktadır. Çünkü kenti kullanan ve kentle iç içe yaşayan kadınlar, diğer gruptan farklı olarak, kentte, ulaşım güvenlik ve mekansal düzenlemeleri kullanım açısından birçok sorunla karşılaşmaktadırlar.

Her iki grup kadının, ev işleri, çocuk bakımı gibi ortak sorunları olsa da birinci grup kadının sorunları, ekonomik imkansızlıklardan kaynaklanırken, ikinci grup kadının sorunları kadın olmanın beraberinde getirdiği kent yaşamına ilişkin sorunlardan kaynaklanmaktadır.

3.4.2. Kadınların karşılaştığı kentsel mekansal sorunlar

Kentsel gelişmenin düzenli ve sağlıklı olmasını hedefleyen “mekansal planlama”, özel ve kamusal mekanların, sosyal ve ekonomik gelişmenin fiziki boyutunun, erişilebilirlik, konut alanları ve kentleşmeyle ilgili tüm konuların düzenlenmesi üzerine çalışır. Kadına yönelik olumlu ayrımcılığın henüz bu alanda içselleştirilmemiş olması önemli bir sorun oluşturmaktadır.

Eke (2001) şöyle demektedir:

"Planlamanın her ölçeğinde cinsiyet etkeni göz önüne alınmalıdır. Güncel planlama pratiğinin en önemli eksikliklerinden biri kadınların meşgul oldukları faaliyetlerin ev işleri olarak sınırlandırılması ve her bir faaliyetin mekana yansıyacağının çoğu kez göz ardı edilmesidir. Örneğin çocuk bakımın her türlü arazi kullanımına etkisi vardır. Ama bu etki, mimari proje veya kentsel tasarımda yeterince işlenmemektedir".

Kentlerde yaşayan kadınlar ve erkeklerin, sosyal politik ve ekonomik olarak farklı deneyimlere sahip olmalarına karşın, kent planlama yapılırken genel olarak, kadınların gereksinimleri göz ardı edilmektedir.

Nişancıoğlu (1996) şöyle demektedir:

"Birçok kadın, kentleri, konut alanlarını ve sokakları güvenli olmayan yerler olarak algılamakta ve yaşam tarzlarını (kendilerine karşı işlenecek) suç korkusuyla değiştirmeye zorlanmaktadırlar. Kişisel güvenlik için duyulan korku pek çok nedenle ya da bunların birleşmesinden kaynaklanabilir".

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hem planlama ve kentsel tasarım aşaması hem de yönetimlerin uygulamaları kadınların özgün sosyal beklentilerini dikkate almamaktadır.

Bunlar;

i. Kentsel alanların bölgelenmesinde yerleşmeye ayrılmış alanlar ve ticaret bölgelerinde kadınların ekonomik denge ve ailevi aktivitelerini göz ardı eden bir planlama anlayışı ile aşırı ayrılık meydana getirilerek mekansal planlama yapılmaktadır.

ii. Daha aydınlık sokaklar ve erişilebilirlikte ayrıcalık tanınması açısından, kamusal mekanların tasarımı ve bakımı kadınların güvenliği konusunda yardımcı olmamaktadır.

iii. Toplu taşım araçları, güzergahları ve güvenlik şartları açısından kadınların ihtiyaçlarına karşı hassas değillerdir.
iv. Çocuk bakım servislerinin yetersiz olması kadınların, ekonomik ve kamusal hayatta ilerlemesine engel oluşturmaktadır [Seaforth, 1996].

Mekansal planlama, insanların buluştuğu, dükkanlar, aile merkezleri, çocuk bakım hizmetleri ve mevcut işlerde ve yerel erişimi sağlayan toplu taşım araçlarıyla erişilebilirlik konusunda insanları yönlendirici rol oynamaktadır. Fiziksel mekanları kentin güvenli alanlarına dahil etmek için, komşuluk çevresinin, kent merkezlerinin, sokakların ve banliyölerin daha güvenli mekanlar haline gelmesi amacıyla kent planlarının, sektörel programlar ve projelerin tanıtılması gerekmektedir.

Ulaşım

Kent taşımacılığı, metropolitan alanlardaki planlama ve gelişme, toplumsal cinsiyet eşitliğine göre yapılmamakta ve kentli kadınlara, güvenli ve rahat erişim konusunda tatmin edici hizmet sunulmamaktadır. Kadınlar kent içi ulaşımda hırpalanmakta ya da uzun yürüyüşleri tercih etmek durumunda kalmaktadırlar.

Kadınların kent içinde ulaşımları genellikle daha kısa olup, kadınlar ulaşımlarını toplu taşım araçları ve yaya olarak sağlamaktadırlar. Kadınların çoğu kent içi ulaşım konusunda, özellikle geceleri, kişisel güvenlikleri için endişelenmektedirler.

Toplu taşım araçları düzenlenirken kadın kullanıcıların ne istediği ve neye ihtiyacı olduğu bilinmek zorundadır. Kadınların erişebilirlikleri, tasarım ve güvenlik konularını içermektedir.

Kadın kullanıcıların güvenli şekilde ulaşımlarını sağlamak için,

i. Toplu taşım araçlarının planlanması için kadın kullanıcıların gereksinimlerini araştırmak,
ii. Özel taşıta bağımlı ulaşımı azaltmak,
iii. Güvenli toplu taşım olanaklarını arttırmak,
iv. Yüksek nitelikli yaya kullanım alanları geliştirmek gerekmektedir [Jackson, 1999].

Birçok kadın, kentsel yaşamlarını devam ettirmek ve sorumlulukları ile başa çıkmak için, geliştirdikleri farklı kurallar arasında sürekli gidip gelmek zorundadırlar. Planlama kent merkezi ve birbiri ile bütünleşmiş karışık kullanımları teşvik etme konusunda başarılı adımlar atmaktadır. Kadınlar merkezi iş alanlarında tüm kullanımları bir arada sunmayı hedefleyen yeni planlama yaklaşımı sonucu daha az zaman harcayarak ve daha az güçlük çekerek günlük aktivitelerini gerçekleştirebilmekte, zamanlarını etkin bir şekilde kullanabilmektedirler. Aynı zamanda toplu taşımla erişim sağlanan merkezler kadınların özel taşıta olan ihtiyacını da azaltmakta ya da ortadan kaldırmaktadır [Jackson, 1999].

Yaya mekanları

Kadınların büyük çoğunluğu kent içinde erişimlerini özel arabayla sağlamak şansına sahip değildir. Bu nedenle, ticari işlevler, okullar, parklar ve toplumsal merkezler gibi günlük kullanım alanları planlanırken, bu aktivitelerin erişilebilirliğini ve kullanılabilirliğini sağlamak önemlidir. Gerçekleştirilecek bu uygulama, kadınların ulaşılabilirliğini, kadınların yaya ya da toplu taşım ile ulaşımını sağlarken, daha çabuk ve daha kolay gerçekleştirmesi konusunda yardımcı olacaktır.

Planlama sonucu ortaya çıkan güvenli ve çekici çevre özellikle kadınların, güvenlik konusunda endişelerini azaltmaktadır. Doğal gözetim altında ve

teşvik edilen güzergah üstündeki, yürümek için tasarlanmış, bakımlı ve doğrudan ulaşımı sağlayan sokaklar ve kamusal mekanlarla çevrelenmiş alanlar kullanıcıların kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaktadır [Jackson, 1999].

Nişancıoğlu (1996) şöyle demektedir:

"Aydınlatmanın yetersizliği, kör köşeler, yaya yolları boyunca uzanan sağır duvarlar, görüş olanağını azalttığı için güvensizlik duygusunu arttırırlar. Bakımsız açık alanlar, binalar arasındaki dar geçitler, alt geçitler, karanlık yeraltı otoparkları, kadınlar tarafından mümkün olduğunca girilmemesi gereken yerler olarak algılanmaktadır".

Kadınlar, hava karardıktan sonra dış mekanlarda yürürken kendilerini güvensiz ortamda hissetmektedirler. İyi aydınlatılmış mekanlar ve özellikle yaya geçitleri kalabalık caddelerin kesiştiği noktalarda kullanılan yer altı geçitleri kadınlar tarafından tercih edilmektedir.

Rekreasyon alanları

Parklar ve kamusal mekanların planlanması ve tasarımında kullanılabilirliğin yüksek olması önemlidir. Genel olarak parklar, meydanlar ve alışveriş mekanları tüm toplumun kullanabilmesine yönelik olarak yüksek erişilebilirliğin yanında iyi aydınlatma ve bakımlı olmaya gereksinim duymaktadırlar.

Atauz (2004) rekreasyon alanları hakkında şöyle demektedir:

"Bu alanlar kadınlara ve çocuklara açık alanlardır, ancak bu "açıklık" yanıltıcı bir izlenim vermemelidir. Çünkü bu tür alanlar daha çok aileye açıktır ve kadınlar ailenin bir üyesi olarak bu mekânlarda aile erkekleriyle birlikte bulunabilirler. Erkeler için böyle bir koşul yoktur. Erkek saldırganlığı ise, bu tür kentsel mekanların birçoğunun kadınlar tarafından serbestçe kullanımını sınırlayan önemli risk faktörü olarak hala gücünü korumaktadır".

Son yıllarda sayısında artış görülen, servislerle gidilen ya da kendine ait otoparkları olan büyük alışveriş merkezleri, güvenilirliği ve çevre kalitesi açısından kadın kullanıcılar tarafından tercih edilir hale gelmişlerdir.

Yukarıda sıralanan ve kadınların kente katılımının başlıca etkenlerini oluşturan fonksiyonlar için yapılan küçük tartışma mekansal planlamanın, toplumsal cinsiyet eşitliğini göz önüne almadan yapıldığının göstergesidir. Kadınlar son yıllarda kenti sahiplenmeye başlamış olsalar bile bu girişimler henüz yeterli değildir. Mekanı kadınlar ve erkeklerin eşit özgürlükle paylaşabilmeleri için mekansal planlama araçları ve politikalarının yeniden gözden geçirilip yeni stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir.

.

4. ANKARA ÖRNEĞİNDE KADININ KENTSEL MEKANDA YERİ VE GÜVENLİĞİ

Bu bölümde veri ve bulguları değerlendirecek olan alan araştırmasının temel amacı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kentsel çevredeki yansımalarını ortaya koymak ve kadınların kentsel kamusal mekanları kullanım güvenliğinin sorgulanmasıdır.

Bu çalışmada ortaya konulan varsayımları test etmek amacıyla ilk aşamada kentsel alanda yaşayan kadın kullanıcılarla ön anket çalışmasına gidilmiştir. Bu ön anket çalışmasıyla araştırmanın mekansal sınırları ortaya konmaya çalışılmıştır. Alan araştırmasının değerlendirme ve çözümlemesine geçmeden önce, araştırma sürecinin nasıl tasarlandığı, bu süreçte kullanılan yöntem aşağıda verilmektedir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesini sağlamak ve konuyla ile ilgili ipuçlarını edinebilmek amacıyla, literatürden elde edilen bulgulardan da yararlanılarak, başlangıç anket formu oluşturulmuş (EK-1), 11Aralık - 26 Aralık 2004 tarihleri arasında, Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yaşayan 50 kadınla, anket yapılmıştır. Yapılan anketler değerlendirilerek ve gerekli düzeltmelerle eklemeler yapılarak tez çalışmasında kullanılan “görüşme formu” hazırlanmıştır (EK-2).

Görüşme formunun uygulanacağı örneklem Ankara Büyükşehir Belediyesi kentsel alanda yaşayan kadınlar arasından, her ilçede görüşülecek kadın sayısının nüfus büyüklüklerine orantılı olmasına dikkat edilerek belirlenmiştir. Görüşmeler 02 Kasım–12 Aralık 2005 tarihleri arasında toplam altı ilçeden 200 kadınla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. “Kadınların kentsel kamusal mekanı kullanımı ve sorunlarının belirlenmesi” bu tez çalışmasının temel sorgulama alanını oluşturduğundan, örneklem kenti daha yoğun kullandığı varsayılan

Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları[16] içinde imarlı alanda yaşayan kadınlardan seçilmiştir.

Kentleşmiş kadınlarda, kamusal yaşama mekansal, toplumsal olarak katılım araştırmanın bir ölçütü olarak kabul edildiğinden, bu kadınların tümü Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde ve imarlı alanda yaşayan, kenti kullanan kadınlardan seçilmiştir.

"Kadının gelir getirici etkinlikte bulunmasının kentsel kamusal mekanı kullanıma etkileri"nin araştırılması diğer önemli sorgulama alanı olduğu için örneklemin yaklaşık yarısı gelir getirici etkinlikte bulunan kadınlardan seçilmiştir. Geri kalan dörtte birlik bölümü öğrenciler ve son dörtte birlik bölümü de ev hanımları oluşturmuştur. Alan araştırmasının Ankara Büyükşehir Belediyesi kentsel nüfusu içindeki temsil oranı binde 0,03 hata payı ise binde 0,066 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan görüşmelerde kadınların,

i. Günün hangi saatlerinde ve hangi sıklıkla dışarı çıktıkları ve eve dönüş saatlerini belirleyen etmenler,
ii. Kent içinde kullanmaktan çekindikleri alanlar,
iii. Kentte kendilerini güvensiz hissettikleri alanlar ve nedenleri,
iv. Kentin hangi alanlarının güven duygusu hissettirdiği ve nedenleri,
v. Kent içinde ulaşımlarını kolay sağladıkları alanlar,
vi. Kentte kullandıkları mekanlar açısından çevre kalitesinin ölçütleri,
vii. Kent içi ulaşımlarını hangi araçla ve ne sıklıkta sağladıkları,
viii. Yaya ulaşımlarının güvenliği ve güvensizliğin nedenleri,
ix. Merkezi iş alanını kullanım tercihleri,
x. Kentte daha güvenli kamusal alan kullanımına yönelik önerileri saptanmaya çalışılmıştır.

[16] Mücavir ve kırsal alan çalışma kapsamına alınmamıştır.

Araştırmada, kadınların kentsel kamusal yaşam içindeki konumunun ve sorunlarının belirlenmesiyle mekansal planlamadan taleplerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Böylece güvensizlik duygusu oluşturan kentsel mekanların belirlenmesiyle, kadınların kamusal mekanı güvenli kullanımının sağlanması konusunda hem plancılar hem de yerel yönetimlerce atılabilecek adımların ortaya konulabileceği düşünülmüştür.

Yapılan alan araştırmasında, temel demografik değişkenler; kadın kullanıcıların kentsel güven ve güvensizlik hissettiği mekanların Ankara'daki dağılımı; tanımlı ve genel güven ve güvensizlik hissettiren mekanlar; kentsel mekanda güven ve güvensizliğin nedenleri; kullanılan ulaşım modları; yaya ulaşımında güvensizliğin nedenleri; kullanıcıların sosyal aktivitelerini gerçekleştirdikleri alanlar ve raylı toplu taşım duraklarının güvenliği değerlendirilmiştir. Görüşmeye katılan kadınlara kentte kendilerini güvende hissetmek için önerileri sorulmuştur.

4.1. Temel Demografik Değişkenler

Görüşmeye katılan kadınların ikamet ettikleri ilçeler, yaş grupları, iş gücüne katılım durumları, medeni durumları ve özel taşıt sahipliliği değerlendirmede önemli yer tutmaktadır. Kentsel kamusal mekanın güvenliğinde etkili olan faktörlerin birbirleriyle ilişkileri (örneğin çalışan ve özel taşıt sahibi olan ve olmayan kadınlar, ev hanımı ve özel taşıt sahibi olan ve olmayan kadınların verdikleri yanıtlar) çapraz çizelgelerle sorgulanmıştır.

Çizelge 4.1. Örneklemin ilçelere dağılımı [DİE, 2001].

İLÇELER	Katılımcı Kadınların Ankara Büyükşehir Belediyesi İlçelerine Dağılımı		
	İlçelerin kentsel nüfusları	Kişi sayısı	İlçe nüfuslarının toplam kentsel nüfus içindeki oranı (%)
Çankaya	709 176	51	26
Keçiören	562 487	44	22
Yenimahalle	488 370	37	18
Mamak	369 024	29	13
Altındağ	356 010	26	6
Etimesgut	153 675	13	15
Toplam	2 638 742	200	100

6 ilçede binde 0,03 oranla toplam 200 kadınla, yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak görüşülmüştür. Çalışmadaki örneklemin dağılımı ilçelerin kentsel nüfuslarıyla doğru orantılı olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.2. Yaş grupları dağılımı.

Yaş Grupları	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
15-24	39	32	32	19	31	45	34
25-34	20	30	30	42	38	21	28
35-54	31	27	38	31	31	34	32
55 +	10	11	-	8	-	-	6
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

Örneklemin % 50'sini bekar, ailesiyle ya da öğrenci evi gibi aile dışı gruplarda yaşayan kadınlar oluşturmuştur. Toplam örneklem sayısına göre 15-24 yaşları arasındaki kadınlar örneklemin % 34'ünü, hanehalkı reisi ya da hanehalkı reisinin eşi konumundaki kadınlar % 60'ını ve hanehalkı reisi ya da hanehalkı reisinin eşine bir yakınlığı bulunan (anneanne ve babaanne, teyze vb.) ve onlarla birlikte oturan kadınlar ise % 6'sını oluşturmaktadır.

Çizelge 4.3. Kadınların iş gücüne katılımı.

S 3: İş gücüne katılım	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
ÖZEL SEKTÖR	45	30	38	46	38	45	39
KAMU ÇALIŞANI	14	14	8	12	23	7	12
ÖĞRENCİ	22	18	27	15	23	17	21
EV KADINI	20	39	27	27	15	31	28
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Örneklemin, % 51'si gelir getirici bir etkinlikte bulunan kadınlardan, % 21'i öğrenci ve % 28'i de ev kadınlarından oluşmaktadır. Gelir getirici etkinlikte bulunan kadınların % 39'u özel sektörde, % 12'si kamu sektöründe çalışmaktadır.

Çizelge 4.4. Eğitim durumu.

Eğitim Durumu	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İlkokul	4	11	3	8	-	-	5
Ortaokul	10	9	11	15	23	17	13
Lise	33	32	27	23	23	38	30
Üniversite	43	43	54	31	38	41	43
Yüksek Lisans/ Doktora	10	5	-	19	8	3	7
Diğer	-	-	5	4	8	-	2

Görüşmede bulunulan kadınların, % 7'si yüksek lisans ya da doktora yapmış, % 43'ü üniversite, % 31'i lise, % 13'ü orta öğretim ve % 5'i ilkokul mezunu kadınlardan oluşmaktadır.

Görüşmeye katılan kadınların verdikleri yanıtlar ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlikleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu nedenle görüşmeye katılan kadınların ilçelere göre sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergeleri çapraz tablalarla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çizelge 4.5. Görüşmeye katılan kadınların toplamda eğitim durumları dağılımı.

Eğitim Durumu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek lisans/ Doktora	Diğer	Toplam
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Çankaya	-	3	9	11	3	-	26
Keçiören	3	1,5	7	10	1	-	22
Yenimahalle	1	2	4	10	-	1	18
Altındağ	1	1,5	3	4	3	1	13
Etimesgut	-	2	2	2	-	-	6
Mamak	-	3	6	6	1	-	15
Toplam	5	13	31	43	7	2	100

İlçelere göre eğitim durumu incelendiğinde görüşmeye katılan kadınların yarısının üniversite mezunu olduğu görülmektedir Üniversite mezunu kadınların ¾'ünü Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinden görüşmeye katılan kadınlar oluşturmaktadır. Yüksek lisans ya da doktora yapmış kadınların ise Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinden görüşmeye katılan kadınlardan oluştuğu görülmektedir.

Çizelge 4.6. İş gücüne katılım oranlarının dağılımı.

S 3: İş gücüne katılım	ÖZEL SEKTÖR	KAMU ÇALIŞANI	ÖĞRENCİ	EV KADINI	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Çankaya	12	4	6	4	26
Keçiören	7	2	3,5	9	22
Yenimahalle	7	1	4,5	5	18
Altındağ	5	2	2	4	13
Etimesgut	2	2	2	1	6
Mamak	6	1	3	5	15
Toplam	39	12	21	28	100

İş gücüne katılım dağılımına bakıldığında görüşmeye katılan kadınların yarısının kamu sektörü ve özel sektörde çalıştıkları görülmektedir. İş gücüne katılım oranları ilçelere göre incelendiğinde çalışan kadınların en yüksek oranla yine Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle toplandıkları görülmektedir.

Çizelge 4.7. Özel taşıt sahipliliği dağılımı.

Özel taşıtınız var mı?	Var	Yok	Toplam
	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Keçiören	9	17	26
Yenimahalle	8	10	18
Çankaya	5	17	22
Mamak	5	10	15
Altındağ	3	10	13
Etimesgut	1	5	6
Toplam	31	69	100

Görüşmeye katılan kadınların %31'i özel taşıt sahibidir. Özel taşıt sahipliliğinin ilçelere göre dağılımı incelendiğinde, Keçiören, Yenimahalle, Çankaya ve Mamak ilçelerinden görüşmeye katılan kadınların daha yüksek oranla özel taşıt sahibi oldukları görülmektedir.

Çizelge 4.8. Görüşmeye katılan kadınların sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik göstergeleri.

	Üniversite mezunu	Çalışan	Özel taşıt sahibi
	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Çankaya	11	16	5
Keçiören	10	9	9
Yenimahalle	10	8	8
Altındağ	4	7	3
Etimesgut	2	4	1
Mamak	6	7	5
Toplam	43	39	31

Çizelge 4.8 incelendiğinde görüşmeye katılan kadınların %43'ünün üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu kadınların ¾'ü Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinden geri kalan ¼'lik kısmın Mamak,

Altındağ ve Etimesgut ilçelerinden görüşmeye katıldıkları görülmektedir. Aynı şekilde çalışan kadınların oranlarına balkıdığına toplam %39 oranla çalışan kadınların en yüksek oranla Çankaya'dan, en düşük oranla Etimesgut ilçesinden görüşmeye katıldıkları görülmektedir. Görüşmeye katılan kadınların %31'i özel taşıt sahibidir. Özel taşıt sahibi kadınlar en yüksek oranla Keçiören ilçesinden, en düşük oranla Etimesgut ilçesinden görüşmeye katılmışlardır (Bkz. Çizelge 4.5 – Çizelge 4.7).

Görüşmeye katılan kadınların ilçelere göre sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik oranları karşılaştırmalı olarak çizelge Çizelge 4.9'da gösterilmiştir. Sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik göstergelerini daha net ortaya koymak amacıyla üniversite mezunu ve çalışan kadınlarla özel taşıt sahipliliği ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.

Çizelge 4.9. Görüşmeye katılan üniversite mezunu ve çalışan kadınların özel taşıt sahipliliği dağılımı.

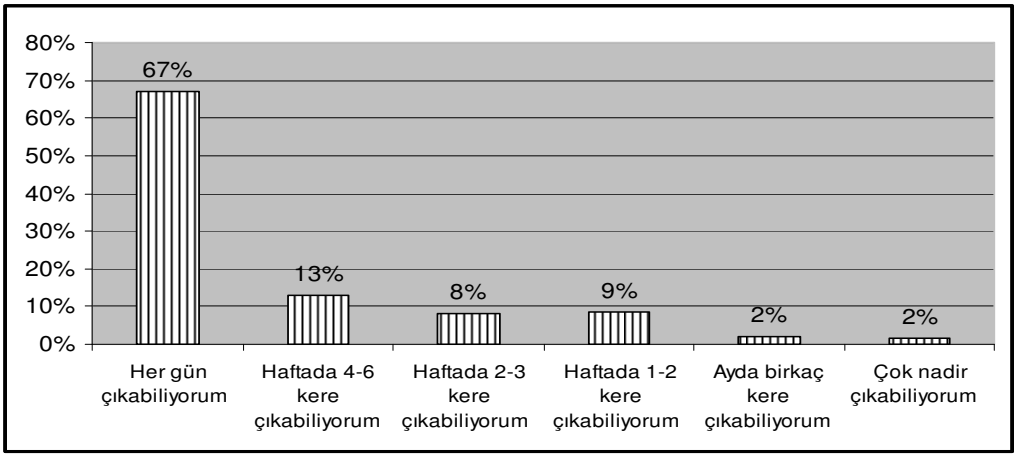
	Üniversite mezunu		Toplam	Çalışan		Toplam
	Özel taşıt sahibi	özel taşıt sahibi olamayan		Özel taşıt sahibi	Özel taşıt sahibi olamayan	
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Çankaya	15	16	31	12	17	29
Keçiören	8	12	20	7	13	20
Yenimahalle	6	11	17	4	10	14
Altındağ	5	9	15	6	9	15
Etimesgut	3	4	7	3	5	8
Mamak	4	7	11	5	10	15
Toplam	41	59	100	36	64	100

Üniversite mezunu, özel taşıt sahibi kadınlar en yüksek oranla Çankaya ilçesinden, en düşük oranla Etimesgut ilçesinden görüşmeye katılmıştır. Aynı oranlar özel taşıt sahibi çalışan kadınlarda da geçerlidir.

Görüşmeye katılan kadınların sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik düzeyini ortaya koyan çizelgeler (Bkz. Çizelge 4.5 - Çizelge 4.9) incelendiğinde ilçelerin Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, Altındağ, Mamak ve Etimesgut olarak sıralandığı görülmektedir.

4.2. Kentsel yaşama katılım

Çalışmada kentsel yaşama katılım temel ölçüt olarak alındığından, kadınların hangi sıklıkta ve hangi saatlerde dışarı çıktıkları, eve dönüş saatini belirleyen etmenler öncelikli olarak incelenmiştir. Veri ve bulgular incelenirken yanıtlar, iş gücüne katılım, medeni durum, özel taşıt sahipliliği ve ikamet edilen ilçelere göre karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Şekil 4.1. Görüşmeye katılan kadınların evden çıkma sıklığının dağılımı

Görüşmede bulunan kadınların %67'si evden her gün çıkabildiklerini, %13'ü haftada 4-6 kere çıkabildiğini, %17'si haftada 1-3 kere çıkabildiğini, %2'si ayda birkaç kere çıkabildiğini ve son olarak %2'si de çok nadir dışarı çıkabildiğini ifade etmiştir.

Evden çıkış etmenlerini belirleyen faktörleri ortaya koymak amacıyla verilen yanıtlar medeni durum, istihdama katılım ve ilçelerin sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik düzeylerine göre ayrı ayrı incelenmiştir.

Çizelge 4.10. Evden çıkma sıklığının iş durumuna göre dağılımı.

S 7: Hangi sıklıkta dışarı çıkıyorsunuz?	ÇALIŞAN	EV KADINI	ÖĞRENCİ	TOPLAM
TOPLAM	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Her gün	79	38	76	67
Haftada 4-6 kez	16	9	10	13
Haftada 2-3 kez	2	20	7	8
Haftada 1-2 kez	2	22	7	9
Ayda birkaç kez	-	7	-	2
Çok nadir	1	4	-	1

Çizelge 4.10'da görüldüğü üzere, görüşmede bulunulan kadınların %67'si, çalışan kadınların %79'u, ev kadınlarının %38'i ve öğrencilerin %76'sı evden her gün çıkabildiklerini belirtmişlerdir. Çalışan kadınların ve öğrencilerin dışarı çıkış sıklığı toplamda dışarı çıkış sıklığından yüksek oranda iken ev kadınlarının dışarı çıkış sıklığı aynı oranın yarısına yakındır. Kentsel kamusal mekanı en az kullananların oranına bakıldığında ise ev kadınlarının %4 olduğu görülmektedir.

Toplamda ise evden her gün çıkan kadınların % 61'i çalışan kadınlardan geri kalan % 16'lık kısım ev kadınlarından ve %23'lük kısım öğrencilerden oluşmaktadır, İşe bağlı kentsel mekan kullanımı kadının kentsel yaşama katılımını destekleyen bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bu da kentsel yaşama katılımda cinsiyetler arası ayrımın giderilmesinde ekonomik politikaların ve kadının çalışmasının desteklenmesinin önemli olduğunu göstermektedir. Kentsel kamusal mekanı en az kullananların oranına bakıldığında ev hanımlarının %4 ile en düşük oranda olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.11. Evden çıkma sıklığının ilçelere göre dağılımı.

S 7: Hangi sıklıkta dışarı çıkıyorsunuz?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
TOPLAM	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Her gün	73	75	65	54	69	55	67
Haftada 4-6 kez	12	9	11	15	23	17	13
Haftada 2-3 kez	6	5	8	4	8	17	8
Haftada 1-2 kez	10	9	11	15	-	7	9
Ayda birkaç kez	-	2	3	8	-	-	2
Çok nadir	-	-	3	4	-	3	1

Evden çıkma sıklığının ilçelere göre dağılımı incelendiğinde evden her gün çıktıklarını belirten kadınların oranlarının ilçelerin gelişmişliğiyle doğru orantılı olarak arttığı görülmektedir. Evden her gün çıkan kadınların yüksek oranla Çankaya ve Keçiören de toplandıkları, Mamak ve Altındağ ilçelerinde bu oranın düşük olduğu görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.11). Kentsel kamusal mekanı en az kullanan kadınların ilçelere göre karşılaştırmalı olarak dağılımı incelendiğinde Yenimahalle, Altındağ ve Mamak ilçelerinden katılan kadınların en yüksek oranda oldukları görülmektedir.

Çizelge 4.12. Çalışan kadınların evden çıkma sıklığının ilçelere göre dağılımı.

S 7: Hangi sıklıkta dışarı çıkıyorsunuz?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
TOPLAM	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Her gün	93	89	82	67	63	53	79
Haftada 4-6 kez	7	11	12	27	38	27	16
Haftada 2-3 kez	-	-	6	-	-	7	2
Haftada 1-2 kez	-	-	-	7	-	7	2
Ayda birkaç kez	-	-	-	-	-	-	-
Çok nadir	-	-	-	-	-	7	1

Çankaya'da çalışan kadınların %93'ü, Keçiören ilçesinde çalışan kadınların %89'u, Yenimahalle ilçesinde çalışan kadınların %82'si, Altındağ ilçesinde çalışan kadınların %67'si, Etimesgut ilçesinde çalışan kadınların %63'ü ve son olarak Mamak ilçesinde ikamet eden ve çalışan kadınların %53'ü her gün evden çıkabildiklerini belirtmişlerdir (Bkz. Çizelge 4.11).

Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinde çalışan kadınların evden her gün çıkma oranı %80'nin üzerindedir. Buna karşın Altındağ, Etimesgut ve Mamak ilçelerinde bu oran yaklaşık ilçelerin kendi toplamlarının yarısına denk gelmektedir. Bu da iş gücüne katılımın yanı sıra ilçelerin gelişmişliğinin de dışarı çıkma sıklığına bir etken olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.13. Ev kadınlarının evden çıkma sıklığının ilçelere göre dağılımı.

S 7: Hangi sıklıkta dışarı çıkıyorsunuz?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
TOPLAM	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Her gün	40	53	20	14	50	44	38
Haftada 4-6 kez	20	6	10	-	-	11	9
Haftada 2-3 kez	20	12	20	14	50	33	20
Haftada 1-2 kez	20	24	30	29	-	11	22
Ayda birkaç kez	-	6	10	29	-	-	7
Çok nadir	-	-	10	14	-	-	4

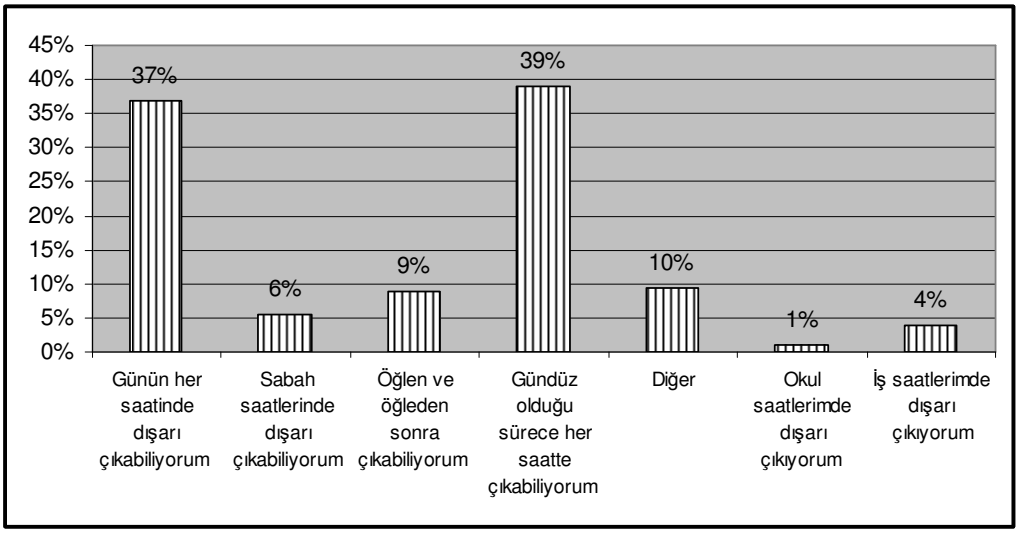
İlçelere göre ev kadınlarının hangi sıklıkta dışarı çıktıkları incelendiğinde ise Altındağ ilçesinde oturan ev kadınlarının %14'ünün, Yenimahalle ilçesinde oturan ev kadınlarının %20'sinin her gün evden çıktıkları görülmektedir. Geri kalan ilçelerde oturan ev kadınları yaklaşık %40-50'si her gün evden çıktıklarını belirtmişlerdir. Ev kadınlarının her gün dışarı çıkma sıklığının çalışanlara oranla çok daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak ilçelerin gelişmişlik oranlarıyla dışarı çıkma sıklığının çalışan kadınlarla aynı şekilde doğru orantılı olduğu da göze çarpmaktadır.

Çizelge 4.14. Evden hangi sıklıkta çıkıldığının medeni duruma göre dağılımı.

S 7: Hangi sıklıkta dışarı çıkıyorsunuz?	Evli	Bekar	Toplam
TOPLAM	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Her gün çıkabiliyorum	58	75	67
Haftada 4-6 kere çıkabiliyorum	15	11	13
Haftada 2-3 kere çıkabiliyorum	8	7	8
Haftada 1-2 kere çıkabiliyorum	13	6	9
Ayda birkaç kere çıkabiliyorum	4	-	2
Çok nadir çıkabiliyorum	2	1	1

Evli kadınların %58'i, bekar kadınların %75'i evden her gün çıkabildiklerinin belirtmişlerdir. Evli ve bekar kadınların arasındaki %17'lik fark, evliliğin kentsel kamusal mekana katılımı gerilettiğini göstermektedir. Toplumsal işbölümünde ağırlıklı olarak hane içine odaklanmış olan kadınların evlilik sonucu kent içinde hareketliliği olumsuz yönde etkilenmektedir.

Yaşanılan yerin merkeze uzaklığı; gece gündüz kullanımında sunduğu güvenlik; istihdama katılım ve özel taşıt sahipliği kentsel kamusal mekana erişebilirliği kadınların dışarı çıkış saatlerini olumlu yönde etkileyen etmenler olarak ortaya çıkmaktadır (Bkz. Çizelge 4.10 – Çizelge 4.14).

Şekil 4.2. Görüşmeye katılan kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı

Görüşmeye katılan kadınların % 37'i günün her saatinde evden çıkabildiklerini belirtirken, %39'u hava kararmadan eve dönmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.15. Dışarı çıkış saatlerinin ilçelere göre dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
TOPLAM	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	47	45	30	19	23	38	38
Sabah saatlerinde	2	2	5	23	-	3	5
Öğlen ve öğleden sonra	6	16	16	4	-	3	8
Gündüz olduğu sürece her saatte	43	32	35	35	77	34	39
Diğer	2	5	14	19	-	21	10
Okul saatlerimde	-	2	-	-	-	3	1
İş saatlerimde	2	-	-	8	-	17	4

Dışarı çıkış saatlerinin ilçelere göre dağılımı incelendiğinde, Çankaya İlçesinden katılan kullanıcıların %47'si günün her saatinde çıkabildiklerini, %43'ünün hava kararmadığı sürece her saatte çıkabildiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Bu durum "aydınlatmanın" kadınların kentsel mekanı etkin kullanabilmelerinde ne ölçüde önemli olduğunu göstermekte, yerel yönetimlere bu konuda acil görev ve etkinlik alanını işaret etmektedir. Keçiören İlçesinden katılan kadınların %45'i her saatte, %32'si gündüz olduğu sürece her saatte çıkabildiklerini belirtmiş, Yenimahalle ilçesinden katılan kadınların %35'i gündüz olduğu sürece her saatte, %30'u her saatte çıkabildiklerinin ifade etmişlerdir. Mamak İlçesinden katılan kadınların %38'i günün her saatinde, %34'ü gündüz olduğu sürece her saatte çıkabildiklerini belirtmiştir. Çankaya İlçesinin, kadınların kentsel yaşama katılımında en yüksek olanağı sunduğu görülmektedir.

Altındağ ve Etimesgut ilçeleri hariç diğer ilçelerde "günün her saatinde" ve gündüz olduğu sürece her saatte" seçeneklerine verilen yanıtın birbirine yüzde olarak yakın oldukları görülmektedir. Altındağ ilçesinden katılan kadınların %35'i gündüz olduğu sürece her saatte çıkabildiklerini belirtirken, %19'u her saatte çıkabildiklerini belirtmiştir. Etimesgut ilçesinden katılan kadınların %77'u gündüz olduğu sürece her saatte çıkabildiklerini ifade etmiş, geri kalan %23'lik oran her saatte çıkabildiklerini belirtmiştir. Bu iki ilçede dışarı çıkma saatlerindeki farklılığın nedenin ilçelerin gelişmişlik oranlılarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Dışarı çıkış saatlerini etkileyen etmenler, çalışan kadınlar, ev kadınları ve öğrencilerin verdiği yanıtlar açısından ilçelere ve özel taşıt sahibi olup olmamasına göre ayrıca incelenmiştir.

Çizelge 4.16. Altındağ ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
ALTINDAĞ	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	33	67	11	-	-	-	-	-	-
Sabah saatlerinde	20	17	22	29	-	33	25	-	25
Öğlen ve öğleden sonra	-	-	-	14	-	17	-	-	-
Gündüz olduğu sürece her saatte	27	17	33	29	100	17	75	-	75
Diğer	20	-	33	29	-	33	-	-	-
Okul saatlerimde	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş saatlerimde	-	-	-	29	-	33	-	-	-

Altındağ ilçesinden katılan çalışan kadınların toplamda %33'ü, özel taşıt sahibi kadınların %67'si, özel taşıt sahibi olmayan kadınların %11'i günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini ifade etmişlerdir. Ev kadınlarının %29'u, özel taşıt sahibi kadınların tamamı ve özel taşıt sahibi olmayan kadınların %17'si

gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiklerini ifade etmişlerdir. Altındağ ilçesinden görüşmeye katılan hiçbir ev kadını günün her saatinde dışarı çıkabildiğini ifade etmemiştir. Altındağ ilçesinde iş gücüne katılım kadınların dışarı çıkış saatlerini olumlu yönde etkileyen bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır.

Altındağ ilçesinden görüşmeye katılan öğrencilerin ¼'i sabah saatlerinde geri kalan ¾'ü gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıktıklarını ifade etmiştir.

Çizelge 4.17. Çankaya ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
ÇANKAYA	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	70	80	65	10	17	-	18	100	10
Sabah saatlerinde	-	-	-	-	-	-	9	-	10
Öğlen ve öğleden sonra	-	-	-	10	-	25	18	-	20
Gündüz olduğu sürece her saatte	30	20	35	70	67	75	55	-	60
Diğer	-	-	-	10	17	-	-	-	-
Okul saatlerimde	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş saatlerimde	-	-	-	10	17	-	-	-	-

Çankaya ilçesinden katılan çalışan kadınların toplamda %70'i, özel taşıt sahibi çalışan kadınların %80'i ve özel taşıt sahibi olmayan kadınların %65'i günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini ifade etmişlerdir. Çankaya ilçesinden görüşmeye katılan ev kadınlarının %10'u günün her saatinde dışarı çıktıklarını ifade etmiş, %70'i gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiklerini belirtmişlerdir.

Ev kadınlarının özel taşıt sahibi olmasına rağmen yalnızca ¼'inin ve çalışan kadınların ¾'ünün günün her saatinde dışarı çıkabiliyorum seçeneğini işaretlemiş olması, Çankaya ilçesinde de iş gücüne katılım eve çıkış saatlerini olumlu yönde etkileyen bir etmen olarak ortaya çıktığını göstermektedir.

Çankaya ilçesinden görüşmeye katılan özel taşıt sahibi öğrencilerin tamamı özel taşıt sahibi olmayan öğrencilerin %10'u günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini ifade etmiş, özel taşıt sahibi olmayan öğrencilerin yarıdan fazlası gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.18. Etimesgut ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
ETİMESGUT	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	25	33	20	50	-	-	33	-	33
Sabah saatlerinde	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Öğlen ve öğleden sonra	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gündüz olduğu sürece her saatte	75	67	80	50	100	100	67	-	67
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Okul saatlerimde	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş saatlerimde	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Etimesgut ilçesinden katılan çalışan kadınların %75'i gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiklerini ifade etmiştir. Özel taşıt sahibi çalışan kadınların %33'ü, özel taşıt sahibi olmayan çalışan kadınların %20'si günün her saatinde dışarı çıktıklarını belirtmiştir. Görüşmeye katılan ev kadınlarının %50'si her saatte çıkabildiklerini belirtirken, %50'si gündüz olduğu sürece çıkabildiklerini ifade etmişlerdir.

Etimesgut ilçesinde özel taşıt sahibi olmayan ev kadınlarının hiçbirinin "günün her saatinde dışarı çıkabiliyorum" seçeneğini işaretlememiş olmaları ayrıca özel taşıt sahibi çalışan kadınların "günün her saatinde dışarı çıkabiliyorum" seçeneğini oldukça düşük oranda işaretlemiş olmaları dışarı çıkış saatlerini etkileyen etmenlerin bu ilçede ne iş gücüne katılım ne de özel taşıt sahipliliği olmadığını göstermektedir. Bu olumsuz durumun ilçenin gece gündüz kullanımına uygun olmamasından ve kent merkezine uzaklıktan kaynaklandığı düşünülmektedir. Etimesgut ilçesinden görüşmeye katılan öğrencilerin 1/3'i günün her saatinde, geri kalan 2/3'si gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiklerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.19. Keçiören ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
KEÇİÖREN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	58	75	45	35	100	27	38	-	38
Sabah saatlerinde	5	-	9	-	-	-	-	-	-
Öğlen ve öğleden sonra	11	13	9	24	-	27	14	-	14
Gündüz olduğu sürece her saatte	26	13	36	35	-	40	38	-	38
Diğer	-	-	-	6	-	7	13	-	13
Okul saatlerimde	-	-	-	-	-	-	13	-	13
İş saatlerimde	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Keçiören ilçesinden katılan çalışan kadınların %58'i, özel taşıt sahibi çalışan kadınların %75'i ve özel taşıt sahibi olmayan kadınların %45'i günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini belirtmişlerdir. Ev kadınlarının %35'i, özel taşıt sahibi ev kadınlarının tamamı, özel taşıt sahibi olmayan kadınların %27'si günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler en yüksek oranla günün her saatinde ve gündüz olduğu sürece her saatte

seçeneklerini işaretlemişlerdir. Keçiören ilçesinde özel taşıt sahipliliği, dışarı çıkış saatlerini olumlu yönde etkileyen bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4.20. Mamak ilçesinde dışarı çıkış saatinin dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
MAMAK	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	53	80	40	22	25	20	20	-	20
Sabah saatlerinde	-	-	-	11	-	20	-	-	-
Öğlen ve öğleden sonra	-	-	-	11	25	-	-	-	-
Gündüz olduğu sürece her saatte	13	-	20	56	50	60	60	-	60
Diğer	33	20	40	-	-	-	20	-	20
Okul saatlerimde	-	-	-	-	-	-	20	-	20
İş saatlerimde	33	20	40	-	-	-	-	-	-

Mamak ilçesinden katılan çalışan kadınların %53'ü, özel taşıt sahibi çalışan kadınların %80'i ve özel taşıt sahibi olmayan kadınların %40'ı her saatte dışarı çıkabildiklerini belirtirken ev kadınlarında bu oran %22'dir. Ev kadınlarının %56'sı gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiklerini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğrencilerin ise yarıdan fazlası gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiklerini, 1/5'i günün her saatinde dışarı çıktıklarını ifade etmişlerdir.

Mamak ilçesinden görüşmeye katılan kadınların özel taşıt sahibi olmasına rağmen yalnızca ¼'i günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini ifade etmişlerdir. Mamak ilçesinde özel taşıt sahipliliğinin yanında iş gücüne katılımın dışarı çıkış saatlerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Çizelge 4.21. Yenimahalle ilçesinde kadınların dışarı çıkış saatlerinin dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
YENİMAHALLE	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	47	43	50	10	25	-	20	25	17
Sabah saatlerinde	6	14	-	-	-	-	10	25	-
Öğlen ve öğleden sonra	-	-	-	50	25	67	10	-	17
Gündüz olduğu sürece her saatte	29	29	30	30	50	17	50	50	50
Diğer	18	14	20	10		17	10	-	17
Okul saatlerimde	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş saatlerimde	-	-	10	-	-	-	-	-	-

Yenimahalle ilçesinden katılan çalışan kadınların %47'si, ev kadınlarının %10'u günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini belirtirken, ev kadınlarının %50'si öğlen ve öğleden sonra dışarı çıkabildiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin yarısı gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiklerini belirtirken, yalnızca ¼'i günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini belirtmişlerdir.

Yenimahalle ilçesinde istihdama katılım ve özel taşıt sahipliliği kentsel kamusal mekana katılımı olumlu yönde etkilediği fakat etkisinin az olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.16 - Çizelge 4.21'de görüldüğü gibi kentsel kamusal mekana katılımı olumlu yönde etkileyen etmenler öncelik sırasına göre iş gücüne katılım, özel taşıt sahipliliği ve ikamet edilen ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi ve kent merkezine yakınlığı olarak ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4.22. Çalışan kadınların dışarı çıkış saatlerinin ilçelere göre dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇANKAYA		KEÇİÖREN		YENİMAHALLE		ALTINDAĞ		ETİMESGUT		MAMAK	
	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. S6AHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	80	65	75	45	43	50	67	11	33	20	80	40
Sabah saatlerinde	-	-	-	9	14	-	17	22	-	-	-	-
Öğlen ve öğleden sonra	-	-	13	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Gündüz olduğu sürece her saatte	20	35	13	36	29	30	17	33	67	80	-	20
Diğer	-	-	-	-	14	20	-	33	-	-	20	40
Okul saatlerimde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş saatlerimde	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	20	40

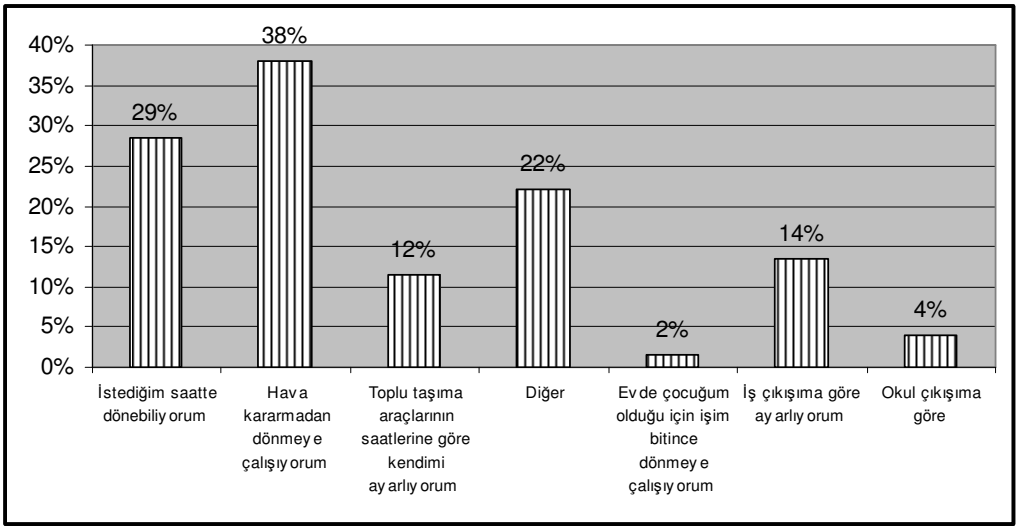
Çankaya, Keçiören ve Mamak ilçelerinden görüşmeye katılan özel taşıt sahibi çalışan kadınların (Bkz. Çizelge 4.17, Çizelge 4.19, Çizelge 4.20) günün her saatinde dışarı çıkma oranı ¾'ünden fazla iken, Yenimahalle ve Etimesgut ilçelerinde bu oran (Bkz. Çizelge 4.18, Çizelge 4.21) yarıdan azdır. Altındağ ilçesinde ise bu oran yarıdan fazladır (Bkz. Çizelge 4.16).

Çankaya, Keçiören, Yenimahalle ve Mamak ilçelerinden görüşmeye katılan özel taşıt sahibi olmayan çalışan kadınların yarıya yakını günün her saatinde dışarı çıkabildiklerini belirtirken, Altındağ ve Etimesgut ilçelerinden katılan kadınların yalnızca 1/5'i her saatte dışarı çıkabildiklerini ifade etmişlerdir. Gündüz olduğu sürece her saatte dışarı çıkabildiğini ifade eden kadınlar en yüksek oranla Etimesgut ilçesinden görüşmeye katılan kadınlardan oluşmaktadır. Çalışan kadınlar için ikamet edilen ilçelerin ekonomik gelişmişlik düzeyi düştükçe diğer etmenlerin kentsel kamusal mekana katılım açısından etkisinin azaldığı görülmektedir.

Çizelge 4.23. Ev kadınlarının dışarı çıkış saatlerinin ilçelere göre dağılımı.

S 8: Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?	ÇANKAYA		KEÇİÖREN		YENİMAHALLE		ALTINDAĞ		ETİMESGUT		MAMAK	
	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. S6AHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Günün her saatinde	17	-	100	27	25	-	-	-	-	-	25	20
Sabah saatlerinde	-	-	-	-	-	-	-	33	-	-	-	20
Öğlen ve öğleden sonra	-	25	-	27	25	67	-	17	-	-	25	-
Gündüz olduğu sürece her saatte	67	75	-	40	50	17	100	17	100	100	50	60
Diğer	17	-	-	7	-	17	-	33	-	-	-	-
Okul saatlerimde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş saatlerimde	17	-	-	-	-	-	-	33	-	-	-	-

Ev kadınları için ikamet edilen ilçelerin ekonomik gelişmişlik düzeyiyle kısmen ters orantılı bir yapı ortaya çıkmaktadır. Mamak ve Yenimahalle ilçesinden katılan özel taşıt sahibi ev kadınlarının %25'i (Bkz. Çizelge 4.20, Çizelge 4.21), Çankaya ilçesinden katılan özel taşıt sahibi ev kadınlarının %17'sinin "günün her saatinde" dışarı çıktıklarını belirttikleri görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.17). Keçiören ilçesinden katılan özel taşıt sahibi ev kadınlarının tamamı günün her saatinde dışarı çıktıklarını belirtmiş (Bkz. Çizelge 4.19), Altındağ ve Etimesgut ilçesinden katılan kadınların hiç biri bu seçeneği işaretlememiştir (Bkz. Çizelge 4.16, Çizelge 4.18).

Şekil 4.3. Görüşmeye katılan kadınların eve dönüş saatlerini belirleyen etmenlerin dağılımı

Görüşmeye katılan kadınların %38'i hava kararmadan eve dönmeye çalıştıklarını ifade etmiş, %29'u istedikleri saatte eve dönebildiklerini belirtmişlerdir. Eve dönüş saatlerini belirleyen etmenler, ikamet edilen ilçelerin sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik düzeyleri, istihdama katılım ve özel taşıt sahipliliğine göre ayrı ayrı incelenmiştir.

Çizelge 4.24. Eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin ilçelere göre dağılımı.

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
TOPLAM	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	43	25	27	12	31	24	29
Hava kararmadan	43	41	27	58	15	31	38
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	6	7	16	12	23	17	12
Diğer	8	27	30	19	31	28	21
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyorum	2	2	3	-	-	-	2
İş çıkışıma göre	6	23	16	4	23	14	14
Okul çıkışıma göre	-	-	11	-	8	10	4

Görüşmeye katılan kadınların %38'i hava kararmadan dönmeye çalıştıklarını ifade etmiş, %29'u istedikleri saatte dönebildiklerini belirtmişlerdir. Eve dönüş saatlerini belirleyen etmenlerin ilçelere göre dağılımı incelendiğinde, Çankaya ve Etimesgut ilçelerinden katılan kadınlar en yüksek oranla istedikleri saatte, Keçiören, Altındağ ve Mamak ilçelerinden katılan kadınlar en yüksek oranla hava kararmadan dönmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Yenimahalle ilçesinde ise istedikleri saatte dönenler ve hava kararmadan dönen kadınlar arasında eşit bir dağılım gözlenmektedir.

Altındağ ilçesinden katılan çalışan kadınların %40'ı hava kararmadan dönmeye çalıştığını, %20'si istediği saatte eve dönebildiğini ifade etmişlerdir. Ev kadınlarının %86'sı hava kararmadan dönmeye çalıştığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ¼'i toplu taşım araçlarına göre eve dönüş saatlerini ayarladığını belirtmiş, geri kalan ¾'ü eve hava kararmadan dönmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir (Bkz. Çizelge 4.25).

Çizelge 4.25. Altındağ ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı.

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
ALTINDAĞ	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	20	17	22	-	-	-	-	-	-
Hava kararmadan	40	33	44	86	100	83	75	-	75
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	13	-	22	-	-	-	25	-	25
Diğer	27	50	11	14	-	17	-	-	-
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyorum	-	-	-	-	-		-	-	-
İş çıkışıma göre	-	-	-	14	-	17	-	-	-
Okul çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Altındağ ilçesinden katılan kadınların yüksek oranla “hava kararmadan dönmeye çalışıyorum” seçeneğini işaretlemiş olmaları ilçenin gece gündüz kullanımına uygun olmadığını göstermektedir. Bu nedenle özel taşıt sahipliliği ve iş gücüne katılımın olumlu etkisi bu ilçede son derece azdır.

Çizelge 4.26. Çankaya ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı.

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
ÇANKAYA	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	O.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	60	50	65	10	17	-	27	100	20
Hava kararmadan	23	30	20	80	67	100	64	-	70
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	7	-	10	-	-	-	9	-	10
Diğer	10	20	5	10	17	-	-	-	-
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyor	-	-	-	10	17	-	-	-	-
İş çıkışıma göre	10	20	5	-	-	-	-	-	-
Okul çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Çankaya ilçesinden katılan çalışan kadınların %60’ı, ev kadınlarının %10’u istedikleri saatte eve dönebildiklerini belirtirken, çalışan kadınların %23’ü, ev kadınlarının %80’i hava kararmadan eve dönmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Özel taşıt sahibi çalışan kadınların yarısı ve özel taşıt sahibi olmayan çalışan kadınların %65’i istedikleri saatte eve dönebildiklerini ifade etmişlerdir. Çalışan kadınların %10’u işlerinin bittiği saate göre eve dönüş saatlerini ayarladıklarını ifade etmişlerdir. Bu oran özel taşıt sahibi çalışan kadınlarda %20, özel taşıt sahibi olmayan çalışan kadınlarda %5’dir. Özel taşıt sahibi öğrencilerin tamamı, özel taşıt sahibi olmayan öğrencilerin 1/5’i istedikleri saatte eve dönebildiklerini belirtmişlerdir (Bkz. Çizelge 4.26).

Çankaya ilçesinde iş gücüne katılımın kadınlar açısından eve dönüş saatlerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Öte yandan özel taşıt sahipliliğinin ev kadınları için olumlu yönde etkisi azdır (Bkz. Çizelge 4.26).

Çizelge 4.27. Etimesgut ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı.

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
ETİMESGUT	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	38	33	40	50	100	-	-	-	-
Hava kararmadan	13	33	-	50	-	100	-	-	-
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	13	-	20	-	-	-	67	-	67
Diğer	38	33	40	-	-	-	33	-	33
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyorum	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş çıkışıma göre	38	33	40	-	-	-	-	-	-
Okul çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	33	-	33

Etimesgut ilçesinden katılan çalışan kadınların %38'i, ev kadınlarının %50'si istedikleri saatte eve dönebildiklerini belirtmişlerdir. Özel taşıt sahibi çalışan kadınların %33'ü, özel taşıt sahibi olmayan çalışan kadınların %40'ı istedikleri saatte eve dönebildiklerini ifade etmişlerdir. Özel taşıt sahibi ev kadınlarının tamamı istedikleri saatte eve dönebildiklerini ifade ederken, özel taşıt sahibi olmayan ev kadınlarının tamamı hava kararmadan eve dönmeye çalıştıklarını belirtmişleridir. Görüşmeye katılan öğrencilerin 1/3'i okul çıkışına göre kendilerini ayarladıklarını, geri kalan 2/3'si toplu taşıma araçlarının saatlerine göre kendilerini ayarladıklarını ifade etmişlerdir.

Özel taşıt sahipliliği Etimesgut ilçesinde, kent merkezine uzaklığın da etkisiyle eve dönüş saatlerini olumlu yönde etkileyen bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır (Bkz. Çizelge 4.27).

Çizelge 4.28. Keçiören ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı.

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
KEÇİÖREN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	32	25	36	24	100	13	13	-	13
Hava kararmadan	15	-	27	59	-	67	63	-	63
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	-	-	-	11	-	13	12	-	12
Diğer	53	75	35	6	-	7	12	-	12
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyorum	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş çıkışıma göre	53	75	36	-	-	-	-	-	-
Okul çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	13	-	13

Keçiören ilçesinden katılan çalışan kadınların %53'ü, özel taşıt sahibi çalışan kadınların %75'i ve özel taşıt sahibi olmayan çalışan kadınların %36'sı eve dönüş saatlerini iş çıkışlarına göre ayarladıklarını belirtmişlerdir. Özel taşıt sahibi ev kadınlarının tamamı, özel taşıt sahibi olmayan ev kadınlarının %13'ü istedikleri saatte eve dönebildiklerini belirtmişlerdir. Özel taşıt sahibi olmayan ev kadınlarının %67'si hava kararmadan eve dönmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %63'ü hava kararmadan eve dönmeye çalıştıklarını ifade ederken, %13'ü istedikleri saatte eve dönebildiklerini belirtmişlerdir.

Keçiören ilçesinde özel taşıt sahipliliği eve dönüş saatlerini olumlu yönde etkileyen bir etmen olarak ortaya çıkarken, iş gücüne katılımın etkisi bu ilçede azdır. Bu noktada sosyo-ekonomik ve kültürel etmenlerin etkisi ortaya çıkmaktadır (Bkz. Çizelge 4.28).

Çizelge 4.29. Mamak ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı.

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
MAMAK	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	40	60	30	11	25	-	-	-	-
Hava kararmadan	13	-	20	56	50	60	40	-	40
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	20	-	30	22	25	20	-	-	-
Diğer	27	40	20	11	-	20	60	-	60
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyorum	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş çıkışıma göre	27	60	10	-	-	-	-	-	-
Okul çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	60	-	60

Mamak ilçesinden katılan çalışan kadınların %40'ı, ev kadınlarının %11'i istedikleri saatte eve dönebildiklerini belirtmişleridir. Özel taşıt sahibi çalışan kadınların %60'ı istedikleri saatte eve dönebildiklerini belirtirken, bu oran özel taşıt sahibi olmayan kadınlarda %30'dur. Özel taşıt sahibi çalışan kadınların %60'ı, özel taşıt sahibi olmayan çalışan kadınların %10'u iş çıkışına göre eve dönüş saatlerini ayarladıklarını belirtmişlerdir.

Ev kadınlarının %56'sı hava kararmadan dönmeye çalıştıklarını belirtirken, özel taşıt sahibi olmayan ev kadınlarının hiç biri istedikleri saatte eve dönebildiklerini ifade etmemişlerdir. Mamak ilçesinden görüşmeye katılan öğrencilerin %40'ı hava kararmadan eve dönmeye çalışırken, %60'ı eve dönüş saatlerini okul çıkış saatlerine göre ayarladıklarını belirtmişlerdir. Mamak ilçesinde iş gücüne katılımın yanı sıra özel taşıt sahipliliği de eve dönüş saatlerini olumlu yönde etkileyen bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4.30. Yenimahalle ilçesinde kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin dağılımı.

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇALIŞAN			EV KADINI			ÖĞRENCİ		
YENİMAHALLE	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	TOPLAM	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	20	17	22	-	-	-	-	-	-
Hava kararmadan	40	33	44	86	100	83	75	-	75
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	13	-	22	-	-	-	25	-	25
Diğer	27	50	11	14	-	17	-	-	-
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyorum	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş çıkışıma göre	-	-	-	14	-	17	-	-	-
Okul çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Yenimahalle ilçesinden katılan çalışan kadınların %40'ı, ev kadınlarının %86'sı hava kararmadan dönmeye çalıştıklarını belirtirken, ev kadınlarının hiç biri istedikleri saatte eve dönebildiklerini ifade etmemişlerdir. Özel taşıt sahibi ev kadınlarının tamamı, özel taşıt sahibi olmayan ev kadınlarının %83'ü hava kararmadan eve dönmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. İstedikleri saatte ve dönebildiklerini belirten çalışan kadın kadınların oranı %20'dir. Öğrencilerin ¼'i toplu taşıma araçlarının saatlerine göre eve döndüklerini ifade etmiş, geri kalan ¾'ü hava kararmadan eve dönmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Yenimahalle ilçesinde özel taşıt sahipliliğinin olumlu etkisi görülmemektedir. Bunun yanında istihdama katılım kadınların eve dönüş saatlerindeki esneklik açısından olumlu bir etken olarak ortaya çıkmaktadır (Bkz. Çizelge 4.30).

Çizelge 4.31. Çalışan kadınların eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin ilçelere göre dağılımı

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇANKAYA		KEÇİÖREN		YENİMAHALLE		ALTINDAĞ		ETİMESGUT		MAMAK	
	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. S6AHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	50	65	25	36	43	20	17	22	33	40	60	30
Hava kararmadan	30	20	-	27	-	20	33	44	33	-	-	20
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	-	10	-	-	14	20	-	22	-	20	-	30
Diğer	20	5	75	36	43	40	50	11	33	40	40	20
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyorum	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-
İş çıkışıma göre	20	5	75	36	43	30	-	-	33	40	60	10
Okul çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Altındağ, Etimesgut, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinden katılan özel taşıt sahibi çalışan kadınların yaklaşık ¼'i, Çankaya ve Mamak ilçelerinden katılan kadınların yarısına yakını istedikleri saatte dönebildiklerini belirtmişlerdir (Bkz. Çizelge 4.25 - Çizelge 4.30).

Çalışan kadınların eve dönüş saatlerini belirleyen etmenler açısından incelendiğinde özel taşıt sahipliliğinin Mamak ilçesi dışında olumlu ya da olumsuz bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Mamak ilçesinde ise özel taşıt sahibi kadınların yarıdan fazlası istedikleri saatte eve dönebildiklerini ifade ederken aynı oran özel taşıt sahibi olmayan kadınlarda yarıdan azdır.

Çizelge 4.32. Ev kadınlarının eve dönüş saatini belirleyen etmenlerin ilçelere göre dağılımı

S 9: Eve dönüş saatlerinizi belirleyen etmenler neler?	ÇANKAYA		KEÇİÖREN		YENİMAHALLE		ALTINDAĞ		ETİMESGUT		MAMAK	
	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. S6AHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN	Ö.T. SAHİBİ	Ö.T. SAHİBİ OLMAYAN
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İstediğim saatte	17	-	100	13	25	17	-	-	100	-	25	-
Hava kararmadan	67	100	-	67	75	67	100	83	-	100	50	60
Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre	-	-	-	13	-	17	-	-	-	-	25	20
Diğer	17	-	-	7	-	-	-	17	-	-	-	20
Evde çocuğum olduğu için işim bitince dönmeye çalışıyorum	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İş çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-
Okul çıkışıma göre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Etimesgut ve Keçiören ilçelerinden katılan özel taşıt sahibi ev kadınlarının tamamı Çankaya ve Mamak ilçelerinden katılan özel taşıt sahibi ev kadınlarının ¼'i eve istedikleri saatte dönebildiklerini ifade etmişlerdir (Bkz. Çizelge 4.25 - Çizelge 4.30).

Altındağ ilçesinden ev kadını ve öğrencilerin hiç biri "istediğim saatte dönebiliyorum" seçeneğini işaretlememiştir (Bkz. Çizelge 4.25). Altındağ ve ilçesinde sosyo-kültürel etkenlerin, özel taşıt sahipliliğinin kentsel kamusal mekana katılımı üzerindeki olumlu etkisini gerilettiği görülmektedir.

4.3. Kadınların Kentsel Güven ve Güvensizlik Hissettiği Mekanların Ankara Kentinde Dağılımı

Bu bölümde kadınların kentte kendilerini güvenli ve güvensiz hissettikleri mekanların var olup olmadığı, bu kentsel mekanların nereler olduğu ve neden güven ve güvensizlik hissi uyandırdıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Verilen yanıtlara göre belirtilen nedenler sosyo-kültürel ve mekansal nedenler olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

Kadınlara "kentte kullanmaktan çekindiğiniz alanlar var mı?" sorusu sorulmuştur. Ancak yanıt olarak hiçbir cevap şıkkı sunulmamış, sorunun yanıtları açık uçlu bırakılmıştır, bu nedenle görüşme sırasında iki tür yanıt alınmıştır. Birinci tür yanıtlar kentsel mekanın belli bir bölümünü kapsayan Kızılay, Ulus, Sıhhiye, Siteler, Bahçelievler gibi "adı özel olarak belirtilmiş" tanımlı mekanlardan, ikinci tür yanıtlar ise belli bir mekanı ifade etmeden genel anlamda ifade edilen, büyük alışveriş merkezleri, aydınlık ve kalabalık alanlar, karanlık tenha sokaklar gecekondu alanları gibi "adı belirtilmeden genel tanımlamaya konu olan" genel mekanlardan oluşmaktadır.

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bu alanlar ikamet edilen ilçelere göre kentsel kamusal yaşama katılımı etkileyen etmenler açısından ilişkilendirilmeye çalışılacaktır.

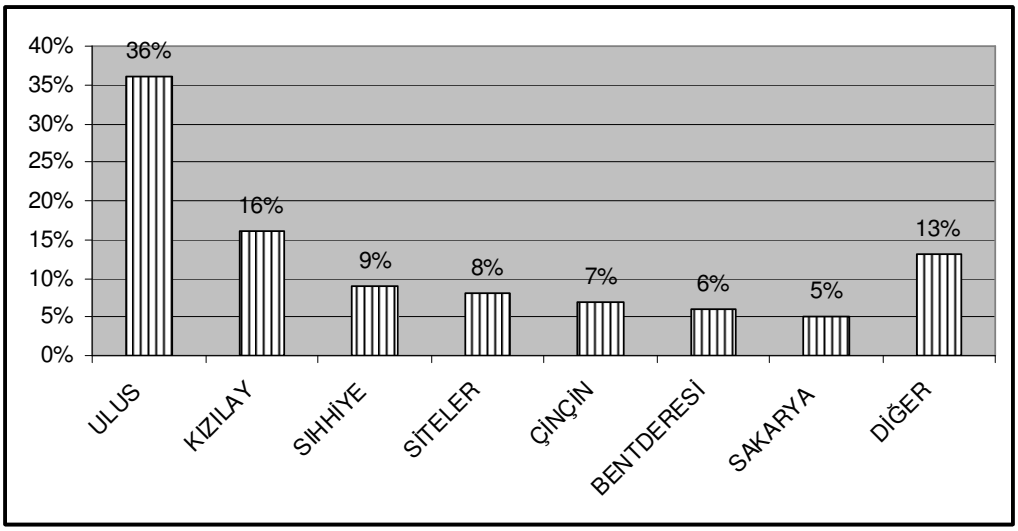
4.3.1. Güvenliği ve güvensizliği tanımlı kentsel mekanlar

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde ilk olarak, "kentte kullanmaktan çekindiğiniz alanlar var mı?" sorusuna yanıt aranmıştır. Kadınların %87'si kentte kullanmaktan çekindikleri alanların var olduğunu belitmiş, geri kalan %13'lük kısım ise kentte hiçbir alanda kendilerini güvensiz hissetmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.33. Kadınların kentte kullanmaktan çekindiği alanların dağılımı–1.

S 2: Kent İçinde kullanmaktan çekindiğiniz kendinizi güvensiz hissettiğiniz alanlar var mı?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%
Evet	90	84	84	96	100	76	87
Hayır	10	16	16	4	-	24	13
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

İlçelere göre dağılım incelendiğinde ise en yüksek oranla Etimesğut ilçesinden katılan kadınların tamamının, en düşük oranla Mamak ilçesinden katılan kadınların % 74'ünün "evet" yanıtını verdiği görülmektedir.

Şekil 4.4. Görüşmeye katılan kadınların kentte kullanmaktan çekindikleri adı özel olarak belirtilen alanların dağılımı

Kullanmaktan çekinilen ve güvensizlik duygusu hissettiren alanların başında, %36 oranla Ulus, %16 oranla Kızılay, %9 oranla Sıhhiye, %8 oranla Siteler ve %7 oranla Çinçin Bağları gelmektedir.

.

Çizelge 4.34. Kadınların kentte kullanmaktan çekindiği alanların dağılımı–2.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%
Ulus	45	28	45	27	35	17	36
Kızılay	13	11	25	9	17	30	16
Sıhhiye	9	8	10	9	9	4	9
Siteler	7	6	5	18	17	-	8
Çinçin	5	11	5	5	-	13	7
Bentderesi	7	11	5	9	-	-	6
Sakarya	4	3	-	-	4	17	5
Mamak	1	6	-	14	-	9	4
Ostim	1	3	-	9	9	-	3
Seyran Bağları	3	6	-	-	-	-	2
Dışkapı	3	6	-	-	-	-	2
Altındağ	1	-	-	-	-	9	2
Etlik	-	3	-	-	4	-	1
Sincan	-	-	-	-	4	-	1
Maltepe	-	-	5	-	-	-	1
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

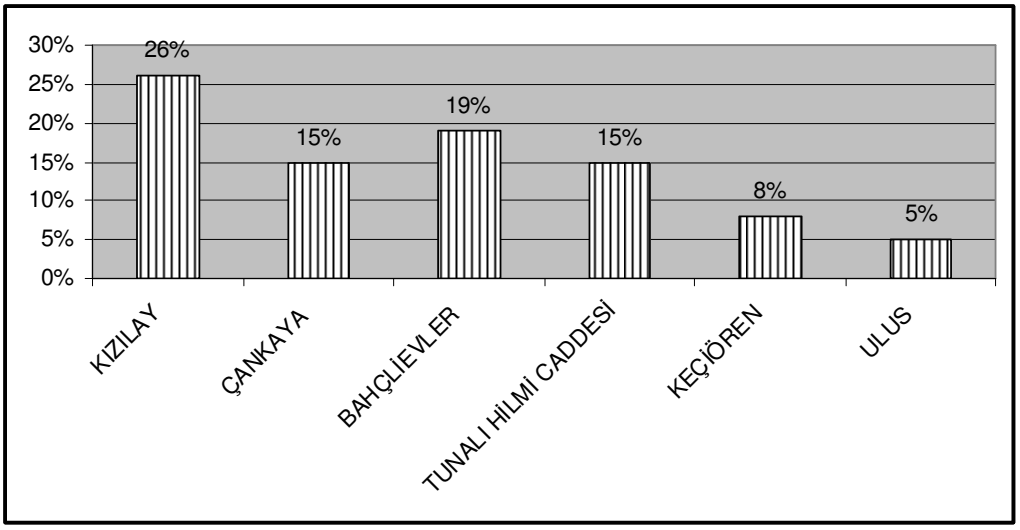
Sonuçlar ilçelere göre incelendiğinde ise, Mamak ilçesinden görüşmeye katılan kadınların % 30'unun Kızılay'ı en yüksek oranla güvensiz bulmalarına karşın diğer ilçelerden görüşmeye katılan kadınların en yüksek oranla Ulus'u güvensiz buldukları görülmektedir. Mamak ilçesinden sonra Kızılay'ı en yüksek oranla güvensiz bulduklarını ifade eden kadınlar Yenimahalle ilçesinden görüşmeye katılmışlardır.

Mamak ilçesinden katılan kadınların Ulus'u güvensiz bulma oranlarının diğer ilçelere göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu sonucun en önemli nedeninin sosyo-kültürel ve mekansal yakınlık olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Mamak ilçesinden katılan kadınların 1/5'i Sıhhiye'yi güvensiz bulduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.35. Kadınların kentte güvenli hissettikleri alanların dağılımı–1.

S 4: Kent içinde rahatlıkla kullandığınız güvende hissettiğiniz alanlar var mı?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran %	oran %	oran %	oran %	oran %	oran %	oran %
Evet	100	98	89	92	92	100	86
Hayır	-	2	11	8	8	-	4
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

Görüşmeye katılan kadınların %86'sı "kentte rahatlıkla kullandığınız, ulaşımınızı sağladığınız alanlar var mı?" sorusuna "evet" yanıtını vermişlerdir. İlçelere göre dağılım incelendiğinde ise, kent içinde hiçbir alanda kendilerini güvende hissetmeyen kadınlar en yüksek oranla Yenimahalle ilçesinden görüşmeye katıldığı, Yenimahalle ilçesini Altındağ ve Etimesgut ilçeleri takip ettiği görülmektedir. Çankaya ve Mamak ilçelerinden görüşmeye katılan kadınların tamamı soruya "evet" yanıtını vermişlerdir.

Şekil 4.5. Görüşmeye katılan kadınların güvenle kullandıkları tanımlı alanların dağılımı

Kentte, kadınların kendilerini güvende hissettiği öncelikli alanlar, %26 oranla Kızılay, %15 oranla Çankaya, %19 oranla Bahçelievler ve %15 oranla Tunalı Hilmi Caddesi'dir (Bkz. Şekil 4.36).

Çizelge 4.36. Kadınların güvenle kullandığı alanların dağılımı–2.

S 5.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%	oran%
Kızılay	23	40	6	39	21	29	26
Çankaya	26	10	11	6	13	-	15
Bahçlievler	18	13	28	-	42	14	19
Tunalı Hilmi Caddesi	21	10	22	6	8	14	15
Keçiören	-	13	11	22	8	14	8
Ulus	-	7	22	-	-	21	5
Bilkent	8	3	-	-	-	7	4
Or-an	5	-	-	-	4	-	2
Ulus	-	-	-	22	-	-	2
Emek	-	-	-	-	4	-	1
Etlik	-	-	-	6	-	-	1
Yenimahalle	-	3	-	-	-	-	1
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

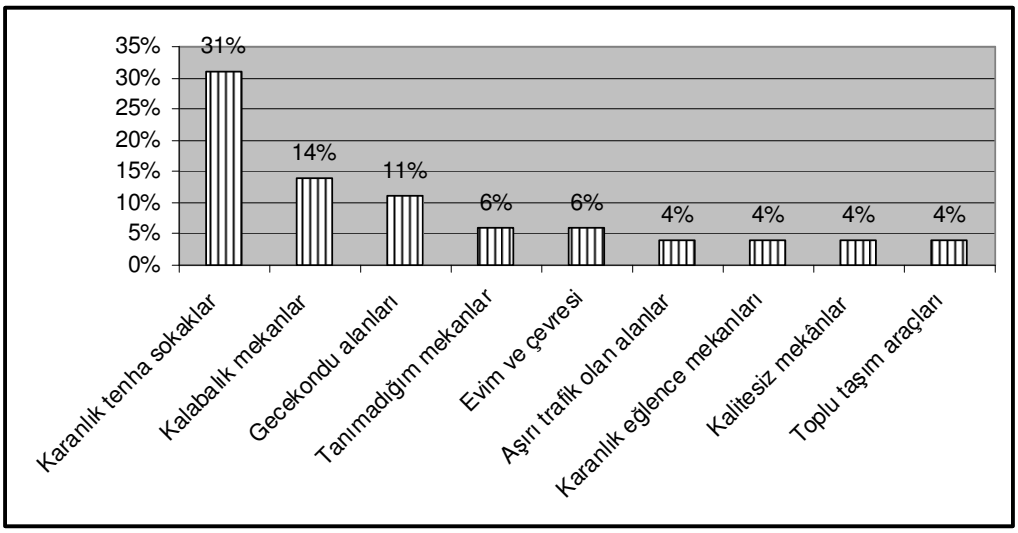
Çankaya ilçesinden katılan kadınlar en yüksek oranla Çankaya ve çevresini güvenli bulurken, Keçiören, Altındağ ve Mamak ilçesinden katılan kadınılar en yüksek oranla Kızılay'ı, Yenimahalle ve Etimesgut ilçesinden katılan kadınlar Bahçelievler'i güvenli buldukları görülmektedir.

Kadınların kentsel güven ve güvensizlik hissettiği mekanların Ankara kentinde dağılımı ilçelere göre incelendiğinde ise, Altındağ ilçesinden katılan kadınların % 22 oranla Ulus'u güvenli bulmaları dikkat çekmektedir. Mamak ilçesinden katılan kadınların ise hem güvenli hem de güvensiz bulunan mekan olarak en yüksek oranla Kızılay'ı belirttikleri görülmektedir.

Güven ve güvensizlik hissettiren mekanlara ait çizelgeler incelendiğinde, kentsel mekanın güven güvensizlik hissettirmesine etken olarak, sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişliğin yanı sıra sosyal yakınlığın da etken olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Altındağ ilçesinden katılan kadınların 1/5'nin Ulus'u güvenli bulmaları bunun bir göstergesidir (Bkz. Çizelge 4.33 - Çizelge 4.36).

4.3.2. Güvenli ve güvensiz kentsel mekanlar

Yapılan görüşmelerde, adı belirtilmeden genel tanımlamaya konu olan güvensizlik hissettiren kentsel mekanlar başlıca, karanlık tenha sokaklar, kalabalık mekanlar, gecekondu alanları, tanıdık olmayan mekanlar ve öğrencilerin olduğu alanlar olarak ayrıca belirtilmiştir.

Şekil 4.6. Görüşmeye katılan kadınların güvensizlik hissettikleri alanların genel dağılımı

Adı belirtilmeden genel tanımlamaya konu olan güvensizlik hissettiren kentsel mekanların başında %31 oranla karanlık tenha sokaklar, %14 oranla kalabalık mekanlar, %11 oranla gecekondu alanları, %6 oranla tanıdık

olmayan mekanlar ve yine %6 oranla ikamet edilen konutun çevresi gelmektedir.

Bunların yanında genel güvensizlik duygusu hissettiren mekanlar olarak %4 oranla aşırı trafik olan alanlar, karanlık eğlence mekanları, kalitesiz mekanlar ve toplu taşım araçları belirtilmiştir.

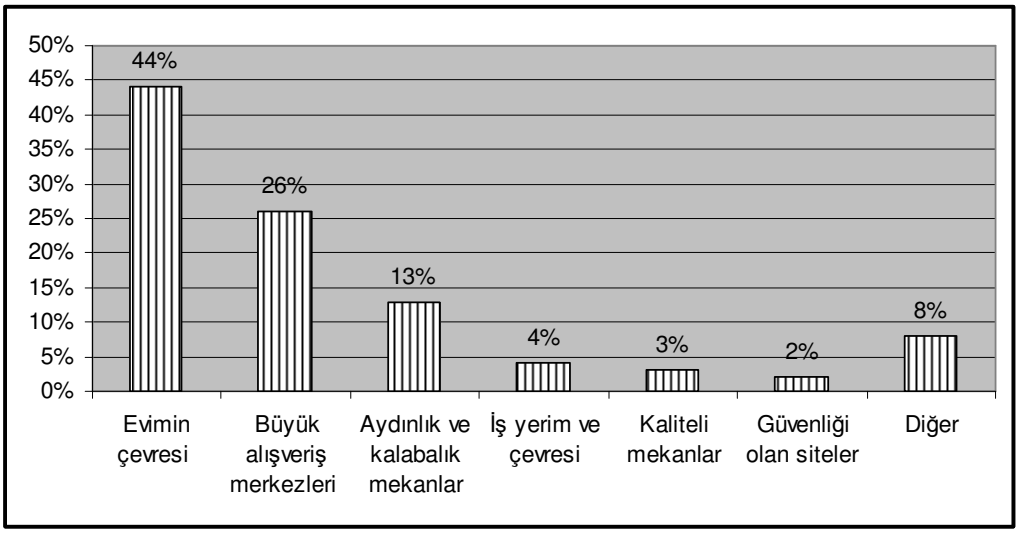
Çizelge 4.37. Güvensizlik hissettiren kentsel mekanların ilçelere göre genel dağılımı.

S 3.1: Adı belirtilmeden genel tanımlamaya konu olan mekanlar	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Karanlık tenha sokaklar	50	38	27	22	38	27	31
Kalabalık mekanlar	13	17	13	16	-	13	14
Gecekondu alanları	13	13	20	6	13	-	11
Tanımadığım mekanlar	-	-	13	-	-	27	6
Evim ve çevresi	-	-	-	22	-	-	6
Aşırı trafik olan alanlar	-	13	3	-	-	7	4
Karanlık eğlence mekanları	-	8	-	-	13	13	4
Kalitesiz mekânlar	6	4	7	-	13	-	4
Toplu taşım araçları	-	-	-	16	-	-	4
Kapkaç olaylarının gerçekleştiği alanlar	-	4	3	-	-	13	3
Parklar	-	-	-	13	-	-	3
Akşamları metro girişleri	-	-	10	-	-	-	2
Dolmuş duraklarının olduğu alanlar	6	4	3	-	-	-	2
Büyük alışveriş merkezleri	-	-	-	6	-	-	2
İmalathanelerin bulunduğu mekanlar	6	-	-	-	13	-	2
Alt ve üst geçitler	-	-	-	-	13	-	1
Öğrencilerin olduğu mekanlar	6	-	-	-	-	-	1
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Tüm ilçelerde en yüksek oranla “karanlık tenha sokaklar” adı özel olarak belirtilmeden genel tanımlamaya konu olan güvensizlik duygusu hissettiren mekanlar olarak ifade edilirken, ikinci en yüksek oran olarak Yenimahalle

ilçesinde “gecekondu alanları”, Mamak ilçesinde “tanıdık olmayan mekanlar”, Çankaya ilçesinde “kalabalık mekanlar” ve “gecekondu alanları”, Keçiören ilçesinde kalabalık mekanlar ve son olarak Etimesgut ilçesinde “gecekondu alanları”, “karanlık eğlence mekanları” olarak ifadelendirilirmiştir.

Altındağ ilçesinde ikinci en yüksek oran olarak “evimin çevresi” yanıtı verilmiştir. “Evimin çevresi” yanıtını yalnızca Altındağ ilçesinden katılan kadınların vermesinin en önemli nedeninin ilçenin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesinin düşük olması ve gece gündüz kullanımına uygun olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Şekil 4.7. Görüşmeye katılan kadınların güvensizlik hissettikleri alanların genel dağılımı

Adı belirtilmeden genel tanımlamaya konu olan genel güven duygusu hissettiren kentsel mekanlar olarak, %44 oranla “evimin çevresi”, % 26 oranla “büyük alışveriş merkezleri” ve %13 oranla “aydınlık ve kalabalık mekanlar” tanımlanmıştır.

Bunların yanında %4 oranla çalışılan iş yeri ve çevresi, %3 oranla kaliteli mekanlar ve %2 oranla güvenliği olan siteler güven duygusu hissettiren mekanlar olarak belirtilmiştir.

Çizelge 4.38. Güven hissettiren kentsel mekanların ilçelere göre genel dağılımı.

S 5.1: Adı belirtilmeden genel tanımlamaya konu olan mekanlar	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Evimin çevresi	59	47	48	26	41	34	44
Büyük alışveriş merkezleri	26	12	21	42	29	38	26
Aydınlık ve kalabalık mekanlar	7	14	9	11	12	24	13
İş yerim ve çevresi	4	7	3	11	-	-	4
Kaliteli mekanlar	4	2	9	-	-	-	3
Güvenliği olan siteler	-	-	-	11	12	-	2
Yürüyüş yolları	-	7	-	-	-	-	2
Çay bahçeleri	-	5	-	-	-	-	1
Çocuk parkları	-	2	3	-	-	-	1
Öğrencilerin olduğu alanlar	-	-	3	-	6	-	1
Gündüz kullandığım tüm mekânları güvenli buluyorum	-	2	-	-	-	-	1
Metro ve ankaray güzergahı	-	-	3	-	-	-	1
Otobüs durakları	-	2	-	-	-	-	1
Sakin ve kalabalık olmayan mekanlar	-	-	-	-	-	3	1
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Güven hissettiren kentsel mekanların ilçelere göre dağılım incelendiğinde ise, Altındağ ve Mamak ilçesinden katılan kadınlar en yüksek oranla “büyük alışveriş merkezleri”ni güvenli bulduklarını ifade ederken, diğer ilçelerden katılan kadınlar en yüksek oranla evlerinin çevresini güvenli bulduklarını ifade etmişlerdir.

4.3.3. Kentsel mekanda güven ve güvensizlik duyulmasının nedenleri

Belirtilen alanların güvensizlik duygusu hissettirmesinin nedenleri mekansal ve sosyal nedenler olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Yanıtların yaklaşık yarısı sosyal ve yaklaşık yarısı mekansal nedenler olarak belirtilmiştir.

Çizelge 4.39. Tanımlı mekanlarda güvensizliğin nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar Toplam	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal Nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Yaya ulaşımımı sağlayamıyorum	19	19	45	36	33	8	24
Gece kullanımına uygun değil	6	14	-	8	10	8	8
Çevre kalitesinin düşük olması	5	3	-	12	-	15	6
Barların çok olması	1	3	-	-	3	15	3
Sokakların karanlık ve dar olması	-	8	-	-	-	8	2
Otopark sorunu	-	-	-	-	7	-	1
Aydınlatmanın yetersiz olması	-	-	-	-	3	-	-
Sosyal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Sosyo_kültürel yapı	42	17	35	36	17	8	29
Kapkaç olayları	9	14	-	4	13	19	10
Çok kalabalık olması	9	3	20	4	7	19	9
İnsanları kendime yakın bulmuyorum	4	11	-	-	-	-	3
Eylemler	4	3	-	-	7	-	3
Esnafın çok olması	-	3	-	-	-	-	-
Öğrencilerin olduğu alanlar	-	3	-	-	-	-	-
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Güvensizlik duygusu hissettiren mekansal nedenlerin başında %24 oranla yaya ulaşımının sağlanamaması, %8 oranla kent mekanının gece ve gündüz kullanımına uygun bulunmadığı gelmektedir.

Genel güvensizlik duygusu hissettiren sosyal nedenlerin başında ise %29 oranla sosyo-kültürel seviyenin düşük olduğunun düşünülmesi ve % 10 oranla kapkaç olaylarının gerçekleşmesi gelmektedir. Sosyo-kültürel seviyenin düşük olması, kadınların, kendilerine karşı işlenecek suç korkusuyla kendilerini güvensiz bir ortamda hissetmelerine neden olmaktadır. Bu oranlar ilçeden ilçeye farklılık göstermektedir. Örneğin Çankaya ve Keçiören ilçelerinden katılan kadınların 1/5'i yaya ulaşımını sağlayamamasından kaynaklanan nedenlerle güvensiz bulurken, aynı oran Yenimahalle, Altındağ ve Etimesgut ilçelerinde yükselmekte, Mamak ilçesinde %8'e kadar düşmektedir.

Belirtilen mekansal ve sosyal nedenler ayrıca Ulus, Kızılay, Sıhhiye, Siteler, Çinçin Bağları'nı güvensiz bulma nedenlerine göre incelenmiş, belirtilen adı özel olarak belirtilmiş mekanlar seçilirken verilen yanıtların sıklığına dikkat edilmiştir.

Çizelge 4.40. Kadınların Ulus'u güvensiz bulma nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar ULUS	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Yaya ulaşımımı sağlayamıyorum	17	20	78	43	40	17	30
Çevre kalitesinin düşük olması	8	-	-	-	-	33	7
Gece kullanımına uygun değil	-	-	-	-	10	-	1
Otopark sorunu	-	-	-	-	10	-	1
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Sosyo_kültürel yapı	56	30	22	43	20	-	38
Kapkaç olayları	8	40	-	14	20	17	14
Çok kalabalık olması	11	-	-	-	-	33	8
Esnafın çok olması	-	10	-	-	-	-	1

Kadınların %39'u mekansal nedenler, %61'i sosyo-kültürel nedenlerden dolayı Ulus'u güvensiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Kadınların Ulus'u güvensiz bulmaları konusunda sosyo-kültürel nedenler ön plana çıkmaktadır. Mekansal nedenler olarak, %30'u yaya ulaşımını sağlayamamaktan, %7'si çevre kalitesinin düşük olmasından kaynaklanan sorunlardan dolayı Ulus'u kullanmaktan çekindiklerini belirtmişlerdir. Sosyal nedenler olarak, kadınların %38'i sosyo-kültürel seviyenin düşük olması, %14'ü kapkaç olayları, %8'i kalabalıktan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

Çankaya ve Keçiören ilçelerinden görüşmeye katılan kadınlar en yüksek oranla sosyo-kültürel yapıdan kaynaklanan sorunlardan dolayı güvensizlik duygusu içinde olduklarını belirtirken, Yenimahalle ve Etimesgut ilçelerinden katılan kadınlar yaya ulaşımını sağlayamamaktan kaynaklanan güvensizlik duygusu içinde olduklarını ifade etmişlerdir. Altındağ ilçesinde bu iki oran aynıdır.

Çizelge 4.41. Kadınların Kızılay'ı güvensiz bulma nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar KIZILAY	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Gece kullanımına uygun değil	-	-	-	50	-	-	3
Otopark sorunu	-	-	-	-	17	-	3
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Çok kalabalık olması	30	25	80	50	33	43	41
Kapkaç olayları	30	25	-	-	17	57	26
Eylemler	30	25	-	-	33	-	18
Sosyo_kültürel yapı	10	-	20	-	-	-	6
Öğrencilerin olduğu alanlar	-	25	-	-	-	-	3

Nedenlerin %6'sı mekansal, %94'ü sosyal nedenler olarak belirtilmiştir. Kızılay'ın güvensizlik duygusu hissettirmesine bağlı mekansal nedenler, %3

oranla gece kullanımına uygun olmaması ve %3 oranla otopark sorunu olarak belirtilmiştir. Kızılay'ın güvenli bulunmamasının nedenleri olarak sosyo-kültürel nedenler ön plana çıkmıştır. Kadınların % 41'i kalabalıktan, %26'sı kapkaç olaylarından, %18'i Kızılay merkez bölgesinde gerçekleşen toplumsal eylemlerden rahatsızlık duymaktadır.

Çizelge 4.42. Kadınların Sıhhiye'yi güvensiz bulma nedenleri.

s 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar SIHHİYE	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Yaya ulaşımımı sağlayamıyorum	86	50	100	67	50	100	74
Aydınlatmanın yetersiz olması	-	-	-	-	25	-	5
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Sosyo_kültürel yapı	14	50	-	33	-	-	16
Kapkaç olayları	-	-	-	-	25	-	5

Sıhhiye'yi güvensiz bulan kadınların % 79'u mekansal, %21'i sosyal nedenler belirtilmişlerdir. Sıhhiye'nin genel güvensizlik duygusu hissettirmesi açısından mekansal nedenler büyük farkla ön plana çıkmaktadır. Sıhhiye'nin genel güvensizlik duygusu hissettirmesinin mekansal nedenleri, %74 oranla özellikle Sıhhiye Köprüsü altında yaya ulaşımının çok zor sağlandığı, %5 oranla aydınlatmanın yetersiz olduğu belirtilmiştir. Sosyal nedenlerin başında, %16 oranla sosyo-kültürel yapının düşük olması ve %5 oranla kapkaç olaylarının gerçekleşmesi gelmektedir.

Çizelge 4.43. Kadınların Siteler'i güvensiz bulma nedenleri.

s 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar SİTELER	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Yaya ulaşımımı sağlayamıyorum	60	67	-	25	60	-	59
Gece kullanımına uygun değil	20	33	-	-	20	-	14
Çevre kalitesinin düşük olması	-	-	-	25	-	-	4
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Sosyo_kültürel yapı	20	-	100	50	20	-	23

Siteleri güvensiz bulan kadınların %59'u yaya ulaşımını gerçekleştiremediklerini, %23'ü sosyo-kültürel yapının düşük olmasından kaynaklanan güvensizlik duygusu hissettiklerini belirtmişlerdir. Sitelerde genel güvensizlik duygusu hissettiren mekansal nedenler ön plana çıkmaktadır.

Çizelge 4.44. Kadınların Çinçin Bağları'nı güvensiz bulma nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar ÇİNÇİN BAĞLARI	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Sokakların karanlık ve dar olması	-	25	-	-	-	50	20
Çevre kalitesinin düşük olması	-	-	-	50	-	-	7
Gece kullanımına uygun değil	-	25	-	-	-	-	7
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Sosyo_kültürel yapı	75	25	100	50	-	50	53
İnsanları kendime yakın bulmuyorum	-	25	-	-	-	-	7
Kapkaç olayları	25	-	-	-	-	-	6

Çinçin Bağlarının güvensiz bulunması konusunda belirtilen nedenler arasında, mekansal nedenler olarak %20 oranla sokakların karanlık ve dar olması, sosyo-kültürel nedenler olarak %53 oranla sosyo-kültürel yapının düşük olması gelmektedir. Çinçin Bağlarında genel güvensizlik hissettiren sosyo-kültürel nedenler ön plana çıkmaktadır (Bkz. Çizelge 4.44).

Genel güven duygusu hissettiren mekansal nedenler olarak başlıca, çevre düzenlemesinin kentsel kamusal mekana katılım açısından olumlu etkisinin bulunması, aynı yerden sürekli alışveriş alışkanlığının verdiği güven duygusu, sosyal nedenler olarak ise daha nezih ve güvenli bir ortam olması, kalabalık olması ve güvenlik önlemlerinin alınmış olması belirtilmiştir.

Çizelge 4.45. Mekanın güvenli bulunmasının nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar TOPLAM	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Çevre düzenlemesini rahat ve temiz buluyorum	3	16	16	16	22	25	13
Tüm alışverişimi buradan yapıyorum	-	5	21	-	-	-	4
İş yerim ve çevresi olduğu için	5	5	-	-	-	-	3
Ulaşımı rahat olduğu için	3	8	-	-	-	-	3
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Daha nezih ve güvenli bir ortam	60	24	47	36	35	25	43
Kalabalık olduğu için	14	16	5	28	13	50	17
Güvenlik önlemleri alındığı için	6	5	11	4	17	-	7
Güvenlik konusunda insanlar daha özenli	8	8	-	-	13	-	6
Kendi semtim olduğu için	-	11	-	-	-	-	2
Tanıdığım mekan olduğu için	-	-	-	16	-	-	2
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Genel güven duygusu hissettiren mekansal nedenlerin başında, %13 oranla çevre kalitesinin yüksek olması ve genel güven duygusu hissettiren sosyal nedenler başında ise %43 oranla mekanın daha nezih ve güvenli olması gelmektedir.

Yapılan görüşme sonucunda nedenlerin %23'ü mekansal nedenler, %67'si sosyal nedenler olarak belirtilmiştir. Genel güven duygusu hissettiren mekansal ve sosyal nedenler, Kızılay, Çankaya, Bahçelievler, Tunalı Hilmi Caddesi ve Ulus'u güvenli bulma nedenlerine göre incelenmiştir.

Çizelge 4.46. Kadınların Kızılay'ı güvenli bulma nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar KIZILAY	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Ulaşımı rahat olduğu için	13	27	-	-	-	-	10
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Kalabalık olduğu için	60	55	33	86	43	100	62
Güvenlik önlemleri alındığı için	27	18	67	14	57	-	28

Görüşmeye katılan kadınların Kızılay kent merkezini güvenli bulmalarının nedenleri olarak, Kızılay'ın %62 oranla kalabalık ve güven verici, %28 oranla güvenlik önlemlerinin alındığının düşünülmesi, %10 oranla ulaşımın düzenli ve rahat olması sıralanmıştır. Kızılay'ın güvenli bulunması açısından sosyo-kültürel nedenler ön plana çıkmaktadır.

Çankaya ve Keçiören ilçeleri dışındaki ilçelerden görüşmeye katılan kadınların tamamı güvenli bulma nedenleri olarak sosyo-kültürel nedenler belirtmişlerdir.

Çizelge 4.47. Kadınların Çankaya'yı güvenli bulma nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar ÇANKAYA	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
İş yerim ve çevresi olduğu için	19	33	-	-	-		15
Çevre kalitesinin yüksek olması	-	-	-	-	25	-	4
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Nezih mekân olması	81	67	100	100	75	-	81

Çankaya semtinin kadınlar tarafından güvenli bulunmasının nedenleri arasında %81 gibi büyük bir oranla nezih mekan olması başta gelmiştir. Mekansal nedenler olarak en yüksek oranla kadınların, çevre kalitesinin yüksek olmasından kaynaklanan güven duygusu içinde oldukları belirtilmiştir.

Çizelge 4.48. Kadınların Bahçelievler'i güvenli bulma nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar BAHÇELİEVLER	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Çevre düzenlemesini rahat ve temiz buluyorum	9	40	-	-	18	-	18
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Daha nezih ve güvenli bir ortam	73	40	100	-	64	100	66
Güvenlik konusunda insanlar daha özenli	18	20	-	-	18	-	16

Bahçelievler'de kendilerini güvende hisseden kadınların %66'sı mekanı daha nezih ve güvenli bulduklarını, %18'i çevre düzenlemesini rahat ve temiz, %16

oranla güvenlik konusunda insanları daha özenli bulduklarını belirtmişlerdir. Altındağ ilçesinden Bahçelievler'i güvenli bulan kadına rastlanmamıştır.

Çizelge 4.49. Kadınların Tunalı Hilmi Caddesi'ni güvenli bulma nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar TUNALI HİLMİ CADDESİ	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Mekansal nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Çevre düzenlemesini rahat ve temiz buluyorum	8	40	25	-	-	-	15
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Daha nezih ve güvenli bir ortam	69	40	75	100	50	50	63
Güvenlik konusunda insanlar daha özenli	23	20	-	-	50	50	22

Verilen yanıtların %85'i sosyo-kültürel, %15'i mekansal nedenler olarak belirtilmiştir. Tunalı Hilmi Caddesi için, görüşmeye katılan kadınların %63'ü sosyo-kültürel yapının yüksek olması nedeniyle nezih mekan olmasından, %22'si güvenlik konusunda insanların daha özenli olmasından, %15'i çevre kalitesinin yüksek olmasından kaynaklanan güven duygusu içinde olduklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.50. Kadınların Ulus'u güvenli bulma nedenleri.

S 3.2: Adı özel olarak belirtilmiş mekanlar ULUS	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
Sosyo-kültürel nedenler	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Tüm alışverişimi buradan yapıyorum	-	100	100	-	-	100	64
Tanıdığım mekan olduğu için	-	-	-	80	-	-	29
Kalabalık olduğu için	-	-	-	20	-	-	7

Ulus'u güvenli bulan kadınların %64'ü tüm alışverişlerini Ulus'tan yaptıklarını belirtmişlerdir. Geri kalan kadınların %29'u mekanın tanıdık gelmesinden, %7'si kalabalık mekan olmasından kaynaklanan güven duygusu içinde olduklarını belirtmişlerdir. Ulus'un güvenli bulunması konusunda mekansal nedenlerle karşılaşılmamıştır. Çankaya ve Etimesgut ilçelerinden Ulus'u güvenli bulan katılımcıya rastlanmazken, Ulus'un güvenli bulunmasının en önemli nedenlerinin sosyo-ekonomik, kültürel ve mekansal yakınlık olduğu düşünülmektedir.

4.3.4. Çevre kalitesi ve kentsel güvenlik ilişkisi

Kamusal alanlarda çeşitli aktiviteler ve olanaklar oluşturmak, fiziksel çekiciliğe sahip, güvenli ve rahat kullanılan, bakımlı ve başarılı mekanların yani kaliteli mekanların oluşturulmasında temel unsurlardır. Kamusal mekanların kalitesinin yetersiz olduğu durumlarda ancak kısıtlı aktiviteler gerçekleştirilebilmektedir. Bu mekanlar olanakların yeterli ve düzenli olarak sağlandığı durumlarda sıklıkla ve uzun süreli kullanılabilir mekanlar haline gelebilmektedir.

Kadınlara "kentte kullandığınız mekanlar açısından çevre kalitesinden ne anlıyorsunuz?" sorusu cevap şıkkı sunulmadan sorulmuştur. Değerlendirme yapılırken verilen yanıtlar, dokuz başlık altında toplanmıştır. Görüşmeye katılan kadınların %10'u yanıtsız bırakmıştır. Yanıtlayan kadınların % 19'u "temiz ve güvenli olması"nın, %16'sı "insanların saygı, güven ve huzur içerisinde yaşabildikleri kültürel mekanlar"ın ve %14'ü "çevre düzeninin sağlanmış olması"nın çevre kalitesini başlıca kıstasları olduğunu belirtmişlerdir (Bkz. Çizelge 4.51).

Çizelge 4.51. Kadınlar için çevre kalitesini belirleyen etmenler.

S 1: Çevre kalitesinden ne anlıyorsunuz?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Temiz ve güvenli olması	11	26	16	13	20	33	18
İnsanların saygı, güven ve huzur içerisinde yaşabildikleri kültürel mekanlar	19	10	32	17	-	3	16
Çevre düzeninin sağlanmış olması	15	4	25	7	33	10	14
Güvenliğin tam anlamıyla sağlandığı bir ortam	20	12	5	13	-	7	11
Lüks mekanlar	19	6	2	13	13	7	10
Çevre düzenlemesi, her statüde, her cinsiyete ve bedensel duruma uygun olarak düzenlenen trafik karmaşasından uzak gürültü kirliliğinin ve hava kirliliğinin en aza indirildiği bir çevre	6	8	5	3	20	10	7
Kentsel donatıların yeterli ve kolay ulaşılabilir olması	2	10	7	10	-	10	7
Sinema, alışveriş, tiyatro gibi faaliyetlerin birarada bulunduğu mekanlar	-	2	7	10	7	-	4
Doğal mekanların kentle iç içe olması	6	2	2	3	-	-	3
Yanıtsız	4	20	-	10	7	20	10
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

“Çevre kalitesi benim için çok önemli… yaşadığım çevrede rahat etmek istiyorum, aradığım şeylere çabuk ulaşmak istiyorum, kafede oturduğum zaman gürültünün olmamasını istiyorum” (Menşure, 24 12 2004).

“Çok önemli… Temiz ve düzenli olması günün her saatinde rahat hareket edebileceğimi düşündürüyor” (Zeynep, 21 12 2004).

“Kaliteli mekanlarda fiziksel aktiviteler rahat gerçekleşiyor; kendimi psikolojik olarak rahat ve güvende hissediyorum” (Filiz, 21 12 2004).

“Fiziksel anlamda çevre kirliliğinin en az olduğu, rahat nefes alabileceğim mekanları; sosyal anlamda kendimin ve sevdiklerimin güvende olduğunu düşündüğüm mekanları ısrarla tercih ediyorum. Bu bağlamda çevre kalitesi benim için çok önemli” (Tuğba, 08 11 2006)

“Düzgün şehirleşmiş, çevreyi oluşturan insanlar ve altyapının örtüşmüş olmasını, eğitim eviyesinin yüksek olmasını anlıyorum; rahat ve huzurlu olmam açısından çok önemli” (Semra, 12 11 2006)

“Çevre kalitesi bence insanların birbirlerine karşı saygısıyla oluyor. Özellikle de kadın erkek arasındaki karşılıklı saygı çevre kalitesini getiriyor” (Seçil, 28 12 2006)

Çizelge 2.51 incelendiğinde kadınların çevre kalitesini kentsel güven duygusuyla özdeşleştirdikleri görülmektedir. Aydınlatılmış mekanlar, düzenli olarak bakımı yapılan kamusal alanlar, temiz ve düzenli binalar güven duygusunu ve yaşam kalitesini arttırmaktadır.

4.4. Kent içi hareketlilik

Toplumsal iş bölümünde ev işleri çocuk bakımı, evin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla gerçekleştirilen alışveriş gibi faaliyetleri üstlenen kadınlar, kentsel alanda aktivitelerini gerçekleştirirken daha çok durağa sahip olmalarına karşın özel araba sahipliliği erkeklerden daha düşük düzeydedir.

Bu durumda kadınların kentsel kamusal mekana katılımını etkileyen en önemli faktörlerden biri de toplu taşım araçlarının güvenliğinin sağlanması ve kadınların her saatte ihtiyaçlarına cevap verebilecek boyutta oluşturulmuş bir toplu taşım aracı ağı oluşturulmasına bağlıdır.

Bu bölümde kadınların hangi ulaşım araçlarını kullandıkları, kadınların kent içi yaya ulaşımlarını güvenle sağlayıp sağlayamadıkları ve yaya ulaşımları sırasında karşılaştıkları sorunlar, Ankaray ve Metro duraklarını güvenli bulup bulmadıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bunların yanında alışveriş, rekreasyon gibi merkezi faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla kullandıkları merkezi alanlar saptanmaya çalışılmıştır.

4.4.1. Kadınların kent içi ulaşım araçları ve yaya ulaşımı

Görüşmeye katılan kadınların %31'i özel taşıt sahibidir. Geri kalan %69'luk oranı oluşturan kadınlar ulaşımlarını diğer ulaşım araçlarıyla sağlamaktadırlar.

Çizelge 4.52. Kadınların iş yerine ulaşımda kullandıkları araçlar.

S 4: İş Yerine Ulaşım	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Özel araba	24	10	11	7	8	15	14
Taksi	7	8	-	-	-	12	6
Dolmuş	15	10	9	11	-	10	10
Belediye otobüsü	13	27	13	33	38	24	22
Metro	4	-	38	-	-	10	10
Servis	13	10	4	19	31	7	11
Yürüyerek	6	-	-	4	-	-	2
Yanıtsız	19	35	24	26	23	22	25
Toplam	100	100	100	100	100	100	100

Görüşmeye katılan kadınların kullandıkları ulaşım araçları ilçelere göre incelendiğinde Keçiören, Altındağ, Etimesgut ve Mamak ilçelerinde ve toplamda etkin olarak belediye otobüslerini kullandıkları görülmektedir. Yenimahalle ilçesinde ise etkin olarak kullanılan ulaşım aracı metrodur. Çankaya ilçesinde kadınların en yüksek oranla özel taşıtı tercih etmesinin yanında dolmuş en yoğun kullanılan toplu taşım aracıdır.

Kent içinde yaya ulaşımının güvenli bir şekilde sağlanması konusunda, kadınların %72'si bu konuda rahat olduğunu, %28'i sorunlar yaşadığını belirtmiştir (Bkz. Çizelge 4.53).

Çizelge 4.53. Kent içi yaya ulaşımının güvenli olmasını sağlayan etmenler.

S 6: Kent içinde yaya ulaşımınızı güvenle sağlayabiliyor musunuz?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
EVET	19	16	14	9	5	11	72
Kısa mesafelerde rahat ediyorum	5	15	-	-	10	-	30
Yalnızca merkezi alanlarda sağlayabiliyorum	15	5	-	-	5	5	30
Tadığım mekanlarda sağlıyorum	-	-	-	20	-	-	20
Çok fazla tek başıma çıkmıyorum	-	5	-	5	-	-	10
Geç saatlerde otobüsler çok sık gelmediği için sorun yaşıyorum	-	5	-	-	5	-	10
HAYIR	7	7	5	5	2	4	28
Kaldırımların düzensiz ve yetersiz olması	11	2	2	11	2	7	35
Çok fazla kapkaç olayına maruz kalıyorum	2	7	7	2	-	4	22
Trafiğin bazı saatlerde yoğun olması	7	2	5	4	-	2	20
Çok kalabalık olduğu için	-	5	2	2	4	-	13
Kızılay'da eylemlerin olduğu zaman sağlayamıyorum	-	4	-	2	-	2	7
Dükkânlar yaya kaldırımlarını teşhir mekânı olarak kullanıyor	-	-	-	-	2	-	2
Kışın kar yağdığı zaman bazı dükkanların önü kaygan oluyor	-	2	-	-	-	-	2
TOPLAM	26	26	19	14	7	15	100

Yaya ulaşımınızı güvenle sağlayabiliyor musunuz sorusuna "evet" diyen kadınların ¼'i ayrıca sağlayabilme nedenleri de belirtmiştir. Yaya ulaşımlarını güvenle sağlayabilme nedenleri belirten kadınların %30'u yalnızca merkezi alanlarda, %30'u kısa mesafelerde kendilerini güvende hissettiklerini belirtmişlerdir. Kent içi yaya ulaşımını güvenle sağladığını belirten kadınların ilçelere göre dağılımı incelendiğinde en yüksek oranının Çankaya olduğu görülmektedir. Mamak ilçesinden katılan ve bir neden belirten kadınların 1/5'inin yalnızca "tanıdığım mekanlarda sağlıyorum" demesi dikkat çekmektedir.

Görüşmeye katılan kadınların yaya ulaşımını güvenli sağlayamamalarının nedenlerinin başında kent içinde, yaya kaldırımları, yaya geçitleri, üst geçitler gibi yaya ulaşımını sağlayan gerekli altyapının yetersiz olduğunun, taşıt sürücülerinin trafik kurallarına uymadığının ve kapkaç olayları ve kalabalık olduğunun düşünülmesi gelmektedir.

Çizelge 4.54. Ankaray ve Metro duraklarının güvenirliği.

S 12: Ankaray ve Metro duraklarını güvenli buluyor musunuz?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Buluyorum	49	45	54	42	62	38	48
Kullanmıyorum	33	25	3	31	15	24	23
Bulmuyorum	12	18	38	19	8	24	21
Bazen buluyorum	6	11	5	8	15	14	8
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Ankaray ve metro duraklarının güvenli bulunması konusundaki dağılım incelendiğinde ise kadınların %48'inin güvenli buldukları, %23'ünün kullanmadıkları için bir fikri olmadıkları, %21'inin güvenli bulmadıkları ve %9'unun güvenlik önlemlerini yeterli gördükleri takdirde bazen güvenli buldukları görülmektedir.

4.4.2. Merkezi aktivite alanları

Görüşmeye katılan kadınların günlük sosyal yaşamlarını geçirdikleri öncelikli kentsel mekanların başlıcaları, kent merkezi, büyük alışveriş merkezleri ve semt çarşısı olmasının önemli nedenleri sırasıyla kullanıcıya yakınlık, kalabalık ve güvenli olması ve bakımlı ve çevre kalitesinin yüksek olmasıdır.

Çizelge 4.55. Merkezi aktivite alanları

S 10: Merkezi aktivitelerinizi gerçekleştirmek amacıyla kullandığınız mekânları sıklığına göre sıralar mısınız?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Kendi semt merkezim							
1	24	27	21	21	33	17	22
2	7	6	5	2	4	8	6
3	5	4	4	-	-	3	3
Kızılay merkez ve çevresi							
1	10	15	16	14	4	16	13
2	18	17	15	14	22	6	15
3	5	4	7	2	7	5	5
Büyük alışveriş merkezleri							
1	7	8	7	14	7	3	8
2	18	7	10	-	15	13	10
3	7	5	12	7	7	13	9
Ulus merkez ve çevresi							
1	-	-	-	14	-	9	4
2	-	1	2	5	-	5	2
3	-	6	-	5	-	3	3
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Çizelge 4.55 incelendiğinde kadınların %23'ünün kendi semt merkezlerini, %13'ünün Kızılay merkez ve çevresini, %8'inin Büyük alışveriş merkezlerini ve son olarak %4'ünün Ulus merkezi ve çevresini kullandıkları görülmektedir.

Altındağ ilçesinden görüşmeye katılan kadınların %14'ü ve Mamak ilçesinden katılan kadınların %9'unun ilk öncelikli olarak Ulus merkezini kullanmaları dikkat çekmiştir. Ulus'u güvenli bulmalarının başlıca nedeni sosyo-kültürel yakınlık ve ekonomik faktörlerdir.

4.5. Kadınların Kentsel Mekana İlişkin Sorunları ve Mekansal Talepleri

Çalışmaya ışık tutması ve kadınların konu hakkındaki düşüncelerini almak açısından, kadınlara kendilerini daha güvende hissetmeleri için kentsel alandan ne bekledikleri sorulmuş ve çeşitli yanıtlar alınmıştır. Kadınların1/5'i soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Çizelge 4.56. Kentte güvenli hissetmeye yönelik öneriler.

S 13: Kentte kendinizi daha güvende hissetmek için önerileriniz neler?	ÇANKAYA	KEÇİÖREN	YENİMAHALLE	ALTINDAĞ	ETİMESGUT	MAMAK	TOPLAM
	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)	oran (%)
Güvenlik önlemleri arttırılmalı	21	31	33	36	16	32	29
Kentte çevre kalitesi arttırılmalı	25	9	13	8	21	9	14
Aydınlatma arttırılmalı	16	9	7	17	21	15	13
Güvenlik konusunda insanlar bilinçlendirilmeli	9	8	11	11	5	12	9
Yaya ulaşımı düzenlenebilir	16	9	2	3	11	3	8
Toplu taşım araçları sefer sayısı ve güvenlik açısından düzenlenmeli	-	6	4	3	-	12	4
Altyapının eksikliğinden kaynaklanan sorunlar giderilmeli	-	2	4	-	5	-	2
Karma kullanımlar teşvik edilmeli	-	3	-	6	-	-	2
Yaşlılara uygun mekanlsal düzenlemeler yapılmalı	5	-	-	3	-	-	2
Daha çok park ve oyun alanı düzenlenmeli	4	2	-	-	-	-	1
Kente doğal güzellikler eklenmeli	4	2	-	-	-	-	1
Eylem ve miting düzenlenen alanlarda güvenlik önlemleri arttırılmalı beklide uzaklaştırılmalı	-	-	-	-	11	-	1
Otopark sorunu çözülmeli	2	-	-	-	5	-	1
Güvenlik çağırma amaçlı her köşe başına ziller yapılabilir	-	2	-	-	-	-	0,2
Kadın-erkek karışık mekânlar düzenlenebilir	-	2	-	-	-	-	0,2
Kentsel donatıların sıklaştırılması	-	2	-	-	-	-	0,2
Sahipsiz köpeklerin toplanması	-	2	-	-	-	-	0,2
Üst ve alt geçitlerin kullanılması için yürüyen merdivenlerin arttırılması	-	2	-	-	-	-	0,2
Yanıtsız	-	11	24	14	5	18	12
TOPLAM	100	100	100	100	100	100	100

Kadınların %29'u güvenlik önlemlerinin arttırılması , %14'ü kentte çevre kalitesinin arttırılması ve %13'ü aydınlatmanın arttırılması, % 9'u insanların güvenlik konusunda bilinçlendirilmesi ve % 8'i yaya ulaşımının düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan kadınların kentte kendilerini güvende hissetmeleri için belirttikleri önerilerin ilçelere göre dağılımı incelendiğinde ise Çankaya ve Etimesgut ilçelerinde en yüksek oran çevre kalitesinin arttırılması iken, diğer ilçelerde en yüksek oranla verilen yanıt güvenlik önlemlerinin arttırılmasıdır (Bkz. Çizelge 4.56).

4.6. Alan Araştırmasının Bulguları

Tez çalışması kapsamında gerçekleştirilen alan araştırmasının kentsel kamusal mekanda kadının güvenliğine ilişkin bulguları aşağıda verilmektedir:

Kentsel kamusal mekanı kullanma sıklığının istihdama katılım açısından dağılımı incelendiğinde her gün dışarı çıkabilen kadınlarda en yüksek oranın çalışan kadınlar olduğu görülmüştür. Bu da kentsel yaşama katılımda istihdama katılımın ne denli önemli olduğunun göstergesidir (Bkz. Çizelge 4.10).

Evden çıkma sıklığının medeni duruma göre dağılımı incelendiğinde ise, evli kadınların, bekar kadınlara oranla daha az sıklıkta kentsel kamusal mekanlara çıktıkları görülmüştür. Evlilik, alan araştırmasının sonuçlarına göre kentsel kamusal mekana katılımı olumsuz yönde etkileyen bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır (Bkz. Çizelge 4.14).

Dışarı çıkış saatlerinin dağımı incelendiğinde kadınların yarısına yakınının gündüz her saatte dışarı çıkabildiklerini belirttikleri görülmektedir (Bkz. Şekil 4.2). Kadınların eve dönüş saatlerini belirleyen etmenlerin dağılımı incelendiğinde ise, yine en yüksek oranla hava kararmadan eve dönmeye

çalıştıklarını ifade ettikleri görülmektedir (Bkz. Şekil 4.3). Bu sonuç, kadınların kentsel kamusal mekanı gece ve gündüz aynı güvenlik derecesinde kullanabilmelerine yönelik yeni mekansal düzenlemelerin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Alan araştırmasının kentsel yaşama katılımı etkileyen etmenleri ortaya koymak amacı ile hazırlanan bölümünde kadınların kentsel kamusal mekana katılımını olumlu yönde etkileyen etmenler sırası ile ikamet edilen ilçelerin sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik düzeyi, kadınların istihdama katılımı ve kadınların özel taşıt sahipliliği olarak ortaya çıkmıştır.

Özel taşıt sahipliliğinin kentsel kamusal mekana katılımı olumlu yönde etkilemesinin en önemli nedeni, toplu taşım araçlarının kadınların erişilebilirliklerini güvenli ve konforlu şekilde sağlanması konusunda yetersiz kalmasıdır.

Kadınların güven ve güvensizlik hissettiği kentsel mekanların dağılımı incelendiğinde ise verilen yanıtların ikamet edilen ilçelerin tez kapsamında gelişmişliğin göstergeleri olarak ele alınan değişkenlere (eğitim durumu, istihdama katılım ve özel araç sahipliği) göre farklılık gösterdikleri görülmektedir. Örneğin Altındağ ve Mamak ilçelerinden görüşmeye katılan kadınların 1/5'i Ulus'u güvenli bulurken, diğer ilçeler için aynı oran oldukça düşüktür (Bkz. Çizelge 4.36). Sosyo-kültürel ve ekonomik yapıdaki farklılık kadınların kentsel mekanda güvenlik algılarında farklılığa neden olmaktadır.

Güvensizlik veren kentsel mekanların başında karanlık tenha sokakların gelmesi yine aydınlatmanın kadınların kentsel mekan kullanımını ne denli etkilediğini göstermektedir (Bkz. Çizelge 4.37). Güven veren mekanların başında ise ikamet edilen evin çevresi gelmektedir. Ancak yine ilçelere göre verilen yanıtlar incelendiğinde Altındağ ilçesinden görüşmeye katılan kadınların 1/5'inin güvensizlik veren kentsel mekanlar olarak evlerinin çevresini belirttikleri görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.38).

Kadınların kentsel mekana ilişkin güvensizlik duymasının nedenleri mekansal ve sosyal nedenler olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Belirtilen güvensizlik nedenleri olarak en yüksek oranla, yaya ulaşımının sağlanamaması ve sosyo-kültürel yapının az gelişimiş olması nedeniyle mekanların güvensizlik hissettirdikleri belirtilmiştir (Bkz. Çizelge 4.39).

Çevre kalitesi, kadınların kentsel mekanda güvenliğinin sağlanması konusunda önemli bir etken olarak ortaya çıkmıştır. Bakımlı, temiz ve düzenli alanlar kadınların kamusal mekanda güvenliği konusunda olumlu rol oynamaktadır (Bkz. Çizelge 4.51).

Görüşmeye katılan kadınların yaklaşık ¾'ü özel taşıt sahibi değildir ve kentsel aktivitelerini sağlamak amacıyla ulaşımlarını, toplu taşım araçları ya da yaya olarak sağlamak zorundadırlar. Kullanılan ulaşım araçları ikamet edilen ilçelere göre farklılık göstermektedir. Örneğin Yenimahalle ilçesinde etkin ulaşım aracı metro, Çankaya ilçesinde etkin ulaşım aracı dolmuş iken diğer ilçelerde ikamet eden kadınlar sıklıkla belediye otobüslerini kullanmaktadır (Bkz. Çizelge 4.52).

Yaya ulaşımlarının güvenle sağlanması konusunda kadınların yaklaşık ¾'ü bu konuda rahat olduklarını ifade ederken geri kalan yaklaşık ¼'lik kısım bu konuda sorunlar yaşadığını ifade etmiştir. Bu sorunlar genel olarak yaya yollarının ve kaldırımlarının düzensiz olmasından ve trafiğin yaya ulaşımına olanak vermeyecek düzeyde yoğun ve düzensiz olmasından kaynaklanmaktadır (Bkz. Çizelge 4.53).

Kadınların alışveriş gibi günlük ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullandıkları yerlerin başında ikamet edilen semt merkezleri gelmektedir. Mega ve hiper alışveriş merkezleri ise kentin ana merkezleri ile yarışır hale gelmiştir. Bu sonucun en önemli nedeni bu mekanların, kadınlara çevre kalitesi, güvenlik ve konforu bir arada sunmasından kaynaklanmaktadır (Bkz Çizelge 4.55).

Kadınlara kentsel mekana ilişkin talepleri sorulduğunda verilen yanıtların yaklaşık yarısı,

- Kentte güvenlik önlemlerinin arttırılması,
- Çevre kalitesinin arttırılması,
- Aydınlatmanın arttırılması

olarak üç başlık altında toplanmıştır. Geri kalan 1/5'lik kısım yaya ulaşımının ve toplu taşım araçlarının düzenlenmesi ve insanların güvenlik konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Bkz Çizelge 4.56).

Kentli kadınların kentsel kamusal mekana güvenli katılımını olumlu ve olumsuz yönde etkileyen etmenleri ortaya koymak amacı ile yapılan alan araştırmasının sonucunda, farklı mekanlarda yaşamını sürdüren kentli kadınların kendi içinde de farklı beklenti ve gereksinimlere sahip olduğu görülmekle birlikte temel ve ortak sorunların yukarıda belirtilen alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Güvenlik önlemlerinin ve aydınlatmanın artırılması talebi daha çok merkezi ve yerel yöneticilerin yanıt verebilecekleri bir eylem alanını oluşturmaktadır. Çevre kalitesinin artırılması ve güvenli/konforlu ulaşım olanaklarının sağlanması ise ekonomik ve yönetsel boyutlarının yanında kentsel mekanın düzenlenmesinde bugünkünden farklı ve cinsiyet duyarlı yaklaşımların benimsenmesini gerekli kılmaktadır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kadınlara kentin sunduğu kısıtlılık, Batı ülkelerinde 1970'lerde bir sorun alanı olarak görülmeye ve çalışılmaya başlamıştır. 1990'lı yıllar kadınlar açısından özellikle kentsel alanlarda daha sağlıklı ve kaliteli yaşama olanaklarının araştırıldığı; eğitim, gelir düzeyinin yükselmesi ve ekonomik özgürlüğün kazanılması konusunda ilerlemelerin olduğu yıllardır.

Türkiye'de ise, 1980'li yıllardan itibaren kadınların, kent yaşamına toplumsal, ekonomik ve mekansal anlamda katılımı konusunda araştırmalar ve çalışmalar yürütülmektedir.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında gerçekleştirilen devrimler ve Yeni Türk Medeni Kanun ile kadınların yasal statüleri erkeklerle eşitlenmiş, kadınların toplum içindeki statülerinin yanında, siyasal eşitlik ve eğitim haklarını kazanmalarının önündeki engeller yasal boyutta ortadan kaldırılmıştır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından 1970'li yıllara kadar yaşanan sanayileşme ve hızlı kentleşme süreci, sosyal devlet anlayışının da etkisiyle kadınının sosyal statüsünde ve toplumsal rollerinde olumlu değişmelerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Ancak 1970'li yıllardan sonra kapitalizmin krizine çözüm olarak sunulan küreselleşme sosyal refah devleti anlayışının bir yana konulmasına yol açmış, iktisaden önem taşımayan ev işleri ve çocuk bakımını üstlenen milyonlarca kadının sosyal refahı da küreselleşme sürecinde gündem dışına itilmiştir. Sermayenin küreselleşmesi, yeryüzündeki sınıfsal, bölgesel, ulusal ve cinsiyetler arası eşitsizlikleri ve gelir dağılımı bozukluklarını derinleştirirken, olumsuzlukları dezavantajlı grupların aleyhine ağırlaştırmış, kadınların daha fazla yoksullaşması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Artan yoksullaşmayla birlikte kentlerde kamusal mekanın kullanımında cinsiyete dayalı derin ayrımlaşma ortaya çıkmıştır.

Bütçesini kamu yararından çok sermaye odaklı kullanan yerel yönetim yapısı, kentsel kamusal mekan kullanımını olumsuz yönde etkilemektedir. Yerel yönetimlerin kamusal mekanlara ayırdığı payı daraltarak, sermayenin yeniden üretimine dönük yatırımlar eğiliminde olması, hem kentsel kamusal mekanları hem kalite hem güvenlik bakımından olumsuz yönde etkilemekte hem de kadının kentsel yaşama katılımını sağlayıcı mekanların oluşturulmasını ve sürdürülmesini engelleyici etkide bulunmaktadır.

Çamur (2000) küreselleşmenin kentsel mekana etkileri hakkında şöyle demektedir:

"Gelir dağılımındaki yapısal bozukluğun artmasına paralel, kentleşme boyutunda, gecekondu ve düşük standartlı yapılaşma az gelişmiş ülkeler için olabilir/uygun yaşam çevreleri olarak desteklenmekte; mekanda başlayan olumsuzluklar, kentlerdeki toplumsal yapıyı da bozuma uğratmaktadır. Ülkemiz kentlerindeki toplumsal gerilim ve kırılganlığı arttıran keskin sosyal ayrımlar, 90lı yıllarla birlikte kentsel sorunlar içinde önemli yer tutmaya başlamıştır... Sermayenin yeniden üretim sürecinde önemli bir işlev üstlenen hiper ve mega alışveriş merkezleri, rekreasyona yönelik yoğun kullanımlarının yanında, sosyalleşmenin ve toplumsallaşmanın kapalı ve sınırlı mekanlara taşımasının da öncülüğünü etmektedirler".

Merkezi işlevleri belli noktalara yığan bu gelişme sonucunda sosyo-ekonomik düzeyi yüksek kadınların kent merkezinden çekilmesi, hiper ve mega alışveriş merkezlerini tercih etmesiyle, merkezler "erkek" mekanlar haline gelmiş, orta ve düşük gelir grubu kadınlar için daha da güvensiz mekanlar halini almıştır.

Toplumdaki ve aile içindeki konumları öncelikli olarak eş ve anne olarak belirlenen kadınların, eğitim seviyesinde ve istihdama katılımlarındaki artışla birlikte, kentsel mekanı kullanma talebinde de artış oluşmasına karşın kentsel kamusal mekan bu talebi karşılayacak düzeyde geliştirilmemiştir.

Değişen toplumsal süreç içinde kadınlar, eğitim seviyelerinin de yükselmesi ile toplumsal yaşama, ekonomik ve mekansal anlamda katılım süreci içine girmişlerdir. Ancak, geleneksel cinsiyet rolleriyle erkeklerin beklentilerine göre oluşan kent kurgusu, yeni statüler edinen kadınların mekansal ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde oluşturulamamıştır.

Çalışmanın hipotezlerinde öne sürüldüğü şekilde, kadınların geleneksel toplumsal rolleri içinde özel ve yarı özel alana ait olduğunu içselleştiren düşünce yapısı ve üretim sürecinin ürünü olan kentler, kadınların kentsel kamusal mekanda güvenlik talebine cevap verecek nitelikte gelişmemekte, bu da kadınların kentsel yaşama ve mekana katılımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Var olan eşitsizliğin giderilmesi için planlama araçlarının kullanılmasının yanı sıra sosyo-kültürel ve ekonomik alanda da toplumsal dönüşümlerin yaşanılması gerekliliği kaçınılmazdır. Kadınlar kamusal hayatı, toplumsal cinsiyet rollerinin beraberinde getirdiği rollerine ve ailevi aktivitelerini geçirdikleri özel hayata yavaş yavaş tercih etmektedirler. Toplumsal yaşama katılım konusunda önemli bir etken olan eğitim, kadının iş gücüne katılımıyla birlikte kentsel yaşama katılımda önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Kamusal alanda kadınların payına son derece az alan düşmesinin temel nedeni, kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri içinde özel alana, erkeklerin ise kamusal alana yönlendirilmesidir. Kadınların gelişen toplumsal cinsiyet rolleri içinde yeni konumunu ortaya çıkaracak bir kentsel mekan kurgusu, kamusal mekan ve özel mekanın toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki geleneksel bağı ortadan kaldıracaktır.

Kenti kullanan kadınların gereksinimlerinin birbirleri ile aynı olmasının beklenemeyeceği gibi, kentin sunduğu hizmetlerin de her kullanıcının tüm gereksinimlerine tam olarak cevap vermesi beklenmemelidir. Ancak kent, cinsiyet farklılığının beraberinde getirdiği farklı beklenti ve gereksinimleri

karşılama konusunda eşit olanaklar sunmalıdır. Kentlerde farklı grubu oluşturan kadınların, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerine yanıt verebilecek planlama ve tasarım anlayışına gereksinim vardır.

Hızlı ve çarpık kentleşmenin sonuçlarından biri olan gecekondulaşma süreci, kentlerde farklı bir grubu oluşturan kadınları kendi içinde de, kentin gecekondu alanlarında yaşayan kadınlar ile imarlı alanda yaşayan kadınlar olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Kentlerde farklı iki grubu oluşturan kadınların kentlere ilişkin talepleri birbirinden oldukça farklıdır. Birinci grubu oluşturan kadınların kente ilişkin sorunları ekonomik imkansızlıklardan ve kente adapte olamamaktan kaynaklanırken, ikinci grubu oluşturan kadınların kentle ilişkili sorunları kentsel kamusal mekanının kadınların mekansal taleplerini ve güvenlik gereksinimlerini karşılayamamasından kaynaklanmaktadır.

Temelini kadının kentsel yaşama katılımı olan çalışmada, kentin imarlı alanlarında yaşayan, kente adapte olmuş kadınların mekansal beklenti ve gereksinimleri tartışılmış, alan çalışmasında görüşmeye katılan kadınlar özellikle kentli, kenti kullanan kadınlardan seçilmiştir. Alan çalışması kapsamında görüşmeler yüksek pozisyondaki kadınlarla yapılmış olmasına karşın kentsel mekanda güvenlik sorunu ile karşı karşıya kalınmıştır.

Toplumsal yaşamın değerlerini ve kentsel yaşam ortamının kalitesini belirleyen ve sergileyen temel mekansal öğeler kamusal mekanlardır. Güvenli, temiz, bakımlı toplu taşım ağı, kentsel mekanın kullanıcılarının günlük alışveriş ve hizmet ihtiyaçların hızlı ve güvenli bir şekilde sağlayabilen, trafik ve çevre kirliliğinden arındırılmış, güvenli çocuk oyun alanlarına sahip mekanlar çevre kalitesini de beraberinde getirmektedir.

Çalışmanın giriş bölümünde bahsedilen üçüncü hipotezde belirtildiği gibi kadınlar kenti güvenle kullanabilmek için mekansal düzenlemelere ihtiyaç duyarlar.

Tüm kadınların kenti güvenle kullanabilmeleri için,

i. Kenti, kadınların güvenliği için geliştirmek,
ii. Planlama araçlarını kadınların güvenliği ve kendilerini güvende hissetmeleri için kullanmak,
iii. Kamusal alan ve binalarda, güvenlik ölçütleri ve kent tasarım kriterlerini oluşturmak,
iv. Kent yönetimi ile kadınların taleplerini buluşturucu iş birliğini sağlamak gerekmektedir.

Kadınları ve çocukları kent içinde şiddetten korumak amacıyla güvenli kentsel ve kamusal mekanları tasarlamak için oluşturulacak güvenlik politikaları, engelleyici politikalar yerine kadın ve erkeklerin tamamı için tüm sosyal sektörleri içeren koruma esaslı yeni politikalar şeklinde tasarlanmalıdır.

Yerel hizmet sunumunda oluşan boşlukların faturasını özellikle kadınlar ödemektedir. Örneğin yeterli çocuk bakım hizmetlerinin sunulmaması durumunda, çocukların tüm sorumluluğu kadınlara yüklenmekte ve kadınlar hem toplumsal yaşamdan hem de iş yaşamından uzak kalmaktadır. Eğitim iş, alışveriş, sağlık, çocuk bakımı gibi faaliyetlerin yerelleştirilmemesi sonucu bu hizmetlere ulaşma açısından hem zaman kaybı hem de maliyet yükselmektedir.

Kadınların çoğunluğu, kent içi ulaşımlarını özel araç ile sağlamaktan yoksundurlar ve kent içindeki toplu taşım araçlarının başlıca kullanıcılarıdırlar. Kadınların gece ve gündüz saatlerinde erişilebilirliklerini güvenli ve hızlı bir şekilde sağlama olanağı oldukça kısıtlıdır, bu nedenle toplu taşım sistemi, kadınların ihtiyaçları araştırılarak planlanmalı ve tasarlanmalıdır.

Toplu taşım araçlarının bakımsız ve kalabalık olması, sokak, cadde aydınlatmalarının yetersizliği gibi unsurlar kadın kullanıcıların, kent mekanını kullanımı açısından önlerine engel olarak çıkmaktadır. Kadınların kent içinde hareketliliğini ve erişimini güvenilir kılmak açısından kentsel hizmetlere erişim ağlarını geliştirmek gerekmektedir.

Kadınların kentsel mekana katılımını güvenle sağlamak için göz önüne alınacak önemli noktalardan biri de çevre kalitesidir. Çevre kalitesinin yüksek olması, mekanın güvenlik hissi uyandırması, mekanının daha nezih bir ortam haline gelmesi, yaya ulaşımının daha rahat ve güvenli yapılabilmesi konusunda kullanıcılar açısından olumlu sonuçlar ortaya koymaktadır. Kadınlar çevre kalitesini kentsel güvenlik ile birebir ilişkilendirmektedir. Bu nedenle nitelikli peyzaj düzenlemesi ve güvenliği yüksek açık alanlar tasarlanmalıdır.

Yaya kaldırımlarında rampa olmaması, metro istasyonlarında çok merdiven olması, kaldırımların bazı bölgelerde çok yüksek olması, altyapısı tamamlanmış merkez bölgelerin dışında çevre semtlerde, yaya ulaşımını sağlayacak yaya geçitleri, ışıklandırma gibi elemanların yetersiz olması kullanıcıların yaya ulaşımlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Güvenli yaya yolları, okul yolları oluşturmak, mekansal planlama yapılırken, uzaktan kimsenin göremeyeceği kör köşelerden, yaya yolları boyunca yolları sağırlaştıran yüksek duvarlardan kaçınmak ve çok katlı otoparkların, yaya yollarının ve tüm otopark alanlarının güvenliğinden ve aydınlık olmasından emin olmak gerekmektedir.

Kadınların, kent mekanından erkek kullanıcılarla eşit düzeyde faydalanması ve kentsel kamusal mekanda, kullanıcıların gece ve gündüz saatlerinde güvenli bir şekilde erişilebilirliklerini sağlayabilmeleri için, mekanda ticari ve kamusal işlevler çeşitlendirilmeli, aydınlatma, çevre kalitesi gibi unsurlar göz önüne alınarak mekan tasarımı yapılmalıdır.

Cinsiyet farklılaşmasını ve bu farklılaşmanın beraberinde getirdiği sorunları göz ardı eden mekansal planlama ve kentsel düzenlemeleri ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışma “güvenlik sorunu”nun kadın kullanıcılar için kenti kullanmada ve kentsel kamusal mekanlarda yerini yeterince alamamada önemli bir yer sorun alanı oluşturduğunu göstermektedir.

KAYNAKLAR

Aliefendioğlu, H., Özbilgin, M., "Kadın, Toplumsal Cinsiyet ve Cinsellik Araştırmalarında Araştırmacı ve Katılımcı İlişkisi: Yeni Arayışlar ve Yönelimler", ***Kadın/Woman***, 2: 87-105 (2000).

Alkan, A., "Yerel Siyaset Kadınlar İçin Neden Önemli?", ***Birikim***, 179:71-77 (2004).

Alkan, A., "Yerel Yönetimlerin Kadınların Toplumsal Cinsiyet Gereksinimlerine Duyarlılığı Ankara Araştırması", Doktora Tezi, ***Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü***, Ankara, 1-7, 44-48, 233-236 (2003).

İnternet: Alptekin, K., "Türkiye'de Kadının Statüsü", http://www.sosyalhizmet uzmani.org/ kadinstatu.htm, (2004).

Arendt, H., "İnsanlık Durumu", Çeviri Editörü, Tanıl Bora, ***İletişim Yayınları***, İstanbul, 74 (1994).

Asiliskender, B., "Mekan Kavramı", ***Okyanus Dergisi***, İstanbul, 15-27 (2002).

Atauz, A., "Toplumsal Cinsiyet, Mekân ve Kentler", ***Mimarist***, 14:54-58 (2004).

İnternet: Aydın, Ç., "Kadın İşgücü ve Çalışma Yaşamı", http://www.shp.org.tr/ images/yayinlar/KADIN, (2006).

Bachelard, G., "Mekanın Poetikası", ***Kesit Yayıncılık***, İstanbul, 27-28 (1996).

Başal, M., "Dış Mekan Tasarımı ve Arazi Biçimleme Deneyimi", 3. Bin Yılda Şehirler: Küreselleşme, Mekan-Planlama, İclal Dinçer, ***YTÜ Yayınları***, İstanbul, 418 (2000).

Bauer, U., "Bir Umut Işığı; Viyana'da Kadınlardan Kadınlara Konut Projeleri", Komut, E. M., ***TMMOB Mimarlar Odası Yayını***, Ankara, 96-105 (1996).

Bayraktar, N., "Farklılığın Mekanı Olarak Kent ve Kadın", Şehircilik Çalışmaları, Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 20. Yıl Anısı Kitabı, ***Nobel Yayın***, 185-200 (2005).

Beall, J, Crankshaw, O. Parnell, S. "Urban governance, partnership and poverty in Johannesburg" Report for ESCOR Commissioned Research on Urban Development, ***International Development Department,*** Birmingham, 78 (1999).

Bora, A., "Kamusal Alan Özel Alan : Mahrumiyet Özgürleşme İkileminin Ötesi", 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek, Oya Çitçi, ***TODAİE Yayını***, Ankara, 63-69 (1998).

İnternet: Burns, E., K., "Women's Travel to Inner City Employment", Arizone State University, http://www.fhwa.dot.gov/ohim/womens/chap10.pdf, (2004).

Castells, M., "Kent, Sınıf, İktidar", çev.Asuman Erendil, ***Bilim ve Sanat***, Ankara, 221 (1997).

İnternet: Cavanagh, S., "Educatıon, Training and CPD", Gender Equality and The Role of Planing: Realising the Role, http:/www.rtpi.org.uk/ resources/planels/equal-w/seminar.pdf, (2004).

Connel, R. W., "Toplumsal Cinsiyet ve İktidar", ***Ayrıntı Yayınları***, Cem Soydemir, İstanbul, 181-183 (1998).

Çamur, Cihangir, K., "Yeni Liberal Politikaların Kentsel Arazi Kullanım Yapısına Etkileri: Çankaya(Ankara) İlçesi'nde Yapılaşmanın Çözümlemesi", 1985-1998", Doktora Tezi, ***Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü***, Ankara, 308-315 (2000).

Çitçi, O., "20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek", 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek, ***TODAİE Yayını***, Ankara, 571-582 (1998).

Dedeoğlu, S., "Toplumsal Cinsiyet Rolleri Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emeği", ***Toplum ve Bilim***, 86: 139-170 (2000).

DGSPW (Directorate General On The Status And Problem Of Women), ***The Status of Women In Turkey***, Ankara, 29 (1994).

DİE, "Çalışma İstatistikleri 1996", ***DİE Matbaası***, Ankara, 58-59 (1997).

DİE, "2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, 06 Ankara", ***DİE Matbaası***, Ankara, 101-110 (2001).

DİE., "İstatistik Göstergeler (Statistical Indicators) 1923-2002", ***DİE Matbaası***, Ankara, 5-17, 150-174 (2003).

DİE, "İstatistiklerle Kadın 1927-1992", ***DİE Matbaası***, Ankara, 59-60 (1995).

Dökmen, Z. Y., "Toplumsal Cinsiyet; Sosyal Psikolojik Açıklamalar", ***Sistem Yayıncılık***, İstanbul, 2 (2004).

Eke, F., "Kent ve Konut Planlamasında Kadın Boyutu", ***Çağdaş Yerel Yönetimler***, 10 (1):39-50 (2001).

Erdönmez, E., "Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri", ***YTÜ Mim. Fak. E- Dergisi***, 1 (1): 71-74 (2005).

Erginsoy, F. G., "Kırsal Kesimin Küreselleşen Erkekleri ve Cemaatleşerek Yerelleşen Kadınları ", ***Toplum ve Bilim***, 75: 95-119 (1997).

Erman, T., "Kadınların Bakış Açısından Köyden Kente Göç ve Kentteki Yaşam", 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, ***Tarih Vakfı Yayınları***, İstanbul, 211-224 (1998).

Evans, A., M., "Public Space and Spectacle: Female Bodies and Consumerism in Edith Wharton's The House of Mirth", ***Nowhere Woman ESSE 7 Conference***, Zaragoza, Seminar 41: 8-12 (2004).

Fehlbaum, V., "Urban Space and the New Woman", "Public Space and Spectacle: Female Bodies and Consumerism in Edith Wharton's *The House of Mirth*", ***Nowhere Woman ESSE7 Conference***, Zaragoza, Seminar 41: 8-12 (2004).

Francis, C., Marcus, C. C., "Kentsel Ortak mekanlarda Başarıya Ulaşmak İçin Arayışlar", ***Yapı Dergisi***, 207: 55-61 (1999).

Francis, C., Marcus, C. C., People Places 'Design Guidelines for Urban Open Space'. ***Van Nostrand Reinhold Company***, New York, 114 (1998).

İnternet: Garvey, J., X., K., "City limits: reading gender and urban spaces in 'Ulysses'", Twentieth Century Literature, Spring, (1995) http:// www. findarticles.com/ p/articles/mim0403/isn1v41/ai17180250/pg_5, (2004).

Güler, B. A., "Devlette Reform Yazıları: Dünyada ve Türkiye'de Ekonomik Liberalizasyondan Siyasi-İdari Liberalizasyona", ***Paragraf Yayınevi***, Ankara, 13-15 (2005).

Gür, Ş., Ö., "Mekan Örgütlenmesi", ***Gür Yayıncılık***, Trabzon, 20 (1996).

İlkkaracan, İ., "Kentli Kadınlar ve Çalışma Yaşamı", 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, ***Tarih Vakfı Yayınları***, İstanbul, 173-192 (1998).

İnternet: Jackson, G., "Meeting Women's Transport Needs Through the Integrated Transport Strategy", Gender Equality and The Role of Planing: Realising the Role,http:/www.rtpi.org.uk/resources/planels/equal-w/seminar.pdf, (2004).

Kahraman, C., "Kentsel Mekan Sürekliliği/Süreksizliği ve Güvenlik İhtiyacı İlişkisi", Y.Lisans Tezi, ***İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü***, İstanbul, 23 (1998).

İnternet: Kaya, G.., "Kadının Kentsel aşama Katılmasında Toplum Merkezleri" www.sosyalhizmetuzmani.org/kadinkentselyasam.htm+%22kad%C4% B1 kadinlar+evden+%C3%A7%C4%B1kt%C4%B1%22&hl=tr&gl=tr&ct=clnk&cd=2, (2006).

Kayasü, S. " Değişen 'Dünya Düzenleri, değişen 'Kadınlar: Toplumsal Cinsiyetin 'Değişen' İçeriği", ***Toplum ve Bilim***, 75: 9-170 (1997).

Kayasü, S., "Toplumsal Cinsiyet, Kent Kimlikleri, Kentlilik", ***Adakentliyim***, 4 (12): 69-70 (1998).

Kırkpınar, L., "Türkiye'de Toplumsal Değişme Sürecinde Kadın", 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, ***Tarih Vakfı Yayınları***, İstanbul, 13-28 (1998).

Koyuncu, T, "Medeni Kanun ve Kadın Hakları", 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, ***Tarih Vakfı Yayınları,*** İstanbul, 58-63 (1998).

Koray, M.,, "Türkiye Kadın Hareketinin Soru ve Sorunları", 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, ***Tarih Vakfı Yayınları,*** İstanbul, 361-375 (1998).

Kuban, D., "Kadın ve Kent Kültürü", ***Yapı Dergisi***, 170: 45-46 (1996).

Küçükalay, M., A., "Türkiye'de Planlı Dönemde Kadın Nüfusu ve Kadın İşgücü İstihdamındaki Gelişmeler", ***Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi***, 3: 35-44 (1998).

Kümbetoğlu, B., "Gecekonduda Kadın ve Yaşam Alanları", Komut, E. M., ***TMMOB Mimarlar Odası Yayını***, Ankara, 86-95 (1996).

İnternet: Michaud, A., "City Tailored To Woman", http://www.owhn.on.ca/pdfs/CTTW ENG. pdf, (2004).

Monk, J., "Gender in the Landscape: Expressions of Power and Meaning", anderson, (der)K. ve Gale. F., ***Inventing Places Studies in Cultural geograplıy içinde, Longman Cneshire***, 38-123 (1992).

Nişancıoğlu, Takmaz, Ş., "Kadınları Düşünen Konut Planlaması", (Der.) Komut, E. M., ***TMMOB Mimarlar Odası Yayını***, Ankara, 81-89 (1996).

İnternet: OECD, "İnsani Gelişme Raporu, Türkiye Göstergeleri", 2003, denizfeneri.org.tr, (2004).

Oktay, D., "Kentsel Ortak Mekanların Niteliği ve Kent Yaşamındaki Rolü", ***Yapı Dergisi***, 207: 53-54 (1999).

Onat, Ü., "Kentte Yaşayan Kadınların Yaşadıkları Çevre, Konut Özellikleri İle Bireyler Arasındaki İlişkilerin Konumu", (Der.) Komut, E. M., ***TMMOB Mimarlar Odası Yayını***, Ankara, 155-166 (1996).

Özcan Z., Bayraktar, N., Görer, N., Tekel, A., "Kente Dair Analitik Bir Çözümleme: Sokaklar", ***Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi***, 18 (2): 20 (2003).

Rapport A., "Human Aspects of Urban Form", ***Pergamon Pres***, Oxford, 312 (1997).

İnternet: Seaforth, W., "Towards Women Friendly Cities", http://www.unhabitat.org/hd/hdv8n4/final.pdf, (2004).

Sekin S., "Kırsal ve Kentsel Alanda Kadın". Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye'de Kadının Durumu, T.C Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. ***Takav Matbaacılık Yayıncılık A.Ş***, Ankara, 68-77 (1998).

İnternet: Sönmez, M., "Emek Piyasası Kadıncıllaşamıyor", http:// www.sendika.org/ yazi.php?yazi_no=4920+Sönmez, (2006).

İnternet: Taşar, M., "Avrupa Birliği Bölgesel Politika ve Kaynaşma Kadınlar, Bölgesel Gelişmenin Aktörleri", http:// www.mustafatasar.gen.tr /Avrupa_Birligi /kadinlar_gelisme.htm , (2006).

Tekeli, Ş., "Kadın", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, ***İletişim Yayınları***, İstanbul, 5:1190-1204 (1983).

TÜİK, **"**Hanehalkı İşgücü Araştırması 2006 Şubat Dönemi Sonuçları", ***TÜİK Matbaası***, 70: 1-3 (2006).

İnternet: UNHCR, http://www.unhcr.org.tr/ MK TemelTan% C4% B1mlamalar. asp, (2004).

Ünüvar, K., "Osmanlı'da Bir Kamusal Mekan: Kahvehaneler", ***Doğu Batı***, 5:187-196 (1998).

EKLER

EK-1 Anket formu örneği

İyi günler. Bu anket, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında yürütülmekte olan araştırma tezinde kullanılmak üzere yapılmaktadır. Yardımcı olmanızı rica eder, Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kentsel çevredeki yansımalarını ve kentsel yapılı çevrenin fiziksel-toplumsal tasarımı ile geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürülmesi arasındaki bağıntıyı ortaya koymaktır.

- Kadınlar, kent mekanını gerektiği kadar kullanamamaktadır.
- Kadının kamusal yaşama katılımını sağlamak için kentte gerekli düzenlemeler yapılmamıştır.
- Kadın kullanıcılar kent içinde kamusal ihtiyaçlarını, haftanın her gününde ve günün her saatinde, karşılamak için faklı mekansal düzenlemelere ihtiyaç duyarlar.

ANKETİ CEVAPLAYAN KİŞİYE İLİŞKİN BİLGİLER

Adı ve Soyadı	:			
Doğum Yeri	:			
Yaşı	:			
Eğitim Durumu	:	( ) İlkokul	( ) Ortaokul	( ) Lise
		( ) Üniversite	( ) Y. Lisans/Doktora	( ) Diğer
Oturduğu semt	:			
Mesleği	:			

KENT YAŞAMINA İLİŞKİN BİLGİLER

1. Kent içinde kullanmaktan çekindiğiniz alanlar (semt/mahalle) var mı?
   1. Evet ( )
   2. Hayır ( )

2. Nerelerde kendinizi güvensiz hissediyorsunuz?

……

……

3. Bu alanlarda kendinizi güvensiz hissetmenizin nedenlerini öncelik sırasına göre belirtir misiniz?

……

……

……

EK-1 (Devam) Anket formu örneği

4. Kent içinde rahatlıkla kullandığınız, ulaşımınızı sağladığınız alanlar var mı?

1. Evet ( )
2. Hayır ( )

5. Nereler size güven veriyor?

……

……

6. Bu alanlarda kendinizi güvende hissetmenizin nedenlerini öncelik sırasına göre belirtir misiniz?

……

……

……

7. Kentte kullandığınız mekanlar açısından çevre kalitesi sizin için önemli mi? Neden?

……

……

……

8. Kent içi ulaşımda hangi ulaşım aracını ne sıklıkta kullanıyorsunuz?

ARAÇLAR	1. Hiç	2.Nadir	3.Az	4.Sık	5.Çok sık
Özel Araba					
Taksi					
Dolmuş					
B. Otobüsü					
Metro					

9. Kent içinde yaya ulaşımınızı güvenli sağlayabiliyor musunuz?

1. Evet ( )
2. Hayır ( )

Neden?

2.1. ……

2.2.……

2.3.……

EK-1 (Devam) Anket formu örneği

10. Aşağıdaki tesislerden en çok hangisini kullanıyorsunuz? En çok kullandığınız ilk üçünü önem sırası ile yandaki kutulara işaretleyiniz.

( ) 1. Pastane	( ) 6. Anaokulu
( ) 2. Kafe	( ) 7. Çocuk oyun bahçesi
( ) 3. Açık oturma yerleri	( ) 8. Lokanta
( ) 4. Semt Çarşısı	( ) 9. Servislerle gidilen büyük alışveriş merkezleri
( ) 5. Spor salonu/sahaları	( ) 10. Kent Merkezi

EK-2 Görüşme formu örneği

İyi günler. Bu anket, Gazi Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilimdalında yürütülmekte olan " KENTSEL KAMUSAL MEKÂN KULLANIMINDA CİNSİYET-GÜVENLİK ETKİLEŞİMİ: KADIN İÇİN GÜVENLİ MEKÂNIN ANKARA ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ" konulu araştırma tezinde kullanılmak üzere yapılmaktadır. Yardımcı olmanızı rica eder, katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kentsel çevredeki yansımalarını ve kentsel yapılı çevrenin fiziksel-toplumsal tasarımı ile geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürülmesi arasındaki bağlantıyı ortaya koymaktır.

- Kadınlar kent mekânını gerektiği kadar ve yeterince kullanamamaktadır.
- Kadının kamusal yaşama katılımını sağlamak için kentte gerekli düzenlemelere ihtiyaç vardır.
- Kadın kullanıcılar kent içinde kamusal ihtiyaçlarını, haftanın her gününde ve her saatinde, karşılamak için farklı mekânsal düzenlemelere ihtiyaç duyarlar.

ANKETİ CEVAPLAYAN KİŞİYE İLİŞKİN BİLGİLER

ADI SOYADI				
DOĞUM YERİ				
YAŞI				
EĞİTİM DURUMU		( ) İlkokul	( ) Ortaokul	( ) Lise
		( ) Üniversite	( ) Y. Lisans/Doktora	( ) Diğer
ADRESİ (İlçe, Semt ve Mahalle yeterlidir.)		……		
		……		
MESLEĞİ				

1. Medeni durumunuz?
    1. Evli ( )
    2. Bekar ( )
2. Çocuğunuz var mı?
    1. Evet ( )
    2. Hayır ( )
3. Nerede çalışıyorsunuz?
    1. Özel sektör ( )
    2. Kamu çalışanı ( )
    3. Kayıt dışı çalışan ( )
    4. Ev hanımı ( )

EK-2 (Devam) Görüşme formu örneği

4. İş yerinize ulaşımınızı hangi ulaşım aracı ile sağlıyorsunuz?
    1. Özel Araba ( )
    2. Taksi ( )
    3. Dolmuş ( )
    4. B. Otobüsü ( )
    5. Metro ( )
    6. Servis ( )
5. Özel taşıtınız var mı?
    1. Evet ( )
    2. Hayır ( )

KENT YAŞAMINA İLİŞKİN BİLGİLER

1. Çevre kalitesinden ne anlıyorsunuz? Hangi mekânlar size çevre açısından kaliteli geliyor? Kentte kullandığınız mekânlar açısından çevre kalitesi sizin için önemli mi?
   ……
   ……
   ……

2. Kent içinde kullanmaktan çekindiğiniz, kendinizi güvensiz hissettiğiniz alanlar var mı?
    1. Evet ( )
    2. Hayır ( )

3. Kendinizi güvensiz hissettiğiniz alanları nedenleri ile birlikte sıralar mısınız?
   1 ……
   2 ……
   3 ……
   4 ……
   5 ……

4. Kent içinde rahatlıkla kullandığınız, kendinizi güvende hissettiğiniz alanlar var mı?
    1. Evet ( )
    2. Hayır ( )

5. Kendinizi güvende hissettiğiniz alanları nedenleri ile birlikte sıralar mısınız?
   1 ……
   2 ……
   3 ……
   4 ……
   5 ……

EK-2 (Devam) Görüşme formu örneği

6. Kent içinde yaya ulaşımınızı güvenle sağlayabiliyor musunuz?
   1. Evet ( )
   2. Hayır ( )

   Eğer cevabınız "hayır" ise neden?
   ……
   ……

7. Hangi sıklıkta dışarı çıkıyorsunuz?
   1. Her gün çıkabiliyorum ( )
   2. Haftada 4-6 kere çıkabiliyorum ( )
   3. Haftada 2-3 kere çıkabiliyorum ( )
   4. Haftada 1-2 kere çıkabiliyorum ( )
   5. Ayda birkaç kere çıkabiliyorum ( )
   6. Çok nadir çıkabiliyorum ( )

8. Günün hangi saatlerinde dışarı çıkıyorsunuz?
   1. Günün her saatinde dışarı çıkabiliyorum ( )
   2. Sabah saatlerinde dışarı çıkabiliyorum ( )
   3. Öğlen ve öğleden sonra çıkabiliyorum ( )
   4. Gündüz olduğu sürece her saatte çıkabiliyorum ( )
   5. Diğer …… ( )

9. Eve dönüş saatinizi belirleyen etmenler neler?
   1. İstediğim saatte dönebiliyorum ( )
   2. Hava kararmadan dönmeye çalışıyorum ( )
   3. Toplu taşıma araçlarının saatlerine göre kendimi ayarlıyorum ( )
   4. Diğer …… ( )

10. Merkezi aktivitelerinizi gerçekleştirmek amacı ile kullandığınız mekânları sıklığına göre sıralar mısınız?
    1. Kendi semt merkezim ( )
    2. Kızılay merkez ve çevresi ( )
    3. Ulus merkez ve çevresi ( )
    4. Büyük alışveriş merkezleri ( )
    5. Diğer …… ( )

11. Kent içi ulaşımda hangi ulaşım aracını ne sıklıkta kullanıyorsunuz?

ARAÇLAR	1. Hiç	2. Nadir	3. Az	4. Sık	5. Çok Sık
Özel Araba					
Taksi					
Dolmuş					
B. Otobüsü					
Metro					
Okul Servisi					

EK-2 (Devam) Görüşme formu örneği

12. Ankaray ve Metro duraklarını güvenli buluyor musunuz?
    ……
    ……
    ……
    ……

13. Kentte kendinizi daha güvende hissetmek için önerileriniz neler?
    ……
    ……
    ……
    ……

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : İNCEİŞ, Nilgün

Uyruğu : T.C.

Doğum tarihi ve yeri : 23.01.1981 Ankara

Medeni hali : Bekar

Telefon : 0 (312) 496 27 53

e-mail : nilguninceis@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Şehir ve Bölge Planlama Bölümü	2006
Lisans	Selçuk Üniversitesi/ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü	2003
Lise	Kırıkkale Lisesi	1999

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Bilgisayar teknolojileri, Resim